En bok till

Bokutgåva

Stockholm. E. Lundquists bokförlag. 1909

FÖRETAL.

Min vän förläggaren har begärt det. Jag skulle själf aldrig kunnat hitta på det. Här är det!

*Jag har kallat detta opus **En bok till,** emedan jag för åtskilliga år sedan hos samme förläggare utgaf **En bok,** hvilken titel man då fann originell, och det är ju originaliteten man vill åt.*

*Jag hoppas alltså att Svenska Folket vänligen vill anse äfven **En bok tills** titel lika originell som **En boks,** eller om möjligt originellare. Jag känner mig med en visionärs säkerhet tacksam på förhand.*

*Jag vill att denna utmärkta samling **Original berättelser** skall verka som ett härskri eller (kanske finare tänkt) som en vacker, rent, klangfullt ljudande ton bland alla gnisslingar bakom stallet, hvilka i år liksom alla år komma att ljuda i jullitteraturen. Sluten Edra välformade öronmusslor, kära svenskar, för alla röster utom för min! Detta är min blygsamma bön. Ingen skall vara tacksammare än Eder gamle vän*

ALBERT ENGSTRÖM.

Tankar ute i hafsbandet.

Jag som är född långt inne i en skog — hur kan jag tycka om hafvet mer än allt annat? Jag borde väl egäntligen sitta i en grandunge och lyssna till suset i de vaggande topparne och taltrastens melodi och älska någon torpflicka, som spinner och sjunger »Till Österland vill jag fara».

Om det än finns sådana torpflickor. De jag känner sjunga

Kofvan är min, festårru lika mycke som din, festårru

och ha velociped och en underbar hatt, bestående af sopor och pappersbitar och halm och ståltrå. Utom Skansens flickor, förstås, som gå klädda i dräkter från Nordiska Kompaniet och gyckla om sin hembygd.

Ja, nu är jag inne på mitt gamla ämne, men jag lämnar det just nu.

Jag återvänder till hafvet och skulle vilja kunna sjunga om det, så att det susade i min hemskogs grantoppar. Men poesin är ju också antikverad, och skalderna vältra sig i sjuka själfhäfdelse — äktenskaps — själsdarrnings — homosexualitets — heteroevnuckitets — poliomyelitssensationer, som bero på att de gynnats och senterats af sina lärare i svenska i de lägre klasserna. Den olycklige, hvilken som gymnasist inte är kapabel att påta ihop en diktsamling och få den recenserad i en tidning, kan gå in vid polisen eller ägna sig åt hönsskötsel, ty han passar inte alls i vårt högkulturella samhälle.

Men jag skulle ju tala om hafvet. Genom fönstren, innanför hvilka jag just nu vistas, ser jag en stor fjärd med skärgårdar som blå streck mot horisonten. Segel lysa hvita, hafvet glittrar, vinden sjunger och vågorna sjunga.

Jag tror knappast, att jag förrän i dag fått en värkligt stark förnimmelse af vågornas sångförmåga. Jag satt nere vid bryggan och tänkte på, hur skalderna ha talat om vågornas sång. Jag hade hittills uppfattat det där ljudet mera vetenskapligt, kosmiskt, nivellerande, som klockor, som ringa till invigningen af ett nytt kaos, där bruset så småningom förtonar till evig tystnad — tills tiden varder fullbordad igän som otaliga gånger förut och en bubbla höjer sig och brister och föder nya strider och kärlek och dödar människor.

Jag hade tyckt, att detta var en nog så stor tanke. Men just i dag fann jag, att de små skalderna ha rätt — alldeles som små älskliga barn, som tro på storken. Och jag hörde värkligen en orkester, välskött och stor och absolut felfri. Men detta berodde på, att jag hade varit ute och härjat i hafsbandet och varit förkyld — som det kallas — och var nervös af arbete och litet alkohol. Jag hade med ens blifvit skald.

Jag bleknade öfver hela kroppen och gick in igän och tog min värds boxhandske och började slåss mot en vägg. Satte in hela min vikt i maggropen och ansiktet på Fantasos, tills han låg där blodig och knocked out!

Vet ni goda människor, det var på ett hår nära att jag blifvit skald och börjat ruinera mina förläggare. Sådant hade nästan varit synd mot Den Helige Ande.

Det är egäntligen den kurren jag ville tala om.

Jag har mött honom många gånger i mitt lif, ju äldre jag blifvit desto oftare, och i olika gestalter. Ibland var han en färg, en gammal bok, en riktig linie, en melodi, eller bara en ton — eller en darrning i ett aspblad, ett moln, som gick igenom min själ, en kornblixt bort emot finska sidan, en solstråle som på botten i en af mina vikar lydde vågornas spel.

Ibland var han en kvinna — gud nåde oss alla. Då var åska i luften, och när den slog ned — ja det är orätt att tala om. Men jag var ung då. Jaja, jag är väl inte lastgammal än. Men gud nåde oss alla!

Men roligt är det att segla i alla fall härute. Det är som om man komme själfva kärnan i saken närmare. Två man, säkra pojkar, vid skoten, och en säker prisse vid rodret, och döda djäflars andar som fylla luften med skrän och hot, medan skummet blixtrar i solskenet och de gröna sjöarne lyfta stäfven högt, som sutte man i en gunga. Det är lif, pojkar, och är något helt annat än att sitta vid skrifbordet, där man bara blir sentimental eller arg på alla som begära att få svar på sina länge sedan bordlagda utgjutelser.

För rästen har jag börjat måla och finner, att det är uppfostrande. Färgen drar en med sig, det är som om pänseln skulle vara själen och man själf bara gjorde grofarbetet och ströke plank. Där finns afgrunder af vishet och lycka, och i dag då jag såg på min palett från i går — ja jag gladdes som en nyfödd unge, som är hungrig och får bröstet, ty den var vackrare än i går. Men nöje kan man inte kalla det. Kalla det med något vackrare namn än lycka.

Slagruta.

Häradsskrifvaren, xylografen, trädgårdsdirektören, disponenten och jag sutto inbegripna i lifligt samspråk i häradsskrifvarens trefna våning. Vi hade med anledning af vinterns oväntade ankomst sökt leka jul med dopp i grytan, glögg och fet mat. Vi voro fjärran från människor — d. v. s. vi dvaldes för tillfället i utkanten af en småstad långt utåt hafsbandet, i en idyll med stadsfullmäktige och rådmän och den oundviklige gamle postmästaren med plommonnäsa och spår af tusen toddar i sitt poröst fläskiga anlete. Snö öfver ängden. Frid öfver allt landet. Senaste valfejdens hetta kom en dimma att sväfva öfver vinterlandskapet. Jag antar att poliskonstapeln sof hos sin gumma i den mörknande kvällen, medan hans fruktansvärda svärmor vakade

öfver de öde gatornas otvifvelaktiga säkerhet. Utanför våra fönster nalkades roslagsnatten mörkblå och skön, och om vi icke varit sysselsatta med förtärande af punsch, hade de finkänsligaste af oss säkerligen förnummit hafsvikens brus som ett svagt surr mot våra fönster.

— och de skickade en hel mängd ingenjörer och sådana där att ta reda på vatten, för fabriken behöfde ju vatten! Nå, de borrade och beräknade och borrade igän, men det kom intet vatten, pängarne gick åt och dagtraktamentena började inte räcka till — —

— Nå det var då en förbannad lögn —

— Lugn, gosse! Du vet lika väl som jag att det blef nytt styrelsesammanträde, och dom fick en och femti per skrof till — nå då kom Johannes Mattson från Lillön och sa: »Fan, här borrar di å borrar ända te Australien, så borre går varmt, låt mej gå mä slagruta tie menuter, ska I få både te rakvatten å fabrik!»

— Slagruta! invände jag, berättaren, tror ni på sånt här utåt hafvet än?

Det blef cirka fem sekunders tystnad. Häradsskrifvaren, disponenten och trädgårdsdirektören vidöppnade sina beslöjade ögon och stirrade på tviflaren. Xylografen, som öppnat sina på glänt, slöt dem igän, medan ett outgrundligt leende spelade under hans gula hängmustascher.

Så häradsskrifvaren: — Tror du inte på slagrutan?

— Nej, min gosse, det gör jag inte. Hur vill du förklara, hur vill du inbilla gammalt folk och en gammal kamrat därtill sådant där? Tror du på den?

— Visst fan, därför att jag sett hur den fungerar. Det var nere i Östergötland — dom hade sökt vatten och gräft och borrat och jäklats förgäfves i flere månader och så kom en gammal gubbe med slagruta och sa: — där ha vi ådern — dom gräfde och fick vatten på femtiåtta fot. Dom börja tröttna förstås efter en femton fot, men gubben gaf sej faen på, att där skulle finnas vatten. Dom gräfde tjugufem fot, men han sa bara: — håll i, gubbar! Dom gräfde och gräfde och till slut fick dom vatten — —

— Nå vet du, om den där femtiåttafotsbrunnen gör tjänst än?

— Nej, det vet jag inte! förklarade häradsskrifvaren sanningsenligt.

— Nå, den gaf kanske vatten till ett par toddar efter en rägnnatt — eller den gaf kanske tusen liter i timmen, hvilket du vill, men vill du fortfarande inbilla mig att tro, att du, en gammal akademiker och medprisse tror på sånt där?

— Tro och tro! jag vet bara att jag har sett det och Seneca säger ju — — —

— Ja, det var tusan att du inte vill tro på det, afbröt trädgårdsdirektören. — Märkvärdigt är det, men det måtte väl finnas något egendomligt samband mellan krafterna i vattenådrorna och krafterna i slagrutan. Det är ofelbart, att slagrutan böjer sig öfver källdraget eller där det finns rinnande vatten.

Xylografen, som suttit tillsynes frånvarande, upphof sin röst och sade: — Ja det är ju själfva fan!

— Du tror inte du häller, sade disponenten och tog en bottenfock. — Men jag har flere exempel på saken. Det är alldeles detsamma som elektricitet, sir du, min skeptiske vän! Elektriciteten går som en röd tråd genom det hela. Jag vill tala om ett exempel. Vi sökte vatten för en fontän i backsluttningen öfver min trädgård, och den som gick med slagrutan var en gammal erfaren vattensökare. Han gick och gick och började spotta och fräsa efter ett par timmar, för han fick intet vatten fast där efter alla naturlagar måste finnas vatten. Så kom jag att se på gubbens fötter, han hade galoscher, naturligtvis, gummi isolerar, af med

galoscherna, vips fick han vatten — är det inte märkvärdigt?

— Jo det är självfva fan, sade jag och sökte se öfvertygad ut. — Nå, ni gräfde förstås?

— Om! vi gräfde trettiosju fot och då ville arbetarne ge sej! Men gubben svor på att vattnet var där i närheten, och vi tog upp en grop ett par famnar därifrån och där fick vi vatten, men dåligt, det var bara en liten åder, men då kom jag att tänka på att gubben möjligen hade kautschuk i byxhängslena — visst hade han det; han tog af hängslena och gick med slagrutan igän och rätt som det var böjde hon sig lodrätt ner, så att ena kvisten bröts af. Där gräfde vi fyrtio fot och där fick vi vatten, äcke de fan?

— Jo, vaknade xylografen, — det var värkligen fan! men håller man på på det där viset och plockar af folk all kautschuk, ända från galoscher och hängslen till klockskyddare och radergummi och hattsnodd och samtidigt byter om plats för gräfning, så vore det väl märkvärdigt, om man efter några gångers försök i en bärgssluttning, där det efter alla naturens regler bör finnas vatten, inte skulle hitta på ådern! Hvad skall man förrästen med vatten förrästen, när det finns öl?!!

— Det är sorgligt, sade häradsskrifvaren och gjorde en långgrogg, — att gammalt bildadt folk skall vara så absolut utan auktoritetstro!

— Du sörjer väl inte lungsot på dig, sade xylografen, — som jag, till exempel. Men det beror inte på slagruta utan på kärlek! Skål!

— Ni skojar om det här, go vänner, sade direktören och höjde sitt punschglas med spets af en liten, liten konjak. — Men det ska ni inte göra, för jag har sett det och vet det och jag vill härmed högtidligen fråga herrarne, om jag inte kan få inbjuda er alla på en liten séance med slagruta i morgon bittida!

Jag gjorde en ädel handrörelse åtföljd af en bugning och sade: — Jo, gamle vän! Och jag hoppas de andra närvarande, värden naturligtvis i första rummet inberäknad, icke misstycka, om jag äfven efter séancens slut skulle framhärda i min egenskap af tviflare!

— Ingalunda, ingalunda! utbrusto alla liksom med en mun.

Xylografen log ett trött löje och försäkrade sig vara så långt ifrån ovillig för företaget, att han tvärtom desto mera gillade det.

Vi åtskildes.

Flertalet af mina läsare veta kanske icke, hvad som menas med en slagruta. Jag vill förklara det under ett aflägset och som jag hoppas ohörbart morrande öfver okunnigheten som trots folkskolor, präster och tungomålstalande ännu vidlåder vårt älskade fosterland. En slagruta är en kvist af ett träd, en kvist bestående af två grenar. Denna kvist kan vara af hvad trädslag som hälst, men traditionen förmäler att den bäst skäres af *flogrönn,* d. v. s. en rönn som kommit att slå rot i någon gammal trädstam, alltså en parasitrönn. Flogrönnskvistarne äro effektivast om de skäras under nymånens skimmer. Men det går lika bra med andra trädslag, kanske bäst med vide, näst flogrönn. Jag har sett folk försöka med al- eller tallkvistar. Bäst äro de färska, men gamla män ha försäkrat, att det lyckas äfven med torrt björkris.

Alltnog — man fattar kvisten på det sätt som xylografen fattat den på min teckning, avancerar sakta, och då man passerar en källåder, måste kvisten böja sig nedåt. Man må anstränga sig att hålla emot hur mycket som hälst — den sänker sig och går till och med af, om man gör motstånd. Där den sänkt sig, kan man lugnt gräfva sin brunn, den måste ge vatten.

Detta med slagrutan är ganska intressant, ty man träffar folk som man måste kalla genomkultiverade — efter

vanliga mått, bildade, kunniga, — som tro på slagrutan, eller om icke genomkultiverade, dock i besittning af hälsosam skepsis på de flästa mystiken — eller occultismen — berörande områden. Jag läste för icke så länge sedan en allvarlig artikel om slagrutan i »*Die Woche's*» vetenskapliga afdelning. Författaren trodde kanske icke på slagrutan, men — han behandlade ämnet med risk att tangera det löjeväckande. Nå! Die Woche är ju en satans tidning, men ändå! Den läses öfver hela världen.

Slagrutans ursprung döljer sig i sagor och natt. Jag har för liten plats här att ge mig in på de frågorna. Jag låter mig hällre efter en drömlös natt vakna hos min värd häradsskrifvaren, morna mig och inse att jag befinner mig väl, utsöfd och längtande efter frukost med gammal finkel, tillsatt med svarta vinbär. Jag sträcker mig lättjefullt och bereder mig att somna om igän, då någon brutalt underrättar mig att mannen med slagrutan väntar. Han, som trädgårdsdirektören skulle bjuda på.

Slagruta!! Jag vacklar ur bädden och börjar kläda mig, medan jag söker fatta att jag värkligen medvetet är på väg att syssla med mystik.

De äro färdiga, häradsskrifvaren, xylografen, trädgårdsdirektören, och medan vi äta frukost, växer realisten inom mig, medan mystikern, idealisten, occultisten, som min själ döljer, kvider af brist på plats.

Vi gå ut i trädgården. En gammal hvithårig, ärevördig man står där med slagrutan, en videkvist, i handen. Han hälsar oss värdigt, nästan sorgset värdigt. Han börjar gå med slagrutan. Han går med fackmannens tvärsäkerhet och hans dubbelgrepp om kvisten värkar vana. Han går afmätt, med Roslagens vemod under sina hvita ögonhår. Slagrutan sänker sig sakta, stupar rakt nedåt.

— Här går ådern, säger han likgiltigt.

— Låt mig försöka, säger jag, och han lämnar mig den mystiska kvisten. Jag får lära mig greppet och går, afmätt och med ett kanske misslyckadt försök att inlägga samma vemod som den gamle i min blick. Men fåfängt, slagrutan pekar upp mot zenith. Jag ber att få veta orsaken. Han ler sorgset, outgrundligt. Jag går om igän med samma resultat.

Xylografen går också, afmätt, dystert. Med samma resultat. Han anmärker, att det kanske är fel att ha mässingsstift i skorna.

Men den gamle mannen svarar:

— Det beror bara på nerverna! Si det är elektricitet si, och det är skillnad på folk si!

Häradsskrifvaren och trädgårdsdirektören gå på skilda ställen och de känna hur slagrutan fungerar: — Här finns vatten och här och här! — och den gamle vane säger: — Ja si vattnet går och grenar sig som ådrorna i människokroppen si. Det finns mycket vatten här i trädgårn!

Jag frågar, om inte slagrutan värkar, äfven om två hålla den samtidigt. — Joo då!

Jag och den gamle fatta kvisten båda med hvar sin hand. Plötsligt känner jag, hur den gamle humbugen börjar vrida sin gren. Jag observerar hans hand och säger: — vrid inte! Han svarar intet, men hans vemod blir outhärdligt. Jag håller emot så mycket jag orkar, och den gamle skurken måste vrida, tills hans kvist går af.

— Här går ådern! säger han igen.

— Hur mycket kostar det? frågar trädgårdsdirektören efter några ögonblicks tystnad.

— 50 öre, svarar den gamle, — för jag har ju gått ifrån arbetet för att visa herrarna det här.

Han fick mina småpängar, 90 öre, och sade det vara för mycket. Det tyckte jag också, men lärdomen skall ju betalas.

Emellertid blef jag djupt allvarlig. Jag frågade häradsskrifvaren och trädgårdsdirektören, om de trodde att min oförmåga med slagrutan möjligen kunde bero på någon okänslighet, något rått, okultiveradt i min själ, eller någon lumpen sida i min karaktär. Jag blef helt bedröfvad. Jag trodde mig tillhöra vårt lands finast kännande andar. Och så skall man icke ens känna hvar ett uselt källsprång rinner under ens fötter, då man har instrumentet i sin hand! Det är sorgligt — och jag klämde sönder en tår i vänstra ögat.

— Kanske det borde ha varit whisky i ådern? sade xylografen lumpet.

— Men du kände ju ingenting häller? invände jag slagfärdigt.

— Nej, för där fanns intet öl!

— Men häradsskrifvaren kände ådern utan punsch och trädgårdsdirektören utan konjak — vi måtte vara särskildt ofinkänsliga, du xylograf, inte sant?

Nu uppträder för min fantasi den vakne och intelligente goodtemplaren som antages ha åhört samtalet. Han frågar: — Men hvi *gräfden* I icke efter dessa härliga drycker — jag menar naturligtvis vattnet — för hvar gång slagrutan lutade, förd af de troendes händer, den gamles, häradsskrifvarens, trädgårdsdirektörens?

Det glömde vi. Och det hade blifvit för dyrbart för rästen. Vi hade inte tid, om vi också haft råd.

— Och upptäckarna gräfde inte heller för att öfvertyga er?

— Nej!

— Då står frågan om slagrutan på samma ståndpunkt som förut?

— Ja!

Farbror Bergklint.

I dagens tidning ser jag att gamle kapten Berg,klint,f.d.ägareochförareafskonertskeppetAtlantic gått till sina fäder. Den gubben var en dundergubbe af första ordningen, sjöman i hvarje tum, sade aldrig nej till en romtoddy, hade seglat på alla haf, talade engelska som en infödd och rådbråkade för rästen alla språk som talas i en hamn. Just nu frammanar jag hans bild för min själ. En liten, kolossalt grof, hvithårig gubbe med väldig kroknäsa, blind på ena ögat — utslaget af en neger i Bahia — en svart kritpipa med tumslångt skaft i ena mungipan, och hes som i kronisk difteri. Gick alltid med stöfvelskaften utanpå byxorna då han var ombord, bar svart yllevässt natt och dag och en mössa som nog varit med sina trettio år. Men gick han i land var han fin som en amiral och drog handskar till och med — fast sådana nummer han behöfde, finnas säkert inte i Sverige, ty hans händer voro fruktansvärdt stora och tätt bevuxna med långt rödt hår.

Gubben var en framstående historieberättare och hade den sällsynta förmågan att ge äfven de mäst halsbrytande lögner värklighetens färg. Men han berättade endast för att bräcka föregående berättare. Af andra motiv började han aldrig en historia. Med kännedom härom kunde hans vänner ibland draga upp honom gång på gång under en hel kväll, men han var nogräknad, han brydde sig ej om att bräcka en alldaglighet eller en dumhet. Men i timtal kunde han med förstördt humör sitta och fixera en misslyckad

berättare, tills denne kände sig formligen uttittad.

Jag trodde värkligen att gubben för länge sedan lagt upp för alltid, då jag för några år sedan befann mig i trakten af Västervik och såg i tidningen att Atlantic låg i hamnen där. Jag gjorde en mils promenad för att hälsa på min gamle vän. Han var på väg till Gäfle för att lämna fartyget i andra händer och gjorde nu sin sista resa som kapten.

Det blef stor fäst i kajutan med romtoddy och supé. Men gubben var inte i sina gamla tag. Han var ju sjuttinio år gammal och försäkrade, att det var slut med honom, fast jag ingen förändring kunde se. Samma rödlätta hy, samma rörlighet — för att inte tala om samma kostym. Hans mössa hade blifvit monstruös. Han svor öfver gikten och klagade öfver svindel —

— Men nu går du inte hem i natt, utan du kinesar hos mej i andra kojen! försäkrade farbror Bergklint. — Inge resonemang, man lyder om skeppsbord! Och så äter vi sillfrukost i morron bittida — sen kan du få dra för fan i våld, för vi lättar kl. 8 om vind står. Kasta en stöfvel i skallen på mej om jag snarkar och vill du ha nattgrogg, så vet du hvar skåpet finns. Nu är klockan 11 och gubbfan kojar — gammal förstår du — duger inte mera — får inte sofva ändå — ligger och glor efter dagern i ventilen hela nätterna.

— Farbror har kanske något att låta mig läsa bara fem minuter, sen jag kojat. Det är en ovana.

— Läsa! Nehej, min gosse, har aldrig läst andra böcker än bibeln och katekesen och knappt dom, äger ingen bok, men vi kan ju säga till vakten — jag ser att pojkarne ligger och rotar i böcker på frivakterna.

Han gick till dörren och ropade utåt: — Hallå där — jaså det är du, har du någon bok i din kista? Ja, just bok, och gapa inte som en haj för det!

— Ja nog har jag en bok, men den är på engelska och — — —

— Det var fråga om en bok, några *men* tål jag inte, langa hit’en på fläcken, din långbenta fan!

Jag fick boken, en flottig lunta med titeln Wonderful Stories.

Vi kröpo ur kläderna och i kojerna. Gubben låg tyst och jag började studera. Det var små berättelser ur äfventyrens värld från alla tider och världsdelar.

— Hvad läser du för smörja? hördes det ur farbror Bergklints koj.

— Ja, det är en historia om ett par trogna negrer, som bar sin husbonde i öknen 30 engelska mils väg. Han hade blifvit rifven af ett lejon.

— Bar de honom? — hur bar de honom?

— Jo, det ser ut som om de burit honom i gullstol.

— Såna idioter! Ja se i böcker får man inte lära ett dyft. Jag minns i Kalkutta, jag seglade med en engelsman och gubben söp sej regelbundet dödfull i hamn. Han ville aldrig gå i land ensam, utan jag och styrman måste följa med. Det första han gjorde första kvällen, var att köpa en grof fyra alnar lång bambu och styrman och jag undrade på fan, hvad han skulle med den. Men innan vi kom in på krogen, så sa han: — Nu om jag mot vanligheten skulle bli på snusen, så tar ni den här bambun och sticker in den under västen vid nacken på mej och ut genom ena byxbenet och sen bär ni mej ombord. Naturligtvis blef gubben full som en kanon, och rätt hade han — det är fanimej det enda sättet att bära en full eller sjuk på. Får du lära dej sådant i böcker, hva? Nej, min gosse, sådant lär man af lifvet. Hade nu de här dumma niggrarne skurit sej en bambu, så hade det inte varit tal om’et mera, och nu skall det tryckas därför att de var dumma. Godnatt med dej! Dumskallar!

Om ett par minuter hade jag fördjupat mig i sagan om Polykrates ring.

— Läser du än, hvad läser du för smörja?

— Om Polykrates ring.

— Hva fan är det för nånting?

Jag gjorde ett hastigt sammandrag af sagan.

— Skulle *det* vara nånting märkvärdigt? Har jag inte alltid sagt, att böcker är nån förbannad lappskoj. Kan *du* tycka att det där är nånting så extra, att det kan vara värdt trycksvärta?

— Åja, nog är det väl litet ovanligt, att om någon kastar en ring i sjön, han får igen den i en fisk.

— I samma farvatten, nej min gosse, det är inte märkvärdigt alls, inte ett dugg. Men att få igen nånting hundratals mil därifrån, det kan tyckas litet konstigt. Hör du, du som har friska ben, klif opp och laga mej en liten, liten groggunge, ska du få höra på fan, du!

— Jo ser du, år 1852 seglade jag styrman med en kustskonare som gick mellan Port S:t Diego och San Francisko. Så var det en natt strax före 8 glas, hög sjö, svart som i en säck, då vi fick en by öfver oss. Det var att fira brammen, giga och skota, närmaste man opp och beslå, och det var jag förstås. Nå, jag opp, tar in buken på seglet, går ut på lä nock för att fånga opp rästen. Men skotet hade inte kommit i sitt läge när seglet gigades opp utan slog och piskade i luften, och jag fick en kyss tvärs öfver nos och käft så blodet sprutade. Redan då hade jag tre löständer — jag fick smockan af en irländare en gång — lösgommen gick i två bitar och i hastigheten spottade jag ena halfvan med två af tänderna i sjön. Den andra halfvan behöll jag och gömde den i min sjömanskista.

Men sex år efteråt sitter jag på en krog i Stavanger och äter såna där förbannade fiskebollar som baggarne joxar ihop. Rätt som det är håller jag på att bryta sönder en oxeltand på något hårdt. Jag ser efter och förbanna mej är det inte mina två tänder och halfva lösgommen som jag spottade ut i Stilla Hafvet. Biten passade precis med resten jag hade i kistan. Det var nån fan till fisk som huggit den förstås. Nu ser du själf att det aldrig står något märkvärdigt i böcker! Nej, lifvet självt är bästa läran! Erfarenheten, ser du. Godnatt med dej! Förbannadt dum bok!

— Skall jag läsa opp något mera för farbror?

— Nehej du, den gubben går inte! Du vill pumpa mej, din fan! Godnatt, du vet hvar groggvirket står. Lägg bort böckerna, det är mitt råd, du blir bara kort om skallen. Dumma jäklar!

Morgonen därpå skildes jag för alltid från farbror Bergklint.

Jag har värkligen inte följt hans råd att lägga bort böckerna. Men jag skulle kanske göra det, om jag hade hans fantasi. Ty då skulle jag själf skrifva böcker.

Snygg.

Gubben Snygg var skomakare i vår socken. Han hade varit med i danska kriget och hade träben. Därför måste han lägga upp träbenet på en stol, då han sydde, för att kunna klämma fast skon mellan låren.

Han hade exercerat vid Kalmar regemente på Hultfreds slätt. På hans tid fingo beväringarna namn, och han kallades Snygg, därför att han tvättade sig ibland, hvilket betraktades som ett möjligen aktningsvärdt, men högst egendomligt företag. Hans kompanichef pikade honom för hans småaktiga omsorg om kroppen, men Snygg framhärdade i sin snygghet. Snygg blef slutligen ett kuriosum på regementet och då andra årets beväringsöfning började, blef han föremål för kamraternas och befälets kvickheter och till slut förföljelse. Redan första veckan blef han sjuk. Han fick en elakartad böld mellan axlarna och sjukrapporterade sig. Men den tiden fanns ingen hänsyn för sådana bagateller. Han måste gå ut i gymnastiken och göra alla rörelser. Men »framåt böj» kunde han inte göra, ty bölden sprängde, och han vägrade. Kapten skrek: — Hvarför etc .... gör du inte rörelsen?

— Gud bevare kapten, jag har en böld!

— Ja, om du så hade tiotusen bölder, så skall du göra framåt böj — —

Och kaptenen tryckte ner Snygg — bölden brast, han svimmade, kom in i sitt tält och blef bra.

Det där berättade gubben Snygg medan jag väntade på, att han skulle sätta en bot på en af mina kängor. Jag hade ju hört, att han varit med i krig, men jag vågade inte fråga om det, fast jag brann af intresse, ty alla bönderna i trakten påstodo att Snygg var stum, då det gällde danska kriget och öfverhufvud taget något som rörde honom själf.

Men en dag hade jag fått reda på af min mor, att en af våra förfäder varit ryttmästare i Carl XII:s krig — han hette Svensson och hade många vackra döttrar, som blefvo gifta med den tidens och den traktens förnämliga män, Duvall, Dohna och sådana — och jag skröt för gubben Snygg med dessa släktförhållanden. Han började tala om Carl XII på småländskt manér, han hade läst om honom och han kunde sjunga några värser ur Sinclairs visa. Han letade fram *Sinclairs bojor* ur en gammal dragkista och lärde mig hemligheten med dem. Han påstod, att om också inte alla smålänningar voro så starka som Carl XII, så voro de i alla fall tillräckligt starka för att klå hvilka utlänningar som hälst. Jag kände kraften svälla i mina barnmuskler och önskade krig, hälst med knytnäfvar och hälst genast. Vi ha väl känt den känslan alla som barn, man sväller af kraft, kinderna bli röda och i fantasien är man inom ett par sekunder med i ett handgemäng med imaginerade fiender, man tänker sig in i detaljerna, blir listig och mordisk. Och segrande, förstås.

Med åren blef skomakarnes teknik en annan än den Snygg framhärdade i. Han fick konkurrenter med nåtlingsmaskiner, moderna ändrade sig, och hans kundkrets smälte ihop. Det fanns inga rika i socknen men de fattigaste fortforo att låta sy sina skor hos honom. Snygg blef orgeltrampare om söndagarna.

Det var bakom orgeln han började bli meddelsam. Under predikan gingo vi ned i vapenhuset eller också upp på kyrkvinden halfvägs till klockorna i ett rum, där gamla hälgonbilder, räster af den gamla altartaflan, stodo uppradade kring väggarna. Där fanns en bänk och där sutto Snygg och jag, och han berättade. Jag var så gammal, att jag börjat anteckna ting som intresserade mig. Och Snygg lade sina ord som för en jämnårig.

Hans längtan hade varit att bli sadelmakare, och han blef gesäll i Jönköping. Han hade litet pängar, och efter tidens sed ville han ut på gesällvandring genom Tyskland. Han vandrade genom Småland och Skåne, kom öfver till Danmark, tog sig fram öfver öarna och kom till Hamburg, där han stannade något år. Så gaf han sig i väg söderut och kom till Frankfurt. Där arbetade han i sin profession några år men så blef längtan efter Småland honom för stark och han anträdde återfärden mot hemlandet. Enligt hvad han själf försäkrade, var han stor och stark och alla flickor voro snälla mot honom. »Akta sej för flickor, när gymnasisten blir vuxen!» sade han.

På hemvägen slarfvade han med sina hopsparade pängar och då han kom till Schleswig, funderade han på att ta tjänst igen. Men så fick han höra talas om kriget. Han hade gått landsvägen och visserligen hört

glunkas om något bråk, men han hade aldrig lärt sig förstå eller tala tyska ordentligt, så han fattade bara ytligt hvad det var fråga om.

Plötsligt var han midt inne i allt rabalder. Trupper passerade, främmande uniformer, ungrare, polacker, österrikare — och ibland hade han svårt att klara sig. En dag kom han in på en gård, där ett ungerskt husarregemente höll till, han blef infångad, förhörd och släppt. Han visste ju ingenting och man blef öfvertygad om att han bara var en hygglig sadelmakare. Nästa dag infångades han igen. Han började förstå hvad det gällde. Han rymde en natt och efter åtskilliga äfventyr befann han sig innanför den danska förpostlinjen.

Nu kommer jag icke ihåg hans äfventyr i början af kriget, men jag har antecknat, att han icke var i någon allvarlig affär före Dybböl. Han träffade en svensk löjtnant Åkerhjelm, som fattade intresse för honom, och han kom in vid det 22 regementet. Han berättade nog en massa roliga historier från förposten. Hur danskar och tyskar kunde ligga på hvar sin sida om ett dike och jensarne och pommeranarne drucko ur hvarandras fältflaskor och bytte mynt med hvarandra. — Willstu hapsen snapsen? sade Snygg. Jawull! sade pommeranarne. Och söpo det goda danska brännvinet. Men officerarne fingo reda på det där hånglet med fienden och förbjödo det.

Men Dybböl kom han ihåg detaljeradt, särskildt striden vid tredje skansen. Han var i Jægers kompani och slogs i norra afdelningen af skansen. De voro bara 16 man under en officersaspirant som hette Smidth. I södra skansen slogs korpral Grönlund med åtta man under sig. De hade bara två kanoner som dugde, och en hade halft annat hjul, men de skötte kanonerna så bra att tyskarna måste lägga sig några steg från skansen. Korpral Hess hade hand om kanonerna och han fyra af fyra kartescher innan kanonen med den trasiga lavetten ramlade omkull. Så stormade tyskarne. Den förste, som kom upp med fanan, fick en revolverkula af Smidth. Och sen blef det slagsmål på allvar, man mot man. En tysk soldat måttade ett slag med kolfven mot Snygg, men han böjde sig ned och fick tag om knäna på tysken och så började de brottas. Tysken bet Snygg i hakan — berättaren makade undan en skäggruska och visade ett väldigt ärr — det gjorde ondt och Snygg blef arg och sökte efter strupen på tysken, och i detsamma rullade Smidth, som brottades med en tysk löjtnant, öfver ryggen på Snygg med en sådan kläm att Snyggs tumme trycktes in under hakan på tysken och ref upp ett stort sår. Men när Snygg fick se blod blef han ursinnig och slog till tysken tvärs öfver nosen så att han svimmade. Och så rusade han upp, alldeles lagom för att få ett slag af en gevärskolf — men det bara snuddade vid hjässan och tog af mössan. Han blef litet vimmelkantig ett tag men rusade fram och stötte hufvudet mot bröstet på den nye angriparen, så att han halkade i leran och åkte baklänges ner i grafven. Då hade Smidth redan fått en kula i bröstet och en i armen och lade sig ner, som om han skulle svimma, men då en tysk löjtnant rusade fram, fick han lif igen och lyckades efter en stunds brottning skuffa honom ned för sluttningen.

— Var Snygg inte rädd? frågade jag intresseradt, jag var med hela tiden och undrade hur sådant skulle kännas.

— Rädd! Nej, jag såg bara rödt för ögona. Och när jag fick tag i mitt eget gevär, började jag sticka och slå igän och jag skrek och svor och grät, men man slår ju många slag förgäfves när man är arg. Det vet jag och minns jag att jag råkade en vid örat med kolfven, och det är ett slag som ingen står för — det krasade som ett äggskal. Så skrek de, att vi skulle ner i krutkammaren, för där var värre slagsmål, det var tyskar som flugor och vi gick baklänges och slängde och slog och i detsamma kom kapten Tranberg med andra kompaniet, som stod bredvid i löpgrafven, för att se om han inte kunde ta tillbaka skansen, men han fick en kula i armen, och då började vi slåss så förbannadt »så jag minns inte hur vi slogs». Men vi slog i alla fall ihjäl nära 150 tyskar. Det sa dom själfva efteråt. Smidth kom på sjukhuset och när han blef frisk, blef han präst. Slagsmålet på den skansen var det värsta vid hela Dybböl.

— Nå, men hur gick det till när Snygg förlorade sitt ben?

— Ja, jag vet inte! När jag vaknade på sjukhuset, hade jag bara ett ben kvar.

— Ja, men minns inte Snygg hur det gick till?

— Nej, jag bara slogs, bara slogs! Och så fick jag väl något slag som inte var hälsosamt. För jag vaknade på sjukhuset och då var benet borta, och jag frågade ingenting.

Efter krigets slut drog sig Snygg åt hemhållet. Sökte anställning hos alla sadelmakare han passerade. Men ingen ville ha en karl med träben. På det viset kom det till att han hamnade i sin hemsocken som skomakare. Ty skor behöfvas alltid, och skor kunna alla rättrogna smålänningar göra, om de bli tvingade därtill.

Gubben Snygg är död sedan många år. Han är den ende som något detaljeradt berättat mig hur det går till i krig. Jag har sedermera vid mognare år träffat flera, som deltagit i krig, men ingen har kunnat ge mig en så lefvande skildring af ett allvarligt slagsmål, icke ens de ryska hjältar från Port Arthur som jag stött ihop med. Kanske därför att de icke varit med.

Isen.

Nu ligger isen mellan Grisslehamn och Åland. Hvitt så långt ögat ser. Jag har varit uppe på utkiksberget med kikare för att se efter säl, som måste finnas någonstans därute. Men inga brunnar synas och snön ligger djup öfverallt, hvadan en närmare undersökning med isbåt ännu är riskabel, om isen därute ej är nog tjock.

Solen lyser vackert på allt det hvita och horisonten ser lockande ut. Det är som söndagsfrid öfver en oändlighet.

Men jag vet, att inom några minuter kan den leende solglänsande ytan vara ett böljande hälvete af brakande isstycken. Ve då den, som är därute.

Jag har en gammal embetsskrifvelsejournal från postföringstiden åren 1843—49.

Jag slår upp på måfå och läser:

Till Herr General Post Directeuren!

Kl. ½ 1 middagen den 19 dennes, landade Keijserl. Ryska Amiralen, Grefve von Heijden vid Eckerö brygga; dagen därpå kl. 8 f. m. företog underofficeren med postbåten återfärden, men inlopp i Signildsskärs hamn för motvind, där båten i anseende till is i hafvet, blef liggande till i går f. m. kl. 7. Hafvet syntes då från Signildsskär fritt från is, hvarföre bemälte und. officer afseglade, men öfverkommen nära svenska skärgården söder om Understen, möttes is. Tillökad NO vind, gående till half storm, dref båten så långt in i issörjan, att besättningen, 8 man, uttröttade af arbete och efter att flera gånger varit i vattnet, måste öfvergifva fartyget kl. 2 denna dags eftermiddag. Utfrusna och med lifsfara ilandkommo manskapet till Svartklubb och vidare till Singö, hvarifrån det, åkande, kl. 6 e. m. hit anlände — etc.

Jag slår vidare på måfå:

Till Hr. Stat. Befälhafvaren för Kongl. Maj:ts Flotta i Stockholm.

Ödm. Memorial.

Hos Välborne Herr Stations Befälhafvaren, Wice Amiralen och Commendeuren af Kongl. Svärds Orden får jag ödmjukast anhålla att i stället för det under postföringen den 29 i sistlidne månad drunknade Underbefäl och manskap, få till tjänstgöring hitcommenderade en sjövan Und. officer och 4 man Rotebåtsmän, etc.

En annan rapport:

— — — — — — — — Torsdagen den 18:de företogs åter Resan hit i sällskap med 2:ne ålandsbåtar som medhafde 2:ne poster och 2:ne passagerare, utkomne blef en af ålandsbåtarne skadad, hvarföre den då återvände med posterna till Singelskär, de öfrige jämte passagerarne fortsatte Resan hela dagen stundom på isen och stundom på vattnet till frampå aftonen då de voro något öfver halfva hafvet, då började det blåsa upp en Sydväst storm med snötjocka, isen sprang sönder uppå flere ställen och kom uti drift, då hvad som kom emellan sönderkrossades, Isbåten Delfin med dess tillbehör jämte en mängd andra postvärket tillhörige persedlar har under denna natt godt förlorade äfven som flera Under Officeren och manskapet tillhörige persedlar blefvo förlorade, hvilket genom medföljande Rapport som Skeppar Sjöstedt till mig öfver händelsen afgifvit närmare torde upplysa, de Resande voro en Kabinets Kurir från Pettersburg vid Namn Södergren med dess betient, och hvilka under natten måst bortkasta saker till för öfver 300 Rd. B:o värde, emedan de flere gånger voro på vägen att sjunka och hadde de mycket de svenska båtarne och deras folk att tacka för deras räddning, hvilket jag får äran anmäla, jämte Ödmjuk anhållan om någon ersättning till Under Officeren och manskapet för giorde förluster och utståndet lidande, ty de voro nästan förfrusne då de framkommo, jämte tillstånd att få låta förfärdiga 2:ne Sjöpälsar och ett par Sjöstöflar i de förlorades ställe. Etc.

Utdrag ur ännu en rapport — sen skall jag inte besvära längre.

— — — — Vidare har en af tullverkets Jakt Båtsmän vid namn Holmberg anmält att han, då han samma dag vid middagstiden varit uppe på högderna af Byholma landet sett en mindre båt komma seglande fördevind från Singelsskärssidan med kurs till Grisslehamn, under den tid han stod och såg uppå den lilla båten i det hårda vädret, såg han den slutligen på något öfver en mils afstånd ifrån land kantra eller segla under och alldeles försvinna, således anser jag det vara säkert att isbåten Vittling med dess befäl och besättning, som bestod af Under Konstapel Härlin, Matroserne Matts Olsson och Jan Eric Jansson samt Båtsmännen af Norra Roslags 2:dra Compagnie N:o 114 Stjernholm, N:o 115 Malmberg och N:o 116 Svan gott förlorade, vid detta olyckiga tillfälle har af Kongl. Postverkets tillhörigheter utom båten med segel och tillbehör 6 st. Sjöpälsar och 6 par Sjöstöflar got förlorade och af rotens tillhörigheter har 2:ne Båtsmans Cavaijer jemte de drunknades kläder som de hadde på sig, detta har jag till Hr. Stations Befälhafvaren inrapporterat och anhållit om att en Under Officer och 3:ne Båtsmän kunde få blifva hit Commenderade i de drunknades ställe, hvilket jag får äran anmäla: då alla de som nu got förlorade lämnat Enkor och oförsörgda barn efter sig, så vågar jag i Ödmjukhet anhålla att Kongl. Öfver Post Direkteurs Embetet behagade hafva de olyckliga Enkorna och de faderlösa barnen i åtanka med något understöd i deras bedröfvelse — — — — — — —

Så där gick det till för icke många år sedan här utanför i hafvet. Händer något nu, beror det väl oftast på rospiggarnes våldsamma begär efter säl.

Präster, pansarbåtar och konstverk.

Alla kulturmänniskor, alla renhjärtade människor, alla med röda hjärtan måste vara Dagens Nyheter tacksamma, emedan den tidningen har afskaffat djäfvulen — naturligtvis icke ensam utan med hjälp af

fackmän, nämligen medlemmarne i ett visst konsistorium. Djäfvulen är död och vi kunna andas igän. Han skrämde mig i småbarnsskolan genom en lärare som var hans bundsförvandt, en lismande skurk som njöt af att slå 8-åringar ända tills det värkade sadism — inte på mig då gubevars, ty jag var rätt okunnig om en bondskollärares själiska afgrunder, men nu ser jag hans fala lismande individuum framför mig, när jag vill, och konstaterar faktum, om också hans skugga och hans olyckliga hustrus skugga nu skymta mellan mig och papperet. Kanhända han själf var olycklig också — man måste vara rättvis. Elementarskolan räddade mig, ty min lärare där var en gammal filosof, full af originalitet och välvilja. Jag hade då icke reda på att originalen äro de enda människorna och att studiet af dem är värdt lifvet. Vi skämtade med honom hjärtlöst som pojkar göra. Vi läste Norbecks teologi — eller rättare läste icke — men där var icke tal om djäfvulen i skolan, ty den gamle mannen trodde icke på honom. Hans filosofi var mycket högre än så. Ett litet afbrott i lugnet vis à vis djäfvulen kom visserligen under konfirmationsläsningen, men prästen var en ganska fin natur, han var blyg och i besittning af en viss välgörande och uppfostrande urbanitet mot oss pojkar. Djäfvulen tangerades så litet att han själf borde ha känt sig som en obehagligt öfverflödig person. Men han tangerades i alla fall och däri låg det irriterande. I gymnasium var man obesväråd af djäfvulen och var kär i pensionsflickor. Jag kan inte påminna mig att jag sedan min séjour hos den af staten aflönade frireligiöse folkskolläraren någon enda gång har tänkt med fasa eller ens intresse på djäfvulen, fast jag gunås har yttrat mig i hans namn många gånger. Jag gör det än, och nu efter Dagens Nyheters modiga anlopp mot honom svär jag helt ogeneradt och söker uppfinna nya kombinationer med användande af Fans mäst originella smeknamn.

Emellertid — Fan är en saga, ett barnaminne för mig åtminstone. För prästerna måste han vara något annat, en svekfull och ohederlig bundsförvandt, som ger sig iväg ur deras älskliga krets nu, då de som bäst behöfva honom. Nu borde de vara intelligenta nog att lista ihop en ny djäfvul med många flera klor på fingrarna och med ett taggbesatt gap, som osar mera svafvel och fosfor än förut. De måste hitta på en modern djäfvul försedd med alla nutida bekvämligheter och raffinemanger, annars imponerar han inte på oss, senfödda får! Hälst en som kan gå omkring i husen och själf öfvertyga oss om sin tillvaro. Ty vi ha blifvit så skeptiska att vi inte ens tro på den obefläckade aflelsen, och då går det ju långt. Där ha vi väl hakat oss fast i det längsta.

De stackars i djäfvulsfruktan förstenade gummor och barn, som ej tagit del af Dagens Nyheters och pastor Hannerz' värkligt kulturella inlägg i denna fråga måste vi snabbt, snabbt göra underrättade om djäfvulens faktiska afdankande. Jag misstänker att det kommer att sättas på kaffe och doppas bulla och firas orgier i fattighusen och torpstugorna, ty där ha prästerna sin bästa publik, då de simulera striden med Fan om stugornas innebyggares själar.

Hvarför kommer ingen präst till mig och försöker omvända mig? Är jag verkligen så hårdtuggad och omöjlig? Här går jag och rotar i syndens dy, men ingen bryr sig om mig. Jag går väl under så småningom. Jag tycker att hvar präst skulle bli pigg på ett nummer som mig. Om inte annat, så för reklamens skull.

Emellertid ilsknar jag stundom till, allvarligt taladt, när jag tänker på prästernas uppträdande i djäfvulsstriden. Ha vi värkligen inte kommit längre ännu, nu, år 1909, än att vi syssla med frågan om djäfvulens existens? Och äro vi verkligen så dumma att vi ämna fortsätta att underhålla en hel klass hycklande, flottiga individer, som säkerligen flina åt oss när de äro för sig själfva?

Bort med hela rasket och skaffom oss flygmaskiner!

Jag frågade en gång en skräddare, hur han tyckte om prästen i församlingen.

Å, han är så nedrig af sig (nedrig = nedlåtande). Han brukar bo hos mig, då han är i byn. Tänk att en sådan person exmerar att gå in i en så enkel stuga som min!

Tänk hvilken kolossal pamp prästen var hos skräddaren. Men han kröp för socknens baron och tog till och

med en middagssup hos honom, något som han ej skulle ha vågat hos en bonde. Ty han var officiellt nykterist.

Men jag återvänder till djäfvulen. Tänk hvilken treflig ton han hunnit åstadkomma mellan Stockholmsprästerna, innan han blef afdankad. Fridens apostlar äro i lufven på hvarandra och föregå hjordarne med fina exempel. Är det inte ett farsupptåg? Och sådana där skola vi underhålla!

Jag tycker att det är mäst synd om djäfvulen. Han är ju afskaffad och lunkar vid det här laget omkring som en herrelös hund. Han törs inte ens in i konsistorium, ty han kan inte lita på det riktigt, om han också känner sig ha sympatier hos en del medlemmar.

Jag säger rent ut: Jag skulle icke vilja vara djäfvul just nu. Detta kanske värkar öfverdrift, ty jag skulle ju alltid kunna få nattlogi och kamratligt bemötande i trefna prästgårdar, men skulle jag till exempel komma in i köket hos en viss redaktör i Grisslehamn, skulle pigorna säga: — Vi tro inte på dig, din arma fan! En sup skall du få, men höskullen är stängd för dig! Knalla dig iväg bara!

Det skall bli roligt att se, om de fina ämbetsbröderna vilja fortsätta att förfölja Hannerz. I så fall har han hela det bildade Sverige med sig. Åtminstone det som är nog avanceradt att icke tro på hofpredikanternas Djäfvul.

Jag tycker att det är väldigt roligt just nu. Jag sitter med en sejdel öl och bara önskar att djäfvulen skall stiga in genom dörren och säga något kvickt. Men han kommer inte. Jag utmanar honom, men en stilla eftertanke svarar mig att han endast kommer på grund af prästers och läsares besvärjelser.

Nu tycker jag värkligen att vi ögonblickligen borde skilja kyrkan från staten. Just i kväll! Men prästerna hålla sig kvar med näbbar och klor. Nå! Dem kan man hugga af.

Tänk hur lugnt det skulle bli, tänk hur vackert! Den som har råd att hålla sig med präst — man slår sig ihop några stycken och skaffar en riktigt bra och svafvelosande negermissionär, en stark en, som håller — den som har råd med det lefver ju som en grosshandlare. Fattigare människor få skaffa sig sämre präster, men, då det hela är en ekonomifråga, får man foga sig därefter. Man får klå upp honom ibland, då han inte predikar med nog syra. Det blir att spara och ge honom potatis och fläsk och rotmos och litet tillfälle till kärlek då och då — han predikar så det står som en kaskad af saliv om hans gudaingifna trut.

Jag tycker värkligen uppriktigt, att efter det bråk i Stockholm mellan präster, som hela Sverige blifvit vittne till efter Dagens Nyheters Djäfvulsenquête, borde vi vara mogna att skilja staten från kyrkan.

Vi lefva ju i vetenskapens tecken. Det arbetas på alla områden, ödmjukt och stolt på lösningar af gåtor. Vi närma oss förverkligandet af blyga och nobla barndomsdrömmar, vi börja tro — eller vår tro håller på att förverkligas.

Och så tillåta vi druiderna, dessa andliga slaktare, dessa sinsemellan grälande, obildade, drumlige, ljugande, idiotiska företeelser, som bråka om större våningar i sina församlingar i stället för att upplåta rummen åt fattiga och sjuka och lefva som den Kristus de hycklande säga sig vara lärjungar af, bråka offentligt i frågor som de borde afhandla i källare djupt under gatans nivå, där de passa bäst.

Jag brukade som ung säga, att en präst är antingen idiot eller skurk. Nu vid äldre år har jag modererat mitt uttryck. Jag tviflar icke på att en präst *kan* vara en god människa, och jag har sett exempel. Jag har sett — låt mig säga *en enda,* som inspirerad af Kristusidén sökt göra godt, en man som icke synts i allt detta bråk om djäfvulskap och theologicofilosofi. Jag tror fortfarande att det bästa en präst kan göra är att göra godt efter sitt samvete.

Men hur skall då samvetet vara beskaffadt? Jag tror — ja vet ni jag tror värkligen att våra samveten äro ganska lika beskaffade. Och om prästernas samvete är något olika vårt normala, så tror jag att det möjligen beror af brist på underbyggnad. Samvetet är en social historia och förändrar sin konsistens samtidigt med den sociala utvecklingen. Prästerna äro rädda för all utveckling, alltså måste de reagera mot nya hedersbegrepp. Nu ha vi fått nya hedersbegrepp. Vi börja hata lögnen. Vi bli indignerade då vi möta en lögn. Men en präst, åtminstone bland dem jag träffat, går på lugnt. Han blir kanske något tankfull, då jag möter med logik, men i nästa ögonblick möter han med *tro,* — sacré nom de Dieu! man tröttnar och lämnar karlen åt sitt eget sockenvärde.

Jag har inte tid att skrifva längre — kanske tid, men det blir för långt för min tidning. Jag hoppas att många människor skola läsa detta och tro, att jag är en välmenande människa. Att jag är öfvertygad att det blir mycket bättre hemma hos oss, om kyrkan blefve skild från staten. Jag vill knappt påminna om de millioner till pansarbåtar och konstverk vi skulle få tillfälle att inhösta — och vi skulle bli lika saliga!

Tro en gammal man! Vi skulle bli precis lika och om möjligt mera intensivt saliga.

Skilj kyrkan från staten!

En förvirrad krönika om mig själf.

Saltsjöbadens Badhotell.

Jag har bott härute några veckor och har med all säkerhet varit ute för flera och större själsskakningar än de unga människor som ha gjort demonstrationer på gärdet. Jag har hvarje dag sammanträffat med en man, som med afsikt att bota mig tillfogat mig mera ondt än Ni, mina unga demonstranter kunna tänka er. Han har satt tummarne i mitt sjuka ben och sagt, att ju hemskare han manipulerar det, ju fortare blir jag frisk. Jag har trott på hans försäkringar och jag håller värkligen på att bli en fin och spänstig, muskulös och fruktansvärd människa igän. Jag kan nämligen boxa och är icke alldeles okunnig i Jiu-Jitsu. Bara vid tanken på dessa kapaciteter drar jag ihop ögonbrynen och blickar hemskt ut i universum och beklagar hvar och en som möjligen skulle vilja uppträda som min fiende.

Jag satt i dag — efter en härlig utfärd i skärgården — långt ut i hafsbandet — fjärran från människors barn — på hemväg från Stadsgården till min lya här i Saltsjöbadens badanstalt. Jag hade sökt en ensam kupé, en ensam bänk, ty jag önskade vara ensam med mina egna tankar, något som jag alltid kommer att hålla styft på. Men just som tåget började röra sig, fick jag tre kamrater, en bredvid mig och två midt emot mig. En af dem som sutto midt emot mig, såg på mig föraktfullt från hufvud till fot och sade halfhviskande till sin granne: — Fy fan, har han galoscher, dä en snobb!

Skratt och fnitter.

Jag observerade deras händer, som voro ganska vackra. Där var spår af arbete, deras naglar voro ostörda af manicure, men fingrarne hade karaktär, en vacker, själisk individuell karaktär, som jag höll styft på. Det fanns en kvarglömd svärta vid deras nagelrötter som kom mig att tänka på maskinarbetare och lederna i fingrarne framträdde ganska tydligt. Jag satt och lärde mig tycka om deras fingrar. Jag satt faktiskt och förälskade mig i deras händer. Starka arbetshänder med utpräglad karaktär. Jag blef glad och satt och lärde mig teckningen, fördjupade mig i studiet af det själiska i dessa fingrar, som kunna något, och jag inbillade mig studera sambandet mellan deras hjärnor och deras händer. Deras ögon föreföllo mig slöa, och detta inbillar jag mig bero på att arbetarne trots klassmedvetenhet ändå känna sig vara underklass. Jag tänkte:

Herre Gud låt dessa människor snart kunna — och ha rättighet att kunna — känna sig mogna att känna sig tillräckligt stolta.

Jag såg på mina egna händer och fann dem utan karaktär, veka, fast rätt kraftiga, men utan denna utpräglade rörelse åt ett bestämdt håll, som jag tycker mig se i arbetarhänder af skilda yrken. Just nu då jag skrifver detta och ser på handen som för pännan och på den vänstra, blygs jag nästan att jag icke har brutit bygd och slagits tillräckligt eller huggit ved eller plockat potatis så mycket som jag bort.

Jag kände mig värkligen blyg inför mina reskamrater. Jag hade nästan önskat vara tillräckligt otvättad för att vara en af dem.

Under tiden talade de ganska ogeneradt med hvarandra om de sista dagarnes händelser, om majdemonstrationerna och lundensarnes polisslagsmål, om ryska revolutionen och om sina dåliga löner. Tydligen ville de att jag skulle få i mig något, ty ofta tittade de naivt afsiktligt, med samförstånd, på min obetydlighet. Jag fördjupade mig i min tidning och hycklade oberördhet. Detta berodde helt och hållet på blyghet hos mig, jag försäkrar det — om någon skulle vilja insinuera motsatsen. Men öfver tidningens öfre kant sökte jag studera deras ansikten, deras tärda drag, deras efterblifna elegans — ty två af sällskapet hade kväsarhår och stubbade mustascher. Jag låter ju mitt hår växa rätt länge, innan jag klipper det — jag klipper det själf — men dessa människor ha sin speciella elegans.

Och jag betraktade linierna i deras ansikten och mitt hjärta blef varmt, värkligen varmt. Jag såg rynkor, som de själfva inte hade någon aning om, veck som man får af trötthet och drag som jag skulle vilja ändra om.

Allt detta tänkte och önskade jag öfver min tidningskant. Öfver Dagens Nyheters öfre kant.

Plötsligt säger den som sitter midt emot mig — sedan han möjligen kritiserat min företeelse: — Hörru aktare för den där jäveln — han låssas bara att han läser.

Detta var ju värkligen sant och jag kände i samma ögonblick en hemsk ensamhet. Jag satt ju fylld af sympati för dessa människor och begärde intet bättre än att åtminstone få vara ifred, fast jag innerst önskade att de skulle tilltala mig — kanske! Jag beundrade deras käkar, deras hårfästen, deras linier omkring munnen och deras ögonbryn och ögon, i hvilka det låg tusentals års hat mot mig och min släkt, inte genealogiskt utan djupare — därför att de icke förstodo min sympati.

Jag sökte se in i deras ögon och de mötte mig värkligen, men med ett öfverlägset, nästan fräckt uttryck.

Men vid Dufnäs kom en ny man in och hälsade på dessa mina fiender — som jag ville kalla dem. Han hade håret nerdraget öfver ögonbrynen, väldiga axlar och en pampig bröstkorg. Han hälsade på mina ynglingar och slog sig ned hos dem. De hviskade tillsammans några minuter och plötsligt — det kom som en värklig öfverraskning, sade den sist ankomne till mig:

— Dä va en jävul att se fräck ut! Borstar herrn sej på någe vis så träffas vi i Saltsjöbaden!

Jag var blyg och generad.

Jag sade stilla: — Jag har gått igenom en kurs Jiu-Jitsu och 26 lektioner i boxning för Cronholm — ä dä så att herrn schokar ojämt, så säj bara till!

Han svarade: — Jag menade ingenting.

Jag: — Nå kanske är det klokast!

Skendöd.

Medicine studeranden af Östgöta nation Teodor Enroth var alltså lefvande begrafven. Svepningen generade honom — det var hans första intryck, ty han kunde icke röra armarna. Han hade också svårt att andas, ty man andas dåligt genom ett kistlock och fem fots matjord, oafsedt den massa kransar från släktingar och flickbekanta, som förmodligen belamrade grafkullen.

Det var vått under honom — hvad kunde det bero på? Dålig dränering, eller hade det kanske rägnat under prästens långa tal. Han såg halft i dvala med själens ögon nationsfanan vaja öfver kamraternas blottade hufvuden. Där stod långa Holstein med en tung tår dallrande från nässpetsen. Och Kalle Kula, som varit så fruktansvärdt berusad sista april! Kalle Kula var blek af rörelse och stod dessutom på en växel, kanske var det bara därför han var så blek. Och Svante Lakenström som nog stod och tyckte det hela vara jolmigt och längtade att få klämma i med »Mina lefnadstimmar stupa» — —

— Stupa — supa — djupa — bottenfockar! tänkte Teodor Enroth. — Att kopparslagarne förföljde en syndare ända i grafven! tänkte han vidare. Ty han hade ohyggligt ondt i skallen.

— Hur hade han dött för rästen? Den som ändå hade en flaska apollinaris, för att inte tala om en lemon squash! Jag ska ta mej fan bulta i golfvet och höra, om inte Sellenius har en pilsner!

Och halft i drömmen gjorde Teodor Enroth en rörelse för att resa sig och leta reda på en sko att knacka med. Men kistlocket tog emot.

Då fattade han i ett ögonblick sin förfärliga situation. Han kände, att han blef likblek från hårfästet till tånaglarne, medan kallsvetten rann från pannan.

Han blef klarvaken och utstötte ett skri af förtviflan. Han sökte prässa upp kistlocket med knän och armbågar och stönande i dödsvånda bultade han med knytnäfvarne och sparkade, tills hälarne värkte. Så blef han matt och ett slags slö resignation bemäktigade sig honom för ett par sekunder, tills den fasansfulla värkligheten åter stod för hans själ, glasklar och stålhård: — Nu skall du dö, nu skall du dö, nu skall du dö, nu skall du dö!

Han försökte säga efter: Nu skall jag dö, nu skall jag dö, men det var ju dumt, det ljöd ju ändå i hans hjärna och upprepades i oändlighet med regelbundet bullrande ljud, som om han vefvat på en tibetansk bönkvarn.

Nu kände han, hur tungan började förlamas och en kväljande känsla steg upp i halsen på honom, men innan han blef stum, skulle han skrika, *skrika,* **skrika**, — — **hjälp!**

— Quid in Gehenna bölar du efter? Har du fått sprallen, kufiske yngling? sluddrade en morgonhes punschröst. Teodor Enroths kistlock lyftes af. Han låg på golfvet bredvid en sönderslagen vattenkaraff, helt våt på undersidan och öfver honom stod hans värd och asiskamrat Figge och höll upp den trasiga inventionssoffans förbannade och fördömda skrammelverk.

— Soffan gick rundt med dej i natt, gamle alkoholist, och du märkte ingenting, för du var full som en koffert. Detta kallas sömn på fikonspråket, min gosse, det är din sunda bondnatur, som tar sej uttryck ibland så här!

Teodor Enroth bara stirrade. Solen sken in och lyste bländande på den hvita kakelugnen.

— Hva fan nu då! Du är ju blek som en oblat! Har du sprallen eller har du fått poliomyelit?

Men Teodor bara stirrade. På solen, på kakelugnen. Och så började han gapskratta. Men nästa sekund vände han sig om, lutade ansiktet i händerna utan att bry sig om glasskärfvorna, som gnisslade under hans armbågar — och brast i gråt, så ryggen skakade. Ty Teodor var bara 22 år, det var andra maj och han hade fått sitt första elddop. Människan måste genomgå mycket innan hon blir luttrad.

Tre timmar efteråt sutto Teodor, Figge, Kalle Kula, Svante Lakenström och långa Holstein på Gästis och firade med en flaska champagne — goût américain — vårens värkliga ankomst och Theodor Enroths reinkarnation — som de kallade det.

Kroppen behöfver späkas.

————

En barndomsvän.

I dagens tidning läser jag, att den omtyckte resetalaren, pastorn vid metodistförsamlingen i Elko, Nevada, Eberhard Anthony Henry Jewrell, aflidit i sin ålders fyrtionde år på en resa till Spruce Mount i samma stat till följd af ett revolverskott, som serverats af en annan svensk, hvars namn jag anser onödigt upprepa.

Tre gånger om året hedrades vår socken nere i Småland af ett besök, som var åtminstone mig i högsta grad kärkommet. Det var ett sällskap på fyra personer, som kom vandrande från Eksjöhållet och regelbundet tog in hos gamla Malla i Gåförbi, hon som sålde svagdricka, hvilket förorsakade blodiga slagsmål med åtföljande häktningar och långvarig läkarevård. De fyra personerna voro gubben Adel, en hvithårig åldring med ytterligt förnämt sätt och utseende, Jurell, en grofväxt karl, som sköt en kärra med låda, innehållande leksaksdjur af gips, Albertina, en liten mager och blek kvinna med kolsvart hår, och slutligen gossen Eberhard Anton Henri, kallad Hangri, ett namn, hvilket min genom romaner tränade fantasi omspann med romantik för en hel massa riksdaler.

För gubben Adel hyste jag uteslutande vördnad. Han hade i sin ungdom varit anställd i Carl XIV Johans kök, där han förvärfvat sina fina fasoner. Han talade absolut grammatikaliskt — och, det, jag — i synnerhet jag — med en beslöjad, förnäm och nedlåtande stämma, i hvilken man spårade ett så oändligt öfverseende, att man ville förintas i medvetandet om sin ömkliga bondaktighet. Han rörde sig med excellenser och grefvar, och drottning Desideria satt som ett plåster på hans tunga. Hans fina profil, hans åldringsskära, rena hy, hans silfverskägg och hans propra kläder kommo en oundvikligt att tänka på en oförvitlig mannaålders belöning, den lugna vördnadsvärda ålderdomens gloria, hvilken här tycktes lysa mera berättigad än eljest. Gubben Adel var sällskapets conférencier.

För Jurell kände jag endast fruktan. Hans röda skägg, ärriga hy och trasiga rock påminde mig om en af hjältarne i min älsklingsbok, *Londons Mysterier* af Paul Féval, Bob Lantern, den svartaste karaktär, som någonsin formats i en författares hjärna. Det var Jurell, som var skaparen af de underliga gipstupparne, hästarne och kattorna, hvilka sällskapet utbjöd till salu. Gröna hästar, blå kattor och röda gäss erbjuda ju en angenäm omväxling mot lefvande lifvets mera dämpade färger, hvarför affären gick bra vid ackompanjemanget af gubben Adels i högre kretsar utbildade konversation.

Kvinnan förstod jag mig ej på — då för tiden —, men denna var mig icke absolut osympatisk. En gång hörde jag ett samtal, rösterna kommo ur köket: — Men hvarför följer ni då med honom, när han slåss?

— Ja, men iblann kan han va så snäll så — — — ja, å du milde, — — ja, nu har di vatt döfödda tre år i ra’ — ja åjejenamej, men hva s’a en göra, dä bara te å gå mä — uck uck uck!

Men Eberhard Anton Hangri var min beundrade och afhållne vän. Det var icke utan, att jag beundrade hans kostym också. Den bestod af bara ett plagg, men ett lejonplagg. Tänken er ett par af Jurell utnötta mollskinnsbyxor, hvilkas fickor man tagit bort. Ur fickhålen stucko Hangris armar ut, och byxjulpen knäpptes till som en väst, medan ett snöre drog åt plagget om halsen. Ett par träskor fulländade utrustningen.

Under de dagar bandet uppehöll sig hos gumman Malla stal jag mig till ett energiskt umgänge med Hangri. Vi snärjde gäddor tillsammans i ån, gjorde tallbössor, safvade björkar och spelade sten. Vi badade, smorde oss med gyttja öfver hela kroppen, sprungo som vildar och jagade hvarandra under upphäfvande af stridsrop. Mitt förråd af fula ord ökades betydligt, ord, hvilkas värkliga betydelse var mig ganska främmande, men hvilkas klang och mystik bedårade mig.

Det hände ofta, att gubben Adel ensam gjorde besök i köket. Han tröttnade då aldrig att framhålla sin särställning gent emot sina följeslagare.

— Det finnes två slags personer, sade han, de som ha förmågan att sköta sig och hålla sig uppe och ha hand om sina affärder på ett fint sätt, och de som icke kunna detta. Se, Jurell hör till dem, som icke kunna sköta sig. Hade han icke mig och min pension från slottet, skulle han vara djupt sjunken och svina ned sig, för att använda sämre folks uttryckssätt. Men en förtjänst har han, och det är hans rörande kärlek till sin maka. Det gör en riktigt godt att se en sådan kärlek, hur han arbetar och sträfvar för att hon skall ha det bekvämt och propert. Jag är ju icke kommen från deras samhällsklass, jag är af bättre folk, och jag stötes ofta af i synnerhet hennes konversation, som är allt annat än bildad, men hvad skulle blifva af dem, om jag icke toge hand om dem, och för rexten har doktor Pontén sagt, att min reumatist blir bättre, om jag går så här, fast oangenämt är det ju ibland att nödgas undvara umgänge med bildadt folk under vägen. Därför vill jag säga herrskapet, att en sådan här konversation som nu gör gubben riktigt godt. Se allt kommer an på den goda tonen. Å, jag minns väl i Stockholm! Bildadt folk öfverallt, och icke denna råa, bondaktiga ton, som tyvärr är rådande på landet. Excellensen Skjöldebrand gjorde honnör för mig en gång på Lejonbacken. Det var en fint belefvad man, men så hade han också varit ute i krig och var överståthållare. Drottning Desideria var också en mycket fin dam — — å, gubben har minnen! Och excellensen Brahe tappade sin käpp en gång, och jag tog upp den, och han gaf mig en hel 24-skilling. Det var en belefvad man — — — »

Jag riktigt fasade öfver, att denne noble gamle man af Hangri alltid fick benämningen »gubbafaen», på ryggen förstås. Men samtidigt beundrade jag Hangris frigjordhet från sociala fördomar.

När sällskapet drog till en annan marknad, följde jag, om tillfället var gynnsamt, med ett stycke på vägen. Vi gingo i samlad trupp och jag hoppades, att de mötande skulle tro, att jag tillhörde bandet. Då vi kommo ut på skogen förändrades tonen något. En flaska kom fram och gick från mun till mun. Till och med Hangri och jag fingo hvar sin lilla klunk, fast gubben Adel protesterade och framhöll det råa i, att en son af bildade föräldrar skulle dricka ur butelj, hvilket framkallade ett unisont »håll käft, gubbfaen», från Jurell, kvinnan och Hangri. Jag förstod icke denna sidovördnad för gubbens nobla personlighet.

Hade jag vetat, att Adel hufvudsakligen förtjänte sitt bröd genom försäljningen af *makurja* (merkurium, arsenik), skulle jag kanske ha förstått, att hans öfverlägsenhet inom sällskapet endast var skenbar.

Efter några fjärdingsväg blef jag vanligen hemförlofvad och skildes med saknad från min vän Hangri.

År hade gått, och jag hade länge sedan glömt Hangri. Jag hade delvis nått mina drömmars mål och stod som artistyngel i Göteborg åtminstone med ena foten i bohêmelifvet. En dag intog jag i sällskap med Olle Nelson och vår gemensamme vän juden Löwenstein, en gammal kringvandrande försäljare af byxhängslen, knappar och ungkarlsartiklar, middag på en bolagskrog. Dillkött och svagdricka, samt en liten sup för 55 öre. Ett sällskap vid bordet bredvid tilldrog sig vår uppmärksamhet. Det var tre ovanligt sluskigt klädda karlar, som

lutade hufvudena tillsammans och hviskade, medan de räknade pängar. Och pängar hade de i massa, sedelbundtar, hvilkas volym förvånade oss, dels emedan vi icke voro vana att se pängar, dels emedan deras kläder borde ha förutsatt fullständig medellöshet.

Plötsligt tyckte jag mig känna igen en af dem, och minnet af Hangri dök opp. Det var alldeles säkert han. Och lydande ögonblickets impuls reste jag mig och gick fram till hans bord.

— Goddag Hangri, känner du inte igän mig?

Men Hangri stirrade på mig med en halft förskräckt och halft fräck blick. Och så kom ett kort: — Nej, hvad vill ni?

— Är det inte Hangri Jurell?

— Fan känner inte Hangri Jurell! Gå å lägg sej, dumsnut!

Nå, jag svarade antagligen något som passade i lokalen och återvände till mitt dillkött.

Vi betalade och gingo, Olle och jag. När vi gått några steg uppför gatan, ropade Olle plötsligt: — Pass opp, huka dej!

Jag hukade mig instinktivt, och en gatsten susade öfver min rygg. Jag vände mig om och såg Hangri och hans två kamrater utanför krogdörren. Han knöt näfven och ropade: — Har du blitt dektiv, din jävel?

Så aflägsnade sig de tre springande.

Jag studerade tidningar flitigt några dar framåt, men utan resultat, och så småningom glömde jag alltsammans, tills jag nu i dag såg min barndomsväns ovanliga och välbekanta namn.

Hans utveckling har i alla fall varit helt naturlig och följdriktig.

Teosofen.

De talade om flygmaskinen och någon sade: — Jag skulle vilja lefva åtminstone så länge att den blir lika använd och lika säker som bicykeln!

En annan, han var visst litet teosof, begärde icke att få lefva så länge, ty han var öfvertygad om att han från andra sidan grafven skulle kunna iakttaga mänsklighetens utveckling med samma glädje som han känt inför de framsteg som gjorts under hans lif, t. ex. uppfinningen af telefonen, telefotografien, kinematografen, grammofonen. Tror ingen af er andra på detta? — frågade han.

Den äldste i sällskapet svarade: — Nej! Och efter ett par sekunders tystnad tillade han: — Men om det vore så att man efter döden skulle kunna iakttaga det som försiggår bland människorna, skulle de sorgliga iakttagelserna tränga de glada i bakgrunden, eller alldeles undantränga dem, så att man skulle tro sig vara i hälvetet, hvilket är detsamma som att värkligen vara i hälvetet.

Teosofen tittade med stora ögon på den talande.

— Ja, fortsatte denne, jag är nästan säker att det hälvete de gamle föreställde sig, skulle bestå i fortsatt medvetande efter döden. Tänk er, att ni utan att kunna ingripa skulle bli vittne till de efterlefvandes sätt att

göra i ordning efter er, ändra om den miljö, som en gång var er egen, det hem på hvilket ni satt er personlighets prägel, möblera om, vädra efter er och ringaktande ställa undan småsaker, som hade värde endast för er. I början skulle kanhända de ni lämnat sörja djupt och förtvifladt, och ni skulle känna en ljuft smärtsam tillfredsställelse öfver att ha fått bekräftelse på att ni värkligen var älskad. Men då ni såge er änka kläda sig, snöra sig till begrafningen och icke utan koketteri välja smycken medan hon genom tårarne betraktar sin bild i spegeln och konstaterar att det svarta klär, eller är misslynt på sömmerskan, som kanske gjort ett för en man omärkligt fel någonstans, skulle ni inte då känna början till hälvetet? Eller då ni efter någon tid, ty all sorg bleknar, hör hennes första glada skratt? Fortsätter ni att vara människa efter döden, måste ni till slut endast känna en förtviflan som öfvergår ert nuvarande förstånd. Och ni skulle förbanna dem som proppat i er er teosofi eller hvad det är.

Teosofen satt tyst och stirrade i sitt pomrilglas. Så sade han med fasthet som om han fattat ett orubbligt beslut:

— Jag gifter mig inte!

Den äldste såg på honom en half sekund och lutade sig därpå tillbaka i gungstolen för att lättare kunna svälja sin ganska starka grogg, ty han fördrog icke pomril.

Ett minne från England.

På Furusundsbryggan stod en jätte med grårödt, böljande helskägg, pipa i munnen, engelsk yachtclubmössa, blå kavaj och hvita pantalonger. Vid hans sida en liten tjock figur med blårödt ansikte och hvita mustascher. Jag sökte i mitt minne.

Men då jätten tog pipan ur munnen och mullrade fram en fruktansvärd ed, åtföljd af ett skratt, som gaf eko på Köpmanholmen, och den lille hväste fram några hesa ord, medan magen hoppade af glädje, då hade jag saken klar.

Jag skulle för tredje gången i mitt lif sammanträffa med The Right Honourable The Earl of Carnworth och hans skugga, f. d. majoren vid Hennes Majestäts 23:dje infanteriregemente Donald Strepton, båda globetrotters af rang och profvare af skotsk whisky öfverallt på jordklotet, där sådan tillhandahålles för pängar.

Vi gjorde bekantskap för 13 år sen på en resa från Göteborg till London. Vid första middagen blef jag placerad vid majoren och efter middagen befann jag mig, nästan utan att veta hur, vid ett bord i röksalongen som deltagare i earlens och majorens obligatoriska whiskyorgie. Jag har aldrig sett eller träffat sådana mästare i förtäringens konst. Efter några minuter hade whiskyståndet i flaskan sjunkit till orkan, om man får använda en sådan bild. Den lille majoren berättade historier af en sådan must, att de öfverträffade mina blygaste förhoppningar, och earlen accompagnerade med exploderande skratt, som kom glas och fönster att skallra. Jag kunde förstå, att majoren var earlens drabant och medföljde som historieberättare och förstående konsumptör.

Ångbåtskaptenen hade presenterat mig som artist, earlen hade varit tecknare — damn it! Han gjorde i min skissbok en värkligen bra karrikatyr af sin vän majoren, jag skänkte honom hans eget porträtt med pipa och grogg som attribut. Detta förklarar vår närmare bekantskap, hvilken den gången varade fyra dygn, lågo två för dimma på Doggers bank, där majoren skrek sig om möjligt hesare under sina försök att öfverrösta mistluren.

Emellertid lade jag till med min jolle vid bryggan och gick fram och hälsade. Man förändras något på ett tiotal år, men då det befanns, att jag var den ende svensk de båda herrarne någonsin gjort närmare bekantskap med, erinrade sig earlen, upphof en ryslig ed och kramade min hand samt nämnde något om whisky, hvilket ögonblickligen accepterades af majoren.

Nåväl! Den kvällen glömmer jag sent, fast jag morgonen därpå hade svårt att minnas detaljerna. Vi slutade ombord på Hellas i morgongryningen, då mina gäster gingo ombord på Stockholmsbåten för att på kvällen fara med Bore till Helsingfors f. v. b. Petersburg.

Man talar om svårigheten att komma engelsmän in på lifvet. För det första är earlen skotte och för det andra förenar groggen.

Då vi på min Londonresa kommit till Tilbury, och jag ämnade ta afsked, erbjöds jag att tillbringa de två följande dagarne i de båda vännernas sällskap. Jag accepterade. Det gällde en Derbylöpning och en privatutflykt till Hampton Court, där earlen hade något att uträtta. Full af tacksamhet, ensam som jag var i främmande land, antog jag inbjudningen, och så mycket whisky och så många historier har jag ej fått i mig på så kort tid under någon period af mitt lif. De båda gentlemännen behandlade mig som en son, om man nu häller i sina söner så mycket whisky i vanliga fall. Jag var bara 26 år gammal, njöt af allt och såg på allt nytt och rådbråkade engelska, så att käkarne värkte, isynnerhet då jag sökte öfversätta svenska rekordhistorier för dem. Men jag måste erkänna, att våra svenska historier på sin höjd passa engelska läsbarn.

Som bevis på min tacksamhet skänkte jag earlen en serie teckningar från vår gemensamma resa, och i dag hittade jag efter ihärdigt sökande ett par skissböcker, mitt material till dessa teckningar.

Två år efteråt var jag earlens gäst i Brighton, där han äger hus, och nu träffade jag honom som sagdt för tredje gången, litet gråare men med samma sväljningsförmåga och samma humör. Majoren var redan för 13 år sedan alldeles för balsamerad för att kunna ändra sig nämnvärdt.

Om mina skisser kunna intressera någon af mina läsare, skulle det glädja mig. Men roligast har jag säkerligen själf åt dem.

En Kåessessessare.

Han var en bild af svensk hälsa. Blåröd i ansiktet, ljusblå ögon med gula glober, utträngda mellan de feta kinderna och pannan, ljusa, uppåtvridna mustascher, isterhaka, som hängde öfver den uppochnedvikta kragen, K. S. S. S.-mössan käckt på glest hår. Magen stod spänd under den mörkblå kavajen, stjärten modellerade sig imposant och vaggade under gången, benen i hvita byxor fördes litet åtskilda och fötterna i amerikanska skor sattes säkert och målmedvetet i trottoiren, ty han var efter frukosten på Metropol på väg till Operaterrassen för att få sig en kopp kaffe med Hennessy 3 stjärnor. I munnen satt en svart cigarr. Hela hans uppsyn uttryckte fullkomlig tillfredsställelse med tillvaron. Man kunde se det till och med på den eldröda nacken, i hvilken kragen satt inklämd och lyste krithvit mellan rödt och blått.

— Nå, hur har seglingen varit i sommar?

— Förbannadt fin — men ansträngande, särskildt i Sandhamn — och i Vaxholm — och öfver allt för rästen, — uppåt har det varit hela tiden. Ta mej fan har inte hela sommaren varit en enda långgrogg — med litet champagne och konjak och nubben och pilo som mellanlägg. Fästmiddagar i oändlighet! Man känner sig liksom lite däst.

— Nå men seglingen?

— Ja seglingen, ibland har det varit storm och ibland stiltje, fina seglingar utanför Sandhamn och på Kanholmsfjärden. Jag tror, att det var 14 dar i sträck som vi höll på dygnet igenom, den ena middagen efter den andra. Om inte de där förbaskade groggarne funnes ändå! Vaxholm har vi vändt upp och ned på. En kväll drack vi läns — ja ta mej fan, fråga flickorna! Och i Furusund sen, jojomensan!

— Nå, men när sof herrarne då?

— Sofva! Sofva! Man svimmar af ett slag då och då. Sofva är det inte fråga om. Någon spänstighet skall man väl ha! Men Ni ä ju från lande — ursäkta — och där ha dom ingen spänstighet. Jag hade en prisse på besök i Stockholm, han var från Västervik förrästen och var ett dygn i stan för affärer. Vi blef bjudna på middag uppe hos Vinter & C:o, en jäkla middag, bara friskusar och ta mej fan, klockan 1 på natten var Västervikarn så pass, så jag måste telefonera efter en droska. Vi ramlade väl ned kl. 3 och kusken satt och sof, och så fick vi lif i den och körde hem till mej för att få oss nattgroggen. Och när jag steg ur och hade betalt och skulle öppna porten, ropade kusken: — Ska inte grosshandlarn ta med sej sin öfverrock? och så pekade han på ett bylte, som låg på droskbottnen. Ta mej fan var det inte Västervikarn som hade sjunkit ihop ett slag! Nej, spänstighet och uthållighet finns inte i landsorten.

— Nå men seglingarne?

— Ja, skärgården är härlig, first class! Det känns något till skönt att få segla af sig affärsdammet några veckor. Gomorgonson!

Sade och försvann uppför terrasstrapporna.

Jag sneddade af genom Karl XII:s park. På en soffa satt ett ungt par och såg hvarandra in i ögonen som kloka djur. En gammal man satt och läste Dagen, ett par landsortsbor studerade osedligheterna på mörsarne omkring statyn. Brisen fläktade frisk in mellan träden.

Vid spårvägen mötte jag den store seglaren och båtkonstruktören.

— Känner du grosshandlar Spadervall?

— Spadervall? Jaså han i kaffe? Joo! Hur så?

— Är han seglare?

— Den! Inte! Men han är en satans sjöman ändå. Han reser två gånger om dagen på saltsjöbadsfärjan. Sommarbostad Neglinge! Frid!

Kärleksfrågan.

Jag måste medge, att jag icke med så stort intresse som artigheten mot andra könet möjligen kräfver, har följt med fru Steenhoffs försök till utredning af kärleksfrågan. Jag har nöjt mig med tidningsreferat, och riktiga sådana, sådana som man kan svära på, äro knappt tänkbara.

Somliga ha skrifvit gillande. Det har varit ungdomar, som med sin ålders oerfarenhet, lättsinne och entusiasm böjt sina tättbevuxna hjässor inför den kvinnliga logiken. Andra ha varit ogillande och ha icke velat böja sina flintskallar, barplockade af samhällelig receptkärlek, i det de trott sig göra samhället en

tjänst.

Intetdera slaget har tilltalat mig. Jag vill knappt nämna opponenten, den tappre öfversten Melander, som med en viss läsarkvickhet anfallit den samhällsförbättrande frun och stundom fått skrattarne på sin sida, de åldriga åtminstone, ty de unga ta kvinnors ord på allvar och skratta ej, då det gäller lifsfrågor — gärna. Men den goda öfversten, hvilken väl trampat ut barnskorna, verkar efterblifven, då han tar fru Steenhoff på allvar. Han har ännu mycket att lära på kärleksstigen. Om det inte är försent, och hans katekesmoral ställer sig i vägen.

Jag förstår inte, hur man kan ta en kvinna på allvar, som inte uteslutande sysslar med sin egen erotik och sina barn. Kommer en kvinna med några råd i lefnadskonst, något slags filosofi(!) eller öfverhufvudtaget vill förbättra samhället, resonerar jag så här: — Jaså, hon är icke kär i någon man! Alltså bör hon inte tas på allvar. Eller: någon man är icke kär i henne.

Och jag har rätt. Ty en kvinna som är kär, har icke tid med något annat än sin kärlek. Och icke heller en kvinna, i hvilken en riktig karl är kär.

Kvinnan, som vi män älska, begär icke bättre än att få ställa sig under en mans despotism, *lyda* med ett ord. Och en sådan, som har denna sunda instinkt, är oss oändligt mycket mera tilldragande, vore hon än spetälsk, halt, blind och förtvinad, än en som löper med valsedel. Och gillar en kvinna, som säger sig älska en man, icke *allt* hos mannen, ljuger hon. Om hon säger: Jag älskar Johansson, men jag kan icke med, att han snyter sig i fingrarne, då blir hon mig vidrig, ty hon bör också älska till och med hans speciella handlag att snyta sig i fingrarna.

Ty så älska vi män kvinnor, att vi tycka om deras ädla själsegenskaper och lefverfläckar och dumhet och passera alla sju himlarna i sällskap med blixtar. Men vi tåla inga lagförslag.

Ty vi känna att kvinnorna ha inga chefsegenskaper. Hon passar endast att lyda, och lyda är det enda hon, om hon är sund och kär, gör verkligt gärna. Jag upprepar ännu en gång, på det att män och kvinnor, som äro riktigt skapade, måtte påminna sig det: — Lyda är det enda en värklig kvinna gör värkligt gärna.

Under det att en man minst af allt gärna lyder.

Kvinnorna säga kanske, att detta resonemang visar brist på aktning för dem. Det enda de möjligen kunna vänta af oss är kärlek, och den har intet att göra med aktning eller missaktning. Aktningen är tvärtom ett störande element mellan könen. Vi män äro på sin höjd artiga, men artigheten har intet att göra med aktning. I hvarje fall mera med kärlek. Och vänta intet af en man, som är höflig mot er! Män äro höfliga mot hvarandra, och denna höflighet oss emellan är egentligen en arg morrning, då Ni, mina damer, äro i närheten af oss. Ni borde känna Er stolta och glada i ett sällskap, där män äro ytterligt höfliga mot hvarandra och ytterligt artiga mot Er.

Ja, ni har inga chefsegenskaper. Man ser det på Era kroppar, som äro våra, konstnärernas, mäst älskade modeller. Kommer så kärlek till, bli de små skiljaktigheterna från Venus Milo, om hon nu skall vara normen, vackra i våra ögon, rörande, tecken på egenart, individualitet. Kanske det är just vår längtan efter Er individualitet, som gör, att vi så mycket älska dessa små särtecken, hvilka komma oss ibland att glömma, att i hvar och en af Er få vi hela det feminina begreppet, hela Ert släkte. Det är konstigt med de små felen. De bli älskvärda i våra ögon, men för alla andra mäns skull önska Ni, att de vore borta. Alldeles som med hattarne och plisséerna och volangerna och guipéfiluren. Exempel: En kvinna har köpt en vidrig hatt och kommer hem och visar den för sin älskade. Hon försäkrar att hon älskar honom af hela sin själ och vill göra allt för honom. Han säger: Fy fan en sån skrålla! Jag tycker om det enklaste, en hufvudbonad, som skyddar dig mot väta och sol! Och utan döda kråkor och höns i!

Hon behåller hatten eller köper en vidrigare. För att inte tala om snörlifvet, som alltid sitter så löst, att hon kan få ned hela handen mellan det och kroppen. Har ni, manliga läsare, någonsin träffat en kvinna, som har varit för hårdt snörd? Nej. Hon medger det inte.

Alltså klär och snör hon sig för andra än den hon älskar. Och — o gudar! Har ni någonsin träffat någon osnörd kvinna, som icke gör något, om än aldrig så litet nummer af att hon är osnörd? Till nackdel för de snörda.

Nej, goda människor, en kvinna skall lyda, tacksamt emotta en mans kärlek, det och intet annat, och hennes lycka ligger och skall ligga i raka motsatsen till att ge förslag och skapa regler. Hon skall följa som en våg följer stranden.

Då jag säger, att kvinnor, som icke tänka mer på sin egen erotik, än att de ha tid att göra lagförslag för sin framtid, icke äro tilldragande, borde redan detta mitt uttalande afskräcka dem. Jag är man, alla kvinnor vilja hvar och en värka sympatiskt på alla män, alltså äfven på mig. Hvilken kvinna vill värka otreflig på mig? Händerna på Edra rymliga hjärtan! I viljen det icke. Om ni också äro förlofvade och darrande af kärlek till någon, som inte ser hälften så bra ut som jag, alltså till en stackars karl, hvars ställning just nu är ganska osäker. Min är det icke.

Jag upprepar: Så snart en kvinna höjer sin röst i samhället i annan afsikt än att behaga, att vara ljuf, att utlofva lydnad under den sultan bland millioner sultaner, som täckes fästa sin orientaliskt beslöjade blick på just henne, blir hon ett oting, som bör klippa sitt hår tätt efter kraniet och anlägga pincenez och divided skirts och tala i bas för säkerhets skull.

Jag vet ju mycket väl, att hvar man och hvarje kvinna äro just sådana, som de måste vara på grund af lagar, som äro jämnåriga med evigheten. Men det finns något som heter sympati och antipati, och faktum att dessa båda begrepp existera, är tillräckligt för deras existensberättigande. Jag älskar dessa båda begrepp, ty jag anser dem vara ett naturens försök att frigöra sig från trycket af sina egna tvångsbestämmelser. Alltså en tro ett hopp om förändring, människans, alltets löjliga försök att lyfta sig själf vid håret, evighetsstanken, kanhända. Men jag tycker bäst om sympatin, fast jag inte kan säga, att Melander och fru Steenhoff just för tillfället äro särskildt gynnade föremål för densamma. Jag måste skratta, då jag tänker på dem båda! Hur de väl tro sig ha slagit ett stort slag, tala om det med sina bekanta, kanske tala sig upp i falsetten ibland. Under det jag satt lugn här vid mitt skrifbord och tänkte fullkomligt lidelsefritt: — skall jag skrifva om segling eller stufvarkonflikten, eller ge fan i alltsammans? Så kom en lycklig tanke. Jag kom att tänka på en grekisk släkting vid namn Melander. Idéassociationen var klar, så herrskapet ska inte tro, att det här har tagit bort nattsömnen för mig. Herrskapet är ju inte längre aktuellt — så otacksam är publiken i vår nervösa tid! Därför bör Ni känna tacksamhet mot mig, som dragit fram er ur makulaturen och rengjort er från smörklickar och ostbitar, som gjort Er genomskinliga i kryddbon åtminstone.

På grund af samma eviga lag, som kom mig att skrifva det här, och hvilkens följdriktighet också uppenbarar sig i Din uppsyn, min oförstående läsare, påminner jag mig just nu en passus af Chatterton-Hill i hans uppsats om äktenskapsfrekvensen i Frankrike. Vårt nuvarande samhälles grundval är väl äktenskapet. Om Frida Steenhoff tänker sig någon annan form för samhälle eller äktenskap (om hvilken form jag på grund af hennes kvinnliga logik ännu är omedveten) än den nuvarande, skulle det kanske icke skada att citera Chatterton—Hills yttranden om den fria kärleken (jag använder Argus' mycket sympatiska öfversättning):

— Förvärkligandet af denna tanke skulle fordra en sådan självförsakelse, en sådan trofasthet och en så starkt utpräglad hederskänsla, att det är otänkbart, det genomsnittsmänniskan med all den grymhet, småaktighet och ytlighet, som ännu kännetecknar henne, skulle kunna fatta vidden af den upphöjda osjälfviskhet, som detta ideal rymmer.

Detta är ord af en man, och jag är öfvertygad om att både den gode öfversten och den goda fruns förstånd stanna ett ögonblick vid detta citat.

Ungkarlar.

Ungkarlslifvet har icke uteslutande ljusa sidor, fast den gamle inbitne försäkrar det med dyra eder. Gå på Strömkafét en kväll och studera ansiktsuttrycken hos dem, som titta inom dörren och konstatera, att deras vanliga sällskap icke är tillstädes. Hemlöshetens hela tragik afspeglar sig i punschfeta anleten, och vi gifta rysa, då vi tänka på, att ungkarlen kanske resultatlöst måste irra från krog till krog till stängningstiden utan att hitta en enda medlem af kotteriet, ty så illa *kan* det hampa sig. Krogen är ungkarlens hem. Där får han sina vanor och där kysser han de flaskor, som skola ersätta en öm maka. Kanske han icke förtär något, men han måste sitta i sin schaggsoffa några timmar hvarje kväll, annars kan han inte somna. Det är som hade han försummat en dyr plikt. Den inbitne talar mycket litet med sitt kotteri, annat än på sin höjd med gillande eller ogillande morrningar. Han tål inga förändringar, inga rubbningar i maskineriet, och är böjd för att titta ut tillfälliga gäster på stamkrogen. Men han trifs med stamtruppens afmätta sorl, glasens diskreta klirrande och det smekande ljudet af Thereses, Irmas eller Puttes trippande steg.

Vikarierande lektorn och jag hyrde en triplett tillsammans. Tillsammans åto vi och drucko vår punsch på samma lokus i samma kotteri. I ett kotteri saknas sällan anledningar att ta in en omgång till. Så småningom öfvergå morrningarna till samtal. Efter flera omgångar kan det bli diskussion och framemot stängningstiden gör sentimentaliteten sitt intåg. Oftast kommer religionen på tapeten, om icke aftontidningen kört fram politiken. Då svalla lidelsens vågor högt. Man känner, att man fått en omgång för litet och enas i tamburen, att lagarne äro förbannade, som icke tillåta en fri man dricka åtminstone så länge, att han hinner framlägga sin åsikt ordentligt, klart och tydligt.

En kväll hade vi just nått det sentimentala stadiet, då sista varningen förmörkade lokalen. Tysta drefvo vi öfver torget på väg till vårt gemensamma hem.

Lektorn sade: — Hör du, egäntligen är det ett bra tomt lif, vi för! Det är ju ständigt detsamma, hvar kväll den evinnerliga krogen, samma prissar, samma punsch och samma resonnemang. Vet du, ibland längtar jag efter ett hem. Det här måste ta ett slut. Aldrig kommer man i säng förrän bortåt två och alltid har man druckit en half punsch för mycket. Jag slutar ta mej fan!

Jag svarade under inflytande af samma tankegång: — Det är precis hvad jag har tänkt på länge. Vi borde gifta oss — —

— Hm ...

— Nåja, men man kunde åtminstone hålla sig ifrån krogen någon kväll i veckan. Hvarför kan vi inte äta kväll hemma till exempel. Man köper hem smör och bröd och lite konserver, och hvarför skulle man inte kunna ta sitt glas efteråt hemma lika väl som ute? Då blefve det måtta och reson i libationerna.

— Ja vet du, det här kroglifvet förslöar, man får vanor i förtid. Och så är det inte hälsosamt att skvalpa i sig så mycket vätska. Fy tusan, när jag ser min lilla hängmage, blir jag gråtfärdig. Är detta guds beläte? Ja, den där idén att äta hemma är inte så dum. Och ett litet glas efteråt. Man har ju sina böcker, kommer i säng tidigt och kan ligga och läsa. Det är fan så mycket bättre. Vi börjar i morgon, hva? Men då ska vi svära på att hålla ut — utom någon gång förstås — —

— Ja naturligtvis! Vi tar hvarandra i hand på, att vi börjar i morgon, hva?

Vi skakade hand och kände oss ädla.

— Tänk, hvad prissarna ska flatna, hva? När vi blir borta utom kanske en gång i veckan, det kan vara lagom. Och så tar vi gymnastik om morgnarne och går Djurgårn rundt om eftermiddagarna. Sport är hälsosamt. Jag känner mig redan spänstigare. Här skall fanken i mej bli annan ordning! —

Följande dag gjorde vi med städerskans hjälp några inköp. Vi gingo Djurgården rundt efter middagen på Du Nord, och klockan half nio stod supén färdig. Det såg riktigt hemtrefligt ut. Den hvita duken lyste mellan assietterna. Det var bröd och smör och anjovis och en liten hummerburk, rädisor, ett par ägg, rökt skinka, renstek, akvavit och två pilsner.

Lektorn strålade och jag med förrästen. Vi kände oss moraliskt upphöjda, som om vi hade besegrat arfsyndens dämon i våra själar. Vi gnuggade händerna och slogo i akvaviten och tuggade och pratade. Kanske litet forceradt, men trefligt var det.

— Är inte det här mycket bättre än krogen? Här vet vi åtminstone hvad vi få i oss, och mycket bättre smakar det. Skål! Det var länge sedan en sup smakade mig så godt.

— Ja, och så behöfver man inte knacka och lefva jäklarne för hvar bit. Inga dricks, inga rockpängar. Hej på dig!

Oupphörligt funno vi nya synpunkter och nya anledningar att prisa vår goda idé. Och när vi efter maten tändt cigarrerna och sutto vid divanbordet i våra bekväma länstolar och börjat smutta på vår Cederlund, voro vi öfvertygade, att vi löst litet af lifvets gåta.

— Nu sitter dom andra och andas in dålig luft och dricker surt kaffe och dyr punsch.

— Ja, och samma smörja pratar dom! Skål på dig!

— Skål du gamle! Känner du dig inte skön? Är det inte sättet, det här? Men is måste vi skaffa hem.

— Jo, jag tänkte just på det. Och så har hon glömt vichyvattnet. Men det där ordnar sig nog, när hon blir lite mera van. Hjälp mig att komma ihåg is och vichy. Och så bör man allt lägga en duk öfver matbordet, för smöret och det uppskurna räcker i morgon kväll också, delvis förstås.

— Ja, och hon kunde för rästen ha tagit upp litet mera pilsner. Det är fan, hvad det är litet i en half.

— Ja, och anjovisen kanske härsknar, om den får stå uppslagen. Anjovis är onödigt för rästen, man blir bara törstig till natten. Men nu tar man sitt lilla Aftonblad och studerar och smuttar till. Skål på dig!

Vi försjönko i våra tidningar.

Efter en kvart drog lektorn en ljudlig gäspning. — Hör du, jäklar i det, börjar jag inte bli litet lurig. Jag sitter värkligen och håller på att somna. Det var komiskt. Men det beror naturligtvis på det sunda lefnadssättet, det är ju alldeles som det skall vara.

— Ja, jag känner precis detsamma. Det är förstås sundt och riktigt att bli sömnig om kvällarne. Vi ä på god väg till det normala, skall du få se. Ja, allvarsamt sagdt tror jag, att jag går in och knyter mig. Nu tar vi en liten bottenjamare och så — skål! Ja, god natt, gamle gosse!

Vi släckte lampan och drogo oss gäspande in i våra gemak. Jag klädde af mig, tog en bok och lade mig att läsa. Jag var sömnig nyss, men i sängen blef jag klarvaken. Jag såg på klockan. Hon var bara half elfva.

Nåja, sömnen kommer väl. Hvad betydde annars jäspningarne? Jag släckte, lade mig på sidan och slöt ögonen.

Men det var rent märkvärdigt, hvad jag var vaken. Lyktljuset sken på rullgardinen. Hästtramp och droskbuller hördes från gatan. En katt jamade på planket midt emot. Natten lefde.

Jag vred mig oroligt i sängen. Till och med klockan på nattduksbordet väsnades, hon som annars gick så tyst. Nu bullrade någon i rummet ofvanför. Att inte folk kan hålla sig lugnt midt i natten, när ordentliga människor vilja sofva!

Nej, det här går inte! Ta mej fan det duger!

Jag satte mig upp i sängen. Jag måtte väl ha legat åtminstone en halftimme. Jag tände ljuset och såg på klockan. Jag hade legat bara tio minuter.

Nej vid alla hälgon, detta duger inte alls! Skall man nu ligga sömnlös och vrida sig som en mask i timtal? Är det dygdens belöning?

I nästa ögonblick var jag uppe och började kläda mig. Tyst som en ande förstås, ty jag ville ju inte störa lektorn, om han sof, och sof han inte, ville jag inte visa min svaghet. Klockan är inte elfva än, alltså hinner jag i god tid ner till prissarne. Man behöfver väl inte vara en hund mot sin egen kropp!

Jag var färdig och öppnade ljudlöst dörren till vår gemensamma salong. På tåspetsarne smög jag mig öfver rummet och steg ut i tamburen.

Där stod lektorn med öfverrocken på och lyste med en tändsticka efter sin käpp.

Vi stirrade på hvarandra med ovanligt idiotisk uppsyn, tills det förlösande skrattet kom och tog bort den lilla räst blygsel vi ägde i våra ungkarlssjälar.

Och tigande gingo vi utför trapporna.

Vi togo en droska för att icke spilla tid. —

— Det var fan, hva ni kommer sent, sade prissarne.

— Ja, vi hade litet uträttningar hemma!

En genealog.

Hela den lilla socknen är en idyll. Mellan skogbevuxna höjder ligga de röda bondgårdarne omgifna af trädgårdar och små åkerlappar. En oval sjö med höga stränder och en liten ö med en vacker klosterruin blänker som ett öga med pupill midt i grönskan. Det är en källsjö och en bäck rinner ut därifrån. En gammal kvarn bullrar svagt vid utloppet, och strax bredvid ligger kyrkan af trä med lustiga målningar i taket, vapensköldar på väggarne och grafstenar i golfvet. Tätt vid kyrkogårdsmuren är prästgården, skuggad af jättekastanjer. Prästens trädgård sluttar ned mot sjön, där en runsten står på en kulle under yfviga hängbjörkar.

På andra sidan sjön ligger herrgården, ett gammalt och rätt blygsamt fideikomiss. Corps de logiet är ett långt envånings trähus med brutet tak. Det är byggdt på 1500-talet af kärnvirke som trotsat tiden. En allé af

åldriga popplar för ned till sjön. På en gammal stenkaj står ett fallfärdigt lusthus i barock, där det spökar. Familjen är friherrlig och dess namn är icke obekant i vår historia.

Denna nästan receptidylliska socken är belägen 4 mil från järnväg, ty eljes vore den ingen idyll. Bullret af tidens stormar höres blott svagt tre gånger i veckan, då posten kommer. Folket går i kyrkan och på husförhör och bugar för prästens och det friherrliga herrskapet med samma vördnad som för tvåhundra år sedan.

För att ostördt få afsluta ett arbete hade jag tagit min bostad hos kyrkoherden, som jag kände sedan många år. Utan att egentligen tycka om deras yrke måste jag erkänna, att jag trifves utmärkt hos präster af gamla stammen. De värka ofta förkroppsligade goda samveten, där de sitta vid sin aftontoddy i syrénbersån, medan själavården sköter sig själf och går som ett urverk som dras upp på söndagen. De sitta där rödlätta och utstråla fryntlighet. Den väl tilltagna magen missklär icke alls. Den hör till och skall hoppa så där alldeles lagom ystert vid minnet af något gladt Uppsalaskämt. Sorgerna utestängas af späcklagret. Inga makabra fantasier störa otium, ty matsmältningen är god tack vare den rundgattade och gemytliga fruns kunniga omsorger. Samtidens problem är dem en styggelse och en galenskap och de oroande budskapen från yttervärlden bli betydelselösa, då de betrakta grödan och racekornas mjölkspeglar. »LAMMAH RAGESCHU GOJIM ULEYMMIM JÆHEGU RIQ?» Hvarför larma hedningarne och hvarför tänka folken på fåfänglighet? säger den kunglige psalmisten.

Klockan sex var toddydags enligt fädrens sed. Då jag trött och tankspridd efter arbetet infann mig i syrénbersån, visste jag att några timmars kroppslig och andlig hvila väntade mig. Trädgårdsbordets hvita duk och ångande porslinskanna lyste vackert ur det gröna dunklet, och den lilla snarkningen i kyrkoherdens långpipa ljöd emot mig som en katts belåtna spinnande.

Mellan Uppsalahistorierna föll talet ofta på baronens, de enda ståndspersonerna i socknen utom kyrkoherdens. Jag fick veta att baronen var en gammal umgängsam herre, att friherrinnan var en ganska högdragen dam af borgerlig härkomst, som fört litet välbehöfligt mynt till boet, och att deras ende son försökt bli officer men kuggats på Karlberg. Hans bördsstolthet var utan gräns och han sysselsatte sig uteslutande med genealogiska studier. Gamle baron hade länge varit ungkarl och fört ett gladt lif.

— Han hade — hm — hur skall jag uttrycka mig? — kyrkoherden pustade rök och sökte ord — hm — med nästan ängslig noggrannhet hållit på sina förfäders *jus primæ noctis,* hvarom hela traktens och naturligtvis speciellt herrgårdstorpens fullvuxna ungdom bar synligt vittnesbörd i form af stora kroknäsor, som man svårligen kunde misstaga sig på. Den där sedvänjan är ännu icke alldeles utrotad i så här aflägsna landsändar.

För öfrigt skulle jag snart få tillfälle att själf göra herrskapets bekantskap på dess obligatoriska höstmiddag för kyrkoherdens och ett par adliga godsägare från grannsocknen. Baronens hushållerska skulle i denna veckan resa till staden, och en sådan Romafärd tydde enligt gamla märken på en snart förestående fästlighet och matorgie. »Och där finns mycken mat och god mat, ty mamsellen är en baddare att kunna med sådant.»

Jag måste tillstå att jag icke var synnerligen nyfiken, men då baronen en dag infann sig för att bjuda sin granne och ytterst älskvärdt anmodade mig att följa med, kunde jag icke neka, i synnerhet som han föreföll mig glad, naturlig och gentlemannalike. Han kom lagom till toddyn och vi tillbragte ett par timmar under ganska flitigt omrörande i glasen. Han hade i sin ungdom vistats en månad i Paris, och detta var hans lifs stora minne. Också tycktes han ha grundligt utnyttjat denna knappt tillmätta tid. Hans lifliga svarta ögon lyste, då han ganska ogeneradt berättade ett par galanta äfventyr därifrån. Han föreföll att vara närmare 70 än 60 år. Håret var ännu svart med litet grått vid tinningarne. Näsan var stor och krokig. —

Kyrkoherden fastade nästan hela dagen före baronens middag. Vi rodde öfver sjön och välkomnades på

lusthuskajen hjärtligt af vår värd, hvilken min kännedom om Paris charmerat i hög grad. »Nu får vi allt ta en liten repetitionskurs i Parislifvet igän. Det bör gå bra med gammalt godt vin till, inte sant?»

I salongen presenterades jag för värdinnan, en yppig ännu ganska vacker dam på omkring 45 år, cendrée, beslöjade ögon, rätt nedlåtande min, decollettée. Hon lorgnerade gästen vid hvarje replik, hvilket egentligen icke imponerade stort på mig, då kyrkoherdens fru förut välvilligt upplyst att hon icke behöfde lorgnett, utan endast representerade med den vid de stora middagarne.

De andra gästerna voro de förut nämnda adliga godsägarne med fruar och en ogift ofrälse major, som såg ut som ett veritabelt fyllsvin.

Plötsligt öppnades dörrarne till ett angränsande rum af en domestik och en ung man gjorde sin entré.

Han var en rödhårig 25-åring med blomstrande hy, runda kinder, små röda vaxade mustascher och vattenblå ögon. Jag har sällan sett ett så stelt uttryck i ett par ögon. Mungiporna voro föraktfullt neddragna. Kostymen var oklanderligt korrekt.

Jag trodde knappt mina öron, då baronen presenterade honom som sin son. Han tog icke i hand. Han gjorde en ytterligt afmätt bugning utan att förändra en min. Därpå gick han rak som en pinne och med raka ben fram och hälsade på de adliga gästerna med en handtryckning. Kyrkoherden och hans fru hugnades med en sänkning af ögonlocken. Åt majoren såg han ej, hvilken ohöflighet denne honorerade med något som liknade en morrning.

Emellertid slogos dörrarna till matsalen upp och vi tågade in. Middagen började och så småningom tinade sällskapet upp utom unga baron. Han åt med mungiporna lika neddragna som förut och de vattenblå stirrande i förnäm likgiltighet. Mänskligast såg han ut då någon af de adeliga höjde sitt glas mot honom.

Jag observerade också, att hans sätt att behandla sin mor icke nämnvärdt afvek från hans sätt mot oss ofrälse.

Då gamla baron icke gärna vid bordet kunde tangera sina Parisminnen, rörde sig samtalet uteslutande om släkter och släktförbindelser. Unga baron anlitades ofta som sakkunnig och visade sig snart verkligen vara ett orakel. Det hela skulle ha varit odrägligt om icke värden då och då stuckit emellan med något lustigt apropos, någon historiett eller ett infall, och sekunderats af majoren som gärna rörde vid det skabrösa, dock inom salongsgränser. Dessemellan slappflirtade han med damerna, drack tappert och var plommonblå i ansiktet. Själf hade jag fört kyrkoherdens fru till bordet, hvarför jag af hänsyn ej kunde utveckla mina kurtisanta egenskaper, oaktadt kyrkoherden ej ägnade oss en blick utan riktade sitt intresse hufvudsakligast på maten.

Vid kaffet och likörerna i salongen närmade jag mig unge baron, fascinerad af det komiska i hans företeelse. Jag såg hur han ställde sig i psykisk gardeställning vid annalkandet af en ofrälse.

— Jag hör baron är mycket intresserad af genealogi —

— Ja, är herrn? De vattenblå mätte mig och värderade mig.

— Å, inte tar jag det precis som lifsuppgift — —

— Herrn har väl ingen anledning, förmodar jag. Ur de vattenblå stirrade mig till mötes den koncentrerade yfverborenheten hos en oöfverskådlig rad lysande förfäder. Hjälmbuskar fladdra, lansar splittras, gyllene fanstångspetsar blixtra i moln af damm och rök, brynjor rassla, hugg skiftas, ur sagans dunkel dyker ättefaderns vålnad upp och fixerar vanbördingen genom sista ättlingens små pupiller.

— Inte någon särskild anledning, men jag äger litet genealogisk litteratur, som kanske kunde intressera en fackman.

— Det skulle på det högsta förvåna mig, om herrn har något i den genren, som jag icke har i mitt bibliotek. Det skulle verkligen vara högst intressant och egendomligt.

Hvilken konstig nasalton den unge mannen anlagt! Och typen som sådan! Han skulle ju ha blifvit officer. Jag måste undertrycka ett leende, ty jag kom att tänka på en figur i General Marbots memoarer, en husartyp i Bonapartes armé. En rödbrusig, skräflande, supande, svärjande, öfverdådigt tapper karl med tschakån på sned, ansiktet deladt i tu af ett fruktansvärdt ärr, ett par halffotslånga, vaxade mustascher som försvunno bakom öronen, vid tinningarna två grofva hårflätor som hängde ned på bröstet, slamrande släpsabel och inte ett dugg genealogi.

»Jo, jag har till exempel Pütters *Tabulæ genealogicæ* — —»

Baronen log medlidsamt.

»Jaså, den finns alltså. Vidare har jag Hübners *Genealogische Tabellen,* också en rar bok.»

Baronen log uttråkadt och såg ut som om han ville sluta sig till sina likar igän.

»Men så har jag *Theatrum Nobilitatis Svecanæ* af Johannes Messenius.»

Det runda ansiktet blef med ens något längre.

»Herr — — — Herr — — — förlåt, men jag hörde inte min herres namn.»

Jag presenterade mig.

»Är den — skulle den möjligtvis — jag menar — vill herrn sälja den?»

»Jag säljer inte böcker.»

Baronen blef plötsligt liflig. »Men då herrn inte speciellt sysslar med genealogi, hvad för intresse kan herrn ha af boken? Den passar naturligtvis i en adelsmans och genealogs bibliotek bättre än hos en — — hos en — — hos er!»

Det var mig en liten ohängd gynnare! Jag hade värkligen hittills trott att sådana figurer bara funnos till i böcker och på teatern, men här hade jag ju typen renodlad, ett sällsynt praktblomster, en underbar orkidé.

I detsamma dök majoren, som svept några glas konjak och redan hunnit till groggen, rakt på oss. Han var glad och högljudd.

»Skål, du lefvande riddarhusvägg — hva nu då? — skålar du inte med din gamla farbror, vet hut pojke!»

Unge baron såg stelt på majoren.

»Jag undanber mig ohöfligheter!»

»Jo, den är god! Ha, ha ha! Kom nu och gör en grogg!» — och han tog mig välvilligt brutalt under armen och förde mig till whiskybordet, skvalpade i välvilligt våldsamt och skålade i ett par jätteklunkar. Gamle baron kom till, och snart hade vi fördjupat oss i Paris’ mysterier.

Kvällen gick. Unge baron hade fått något att tänka på och såg riktigt orolig ut. Han gjorde ett par försök till

närmande, men majorens borgerliga och oblyga skämt skrämde bort honom. Emellertid verkade det pinsamt att ständigt känna den där stirrande, numera ängsligt intresserade blicken riktad på mig. Jag öfverlade med mig själf om jag skulle förbarma mig och lägga hyende under hans monomani genom löfte att skänka honom *Theatrum Nobilitatis Svecanæ*. Visserligen var han ohöflig, men han var naiv också, och salige äro de andeligen fattige. Barmhärtigheten segrade.

»Nå, baron, kom hit och drick med mig, få vi talas vid!»

Jag såg att min obesvärade ton äcklade honom in i själen, men han kom. Dock med bibehållen värdighet.

»Baron skall *få* den där boken, ty den är inte till salu, men ni får den endast på grund af er fars utomordentliga älskvärdhet.»

Stridiga tankar arbetade tydligen i den unge mannens kranium, men slutligen sträckte han fram två (2) fingrar, faktiskt, som för att tacka. På neutral mark hade jag knäppt ynglingen på näsan, men här var jag ju gäst, och jag klämde till med två af mina fingrar, kanske onödigt hårdt, jag medger det.

»Håll till godo, unge man och tacka er far!»

Han gjorde en stel bugning och aflägsnade sig med raka ben och styf nacke.

Stämningen hade blifvit ganska hög i synnerhet sedan vi efter landets sed lämnat damerna i besittning af salongen och dragit oss in i baronens privatrum.

Den bullrande majoren hade ett par gånger försökt skåla med unga baron, men blifvit afvisad. Han gick morrande omkring och söp. Slutligen bad han att få lägga bort titlarna med mig. Han sväfvade på målet och hickade ljudligt.

»Hör du, min emaljerade nye olycksbroder i borgerligheten, kom med så går vi ut ett slag i parken», skrek han. Gamle baron sökte hindra honom, men han försäkrade att han måste ha lu-huft! Forr satan!

Han stack sin kraftiga arm under min och jag måste stega med.

»Jag såg att du pratade med den där ohängde pojken, den satans lymmeln.»

»Ja men skrik inte, bästa bror,» sade jag. »Man hör oss från verandan.»

»Dä ger jag fan! Den där lymmeln! Han gjorde sig omöjlig på Karlberg med sitt fördömda adelskap, och då är han inte baron mer än jag, den fan! skränade majoren.

»Tyst för Guds skull, gör inte skandal, man kan höra dig!»

»Jag säjer, att han är inte baron mer än jag, och hör sen! Han är son till sko-hogvaktarn, just det är han, jojomensan! Titta på skogvaktarn nån gång, ska du få se. För resten vet hela trakten om det! Och en sån liten högmodig djäfvul ändå — är det inte ko-homiskt? Jaja, han vet ju inte af det, men sorglustigt är det, min emaljerade olyckskamrat, hva — och genealog är han till på köpet, ha ha ha — —»

»Men tyst för tusan! Du förstår att jag kommer i en obehaglig mellanhand, om man hör oss.»

»Dä ger jag fan! Men nu gå vi in. Det lättade riktigt, det här! En sån liten ohängd lymmel!»

Vi gingo in. Gamle baron fixerade oss ett ögonblick litet nervöst, tycktes det mig. Majoren gick fram till bordet och lagade en grogg värdig en titan, tömde den *more palatino* i tre snabbt på hvarandra följande klunkar och blef lugn. Det hade tydligen lättat. Han såg till och med litet generad ut då vi drucko med

hvarandra.

Kyrkoherdens och jag togo afsked och begåfvo oss på hemvägen. Från lusthuskajen skrek gamle baron litet sluddrigt: »Hälsa till Paris — — — »

— Dagen därpå var en söndag. Litet rostig i halsen talade kyrkoherden till sin församling och jag fick tillfälle att tacka det friherrliga herrskapet för i går. Efter predikan såg jag också baronens skogvaktare på kyrkbacken. Det var en stor ståtlig karl i sina bästa år, rödhårig och med vattenblå ögon. En kraftfull man som nog icke passerat sin ungdom utan att lämna spår efter sig. Jag hade nästan kunnat svära på — — —

På kvällen satt jag åter med kyrhoherden i vår toddylund. Vi talade om gårdagens fästlighet.

»Jag såg att du talade med unga baron,» sade kyrkoherden. »Det var mycket säreget att se, ty han talar aldrig med ofrälse, knappast med sin mor. Hvad tyckte du om honom?»

»En högst osympatisk figur! Och så olik både far och mor! Verkligen en högst ovanlig olikhet!»

»Ja,» sade kyrkoherden, »àpropos hvad talade du med majoren om därute? Han är ryslig att supa och rysligt oförsiktig är han i sitt tal, men godmodig, mycket godmodig — — han sa ingenting om unga baron som han inte tål? — hm, var väl något om skogvaktarn kan jag tro — han var vid kyrkan i dag, du såg honom kanske? Ja, kära bror, så här i förtrolighet kan man ju tala om ett och annat, fast Gud bevare mig från att lasta någon, men det var mycket tråkiga historier på herrgården förr i världen. Baron har inte varit utan sorger, och det förstås, friherrinnan har inte heller varit utan, så hvad det beträffar, ja märkvärdigt är det och hemskt att se, hur köttet anfäktar människorna. Men nog är det, nog skulle vi kunna kalla det en *lusus naturæ* att den unga baronen blifvit så rysligt bördsstolt och bara sysslar med genealogi! Ja skål, kära bror, jag har ju ingenting sagt — — men så här förtroligt — — — du förstår, skål!

Med Hellas.

Nu ligger Hellas på slipen och hvem som hälst kan beundra hennes härliga former. Hon värkar vederhäftig, okanterbar, förnäm, snabb. Hon är oppnosig och hacket är långt. Det skall vilja till sjö som hvälfver in akteröfver. Jag har försökt i Ålands haf. Vi ha prässat henne och aldrig fått in sjö öfver sittrummets skvättbord.

Men skummet har rykt i bidevind och i slör och vi ha måst pumpa ibland, men lugnt och utan rädsla. Ty hon skär genom sjöarne, daskar inte i, håller sig på ytan, lyfter med vågen och sjunker med den, är *följsam* som en intelligent häst i en race. Hon är styf, hon är inte vek, går i storm för full duk, där andra ville ha tre ref inne, hon gör sina goda 10 knop, när makterna äro vänligt stämda. Och ändå är hon inte 8 meter i vattenlinjen.

Det är som en fäst att segla på hafvet. Inne i min vik känner man ingenting af vindstyrkan, om han inte är sydost, men man ser om horisonten är taggig och om det går hvitt utanför Lejet. Är det så, ta vi gärna in ett par ref och gå ut. Sjön möter oss efter halfva kilometern — utom då han är västlig förstås, men då rifver det i, ty landvind — bondvind — är den mest prässande af alla vindar. Då gäller det att ha starka doningar och att stå i ordning att släcka på skot, om det skulle behöfvas.

Nu bryr jag mig inte om hvad ni tycker om allt hvad jag pratar. Detta är kanske ingen jullektyr, men om ni hade en sådan där båt, skulle ni gärna vilja påminna er sommarseglingen. Jag har seglat på vintrarna också,

men man blir bekväm med åren. Is på däck, isiga fall och skot, en blåst som bly, sjö, som värkar graf, skum som hagelbyar, sådant tröttnar man på, fast — om det är nödvändigt, så gärna! Jag har förrästen aldrig fattat begreppet lustsegling, lika litet som begreppet promenad. Jag seglar för att komma dit jag vill och går icke utan att ha ett bestämdt mål.

Jag har värkligen seglat ut några gånger med kvinnor ombord. De ville visa att de icke voro rädda. Ett par gånger lyckades de dölja sin rädsla genom en hysteriskt frimodig konversation. Men ett par gånger ha de bedt mig styra rakt på land midt i natten, då rädsla och sjösjuka ansatte dem. I mörker och rägndis, då man bör vara så rädd som möjligt för land! Kjoltyg ombord är en styggelse, om man inte ligger godt förtöjd i en hamn, och hur sportwomanlike kjoltyget är, hur frejdikt och frimodigt det än uppträder, kan man komma i situationer, där ens ansvar blir för stort, då man har kvinnor ombord. Ty icke kan man skicka en individ i kjolar till väders eller sända ut henne i storm att klättra på storskot till bommen för att klara en refbrok som kommit i beknip! Hänsyn ombord gör lifvet odrägligt. Hvar och en måste kunna göra allt behöfligt arbete, kunna *lyda* och *kunna.*

Nej, nu öfvergår jag till trefligare minnen! Kommer du ihåg, gamle Kalle Andersson, då jag låg nere i salongen, du satt och skurade bordsknifvar i sittrummet och gubben Abraham stod lutad mot bommen midt för saxen och berättade historier. Jag höll just på att somna, då du skrek: — Upp och rädda lif! Gubben hade halkat på det morgonfrostiga däcket och gått öfverbord. Jag rusade upp och du pekade bara. Jag lutade mig öfver relingen och såg gubben med flintskallen i vattenbrynet, det grå håret flytande och bubblor från näsan. Jag fick tag i västens ryggstycke, och Kalle, som suttit föröfver, kom till hjälp så att vi bärgade den gamle. Nå, vi lågo ju i hamn då! Under segling hade nog någon af oss fått slänga sig själf ut i hafvet med bojen. Kommer du ihåg att jag sade: — Nu var allt Abraham nära döden! Tänk om ingen af oss varit på däck!

Och gubben — 76 år — svarade: — Döden, ja — ja di försökte å få mej te läsare för ett par år sen, men si dä har jag allt läst för mycket te! Ja har varit mä i storm å orkan, så att träna stog mä bägge ändar i jorden, å gått mä fulla klutar ändå, så dä ska allt va nåt värre än döden som tar — lifvet å Abraham!

Detta är ju tro.

Gubben Abraham, ja! Kommer du ihåg, då vi skulle lägga nät en kväll ute i Norrskärgården, jag, Bernhard och Abraham? Vi hade min jolle och jag tog med en raket och en flaska whisky. Det var sent och mörkt, i augusti men inget månsken. Jag sade åt gubben: — Nu tänder jag på raketen! Tänd du gosse, sade Abraham. Men raketen var af det största slaget och när den började fräsa, blef gubben perplex — Koss i Jösse nam! — och han lutade sig öfver åt ena sidan — vi kantrade, och började simma. Vi båda, Bernhard och jag, tänkte på gubben, men han sam som en mört — och plötsligt skrek han: — Var inte rädda, pojkar, ja känner botten! Det var långgrundt och vi vadade i land.

Vi kommo upp i en fiskarstuga, obebodd förstås — ty det var långt ute åt Svenska Högarne till. Vi gjorde upp eld för att torka våra kläder, men gubben kunde ej förmås att kläda af sig. — Dä torkar bättre på kroppen! försäkrade han. Men vi hade lagt på för mycket ved, det tog eld i spiselkransen och stugan skulle brinna ned. Men medan jag sprang till sjön för att hämta vatten, tog gubben Abraham af sina våta byxor och släckte eldsvådan med dem. Och sedan drog han på dem igän, lade sig på golfvet och somnade som ett godt barn. Nog finns det *tåga* i rospiggarne!

Och dagen därpå, tidigt på morgonen, var han ute och dök efter whiskyflaskan, som gått till botten då vi kantrade, och han tog reda på den också. — Si mädäsamma som vi kantrade, to ja pejling på ett bärg å en tall, för flaskan va ju ooppdragen! — Ekonomi, rådighet, själfuppoffring — nåja — det sista kanske mindre.

Kommer du ihåg hur svårt gubben Abraham hade att förlika sig med tanken att du var annat än gast

ombord?

— Hör du Albert, hva faen ska du mä en sån där gast? Te rors sitter han ju, men sånt där ska du ha en pojke te! Å fet ä han, så han äter dej ur skutan, å super gör han, dä kan du ge dej faen på!

— Nej, Kalle Andersson tar sin sup, men super gör han inte. Och han hugger nog i, då det behöfs!

— Super han inte? Rö ä han i snoken, å titta hur lugnt han sitter därborta — du brukade ju hvila middag i sittande ställning ibland där ute på skären. Tror du han skulle sitta så lugn, om han inte hade en liter oppe i buskarne — ja säjer bara dä, akta din sprit!

Kommer du ihåg en annan segling, bidevind för ostlig storm, utåt ett skär öster om Norrskärgården. Det var ett fågelbärg, tordmularne värkade som en bisvärm och vi måste för hvarje steg akta oss att trampa på ägg och ungar, tordmul-, trut- och fiskljuseungar. Vi togo upp ungarna ur redena och smekte dem — ja, det där förstodo de kanske inte, så det var möjligen dumt, men det låg så nära till hands. Så sköto vi några tordmular, gingo i land vid Kalles fiskarstuga och stekte tordmulbiff — det var godt, bröstmusklerna voro stora och delikata. Och en af gubbarne fick en äkta roslagsidé. Vi stoppade mossa i kaviteterna efter köttet, sydde ihop bröstskinnen, och gubben Isak åtog sig att sälja sjöfågeln till källarmästaren i Furusund. Det skulle nog ha lyckats, om han hade kunnat hålla sig för skratt, men hans humor sprack ut ur ögonen — och för öfrigt tyckte han att det inte tjänade något till, då vi i alla fall skulle ha låtit köpet gå tillbaka, om skämtet lyckats. Idén var inte dum — men den lyckas nog bara en gång hos hvarje källarmästare.

Kommer du ihåg då vi förlorade jollen i Ålandshaf? Akterlig storm, tre ref och en sjö som växte obehagligt, ju närmare vi kommo Simpnäsklubben. Den nya trossen sprang. Jag tackade Gud att jag ändtligen slapp den där ranka jollen, men jag höll på att förlora min pondus som redare, då ni trots mina protester ville ha jollen tillbaka. Sådant är intet lätt arbete — att passa sjö och vind och göra slag i en sjö så hög och kraftig som den kan bli i Östersjön. Du satt till rors och jag och vår kamrat lågo öfver relingen med båtshaken och klorna i ordning för hvar gång vi tangerade den usla likkistjollen. Jag skall säga att det känns i fingrarne då man skall hugga tag i en sådan där pjes och hålla den kvar i grof sjö. Nå — det gick ju inte heller fast försöken voro aktningsvärda och gillas högt och rent, men nog kändes det ganska lugnt att krypa in under skären mot Arholma båk efteråt, fast utan jolle!

Ja, vi ha seglat rätt mycket i sommar! Vi ha farit öfver till Finland, vi ha inspekterat rästerna af Bomarsund, vi ha krånglat oss igenom de svåraste passagerna i Åländska skärgården och vi ha haft trefligt — det är hufvudsaken! Vi ha aldrig kappseglat, fast vi lämnat många efter oss, men vi ha vinkat hälsningar åt många båtar som varit ute i samma väder som vi.

Endast i Grisslehamn ha vi åtnjutit tullvisitation. Tydligen ha Kalle Andersson och jag smugglares uppsyn, fast vi lyckats dölja den öfver allt utom hemma. Jag har seglat på många båtar utom min egen, men har aldrig sett en tullnär ombord förrän här. Undersökningen var dock oförlåtligt slapp, ehuru vi med tanke på statens fördelar uppmanade till samvetsgrannhet, hvilket upptogs mindre väl så att karlarna lämnade oss under illa doldt dåligt humör. Och ändå hade vi en half million finska cigarretter i akterrummet, ett fat vodka hade vi låtit följa ankaret till botten och i soffdynorna fanns siden nog att kläda upp hela Grisslehamn. För att inte tala om de ädla stenar vi gömt i skoklackarne! Oss plockar man inte!

När jag nu går och betraktar Hellas på slipen och beundrar hennes vackra former, känner jag något som liknar tacksamhet mot henne. Och hvar linie i henne är så medvetet svängd och löper i så riktiga, nobla kurvor, att jag inte är riktigt säker på att hon inte är medveten själf och förstår mig. Enligt en viss filosofi lär ett konstverk lefva sitt eget lif.

Fruntimmer och bönder.

Det var efter middagen hos den gamle hvithårige, gemytlige domaren. Vi sutto i hvar sitt soffhörn med våra havannor och pärlorna stego långsamt i de ljusa groggarne. Utanför föll snön.

Vi hade grälat smått om fruntimmer och som alla gamla ungkarlar ansåg han sin åsikt om könet ha patenträtt. Sen hade vi kommit att tala om bönder och äfven där divergerade våra meningar. Men den gamle ansåg mig ändå icke förtappad utan sade sig tydligt kunna sluta af min haltande bevisföring att en snar framtid skulle komma min åskådning att ändra kurs, konvergera med hans och slutligen bli parallell med den. Sen skulle vi sitta vid våra groggar och titta på hvarandra och skratta: Ho, ho!

Och han skrattade djupt nere i magen: Ho, ho!

— Nej lille bror, fruntimmer och bönder, det är saker jag känner till. Tror du inte man känner bönder då man haft domsaga i 20 år? Och tror du inte man hunnit lära känna fruntimren vid min ålder? Icke minst vid tingen! Jag skall tala om en sak för dig! Fruntimren behöfva kärlek och bönderna stryk och i intetdera fallet får man lägga fingrarne emellan. Tror du inte jag varit — — hm — — haft med fruntimmer att göra, utom det jag sett af äktenskap? Det grälas i alla förhållanden, både där prästen varit med och där han inte varit med. Men de kloka karlarne vilja inte vara med om gräl med svaga kvinnor. De afstyra allt gräl ungefär som guldgräfvarn hos Mark Twain som anade att det skulle bli gräl på ett valmöte. Han ville förekomma allt gräl, ty han var en fridens man, och innan förhandlingarna hade börjat, valsade han in i vallokalen med en skrufnyckel i ena handen och en knölpåk i den andra, och inom två minuter fick dom bära ut 14 man på en fönsterlucka. Han förekom allt gräl, ty han var en fridens man. De kloka karlarne afstyra allt gräl genom kärlek, men det får inte vara sådan där suckande, lyrisk blötfiskkärlek, utan stormande afgrundspassion, i hvarje fall intelligent simulerad — sådan där, det står i romanerna om. Sen få karlarna några dagars frid — eller någon dags. För det är sån där spansk och ungersk kärlek med blixtrande hvitögon och silfversporrar som fruntimmerna vill åt. Och fransar på byxorna, galoner och klackarna i taket. Helst med litet äfventyr, litet våldsamma gester. Inbilla dem att deras kärlek är förbjuden, och du har dem som i en liten ask. Sen gå de flere dar och kråma sig och se föraktfullt på sina medsystrar som de tro inte ha varit med om detsamma. De se föraktfullare än vanligt, om möjligt, ty fruntimmer trifs ju aldrig med hvarandra — har du hört ett fruntimmer gilla ett annat? Nej!

— Farbror förefaller mig något cynisk — — —

— Cynisk! Nehej du, säg ideell — det är just ordet. Just ideell — fråga fruntimren! Då ett fruntimmer börjar gå omkring och sucka och klaga att hon känner sig ensam, att mannen inte talar med henne, att det inte finns något ideellt samband mellan henne och mannen, att hon inte får ta del af hans känslolif, att han inte låter henne läsa i hans hjärna, utan tiger, då är tid att närma sig som en tupp och sprattla med benen i soporna — var lugn, det har sin välsignelse med sig.

— Ja, men — —

— Inga men, bror lille, och det är på samma sätt med bönder — tyst bara och skål! — för — skål! bönder ska ha smörj ibland, annars bli de ohöfliga och sätta sig på näsan på oss. Ge efter ett tum, och bonden tror dig vara idiot, han vantrifs och börjar ångra på att han inte gjort dig mera djäfvulskap än han gjort. Tror du han förstår sig på vanlig, lugn vänlighet i umgänget eller sätter värde på den? Ingalunda, lille bror — och det är på samma sätt med fruntimmer. En bonde uppfattar vänlighet som nedlåtenhet och ett fruntimmer uppfattar den som brist på kärlek. När du går i ditt hvardagslag och har hufvudet fullt med ditt eget som ingen annan människa har med att göra, men ändå söker iakttaga decorum, då reagerar din omgifning af

hvad slag den än må vara, fruntimmer, bönder eller andra. De känna sig öfverflödiga, fruntimren därför att de inte rusar fram i erotisk yra, bönderna därför att de inte få stryk och ditt öfriga umgänge därför att de tro att du önskar det fan i våld.

— Ja ja — — det ligger något i det, men — — —

— Sir du, vi börja redan konvergera, skål, bror! Fruntimren ska ha stryk och bönder ska ha stryk, annars gå de hårdt åt vår ekonomi! Ja ja, lugna dig, stryk finns många slag af. Men stryk ges aldrig med hartassen. Det är hvad jag menar. Men nu lämnar vi fruntimren ett slag, för dem lär du dig nog behandla. Bönder är nästan värre att sköta och lagen räcker inte till i vissa fall. Känner du Johannes i Mellangården?

— Den där svarta pojken — jaa!

— Nu har han varit framme igän och slagit en annan yngling i skallen med en gärdsgårdsstör. Det blef mål af det och nu skall han plikta en summa. Alltnog! Han åker in på 14 dar, fast han väl kunde skaffa pängar att betala med, men han föredrar att sitta af böterna, för han har varit med om samma sak förut och betraktar fängelsetiden som en rekreation. Han hade sagt åt fjärdingsmannen i Norrmåla, att det där är ju som att bo på ett hotell. Han behöfver inte arbeta, om han inte vill. Han ligger och drar sig och trycker på en knapp, då han vill något. Man kommer in med hans mat på bestämda tider, och det är mat som han inte får maken till hemma. Det enda han lider af är att han inte får tugga snus. Han ligger och drönar, sofver och snarkar och mår som en prins. Han blir uppsnyggad och badad — hvilket han kanske hälst skulle vilja slippa — men det är ju en välgärning i alla fall. Kan du se något straff i detta, om man frånräknar bristen på snus och tvånget till snygghet? Nej! Förbannadt dumma lagar! Det är de korta fängelsestraffen som äro ett fördärf och till ingen nytta. De magra bondpojkarne komma ut feta och uppsnyggade, uthvilade — och skammen, den är ingen. Tvärtom — en sån där får en gloria af romantik öfver sig inför sina jämnåriga. »Han har suttit inne därför att han inte var feg utan slogs!» Men blir straffet bortåt ett år eller mer, då kan det ju anses som verkligt straff, ty ensamheten kan i längden bli fruktansvärd. Tänk dig till exempel den gamle Per Persson, som åkte in förra året för sjunde gången, då han var öfver 70 år. Fjärdingsmannen pratade med honom och tyckte att det i alla fall var bra sorgligt att han som var så gammal, skulle behöfva komma i delo med lagen igen, och han svarade: »Ja si röjmatisten satte åt mej så etter befängdt så jag töckte dä va bäst att di feck lite saker mä mej igän, för såna bad man får i fängelset å sån maschas, de får en inte på nåt sjukhus».

Han hade inte slagits, han hade haft litet annat för sig som bara renderade fängelse.

Bönderna skola betrakta fängelset som en rekreationsanstalt, ett sanatorium, så länge det inte kan bjuda på ett verkligt straff. Bonden vräker sig ögonblickligen på sin säng sedan han tvättats och fått lössen af sig, börjar äta god mat och bor som i ett pensionat med betjäning, som lystrar då det behagar herr fången att ringa. Nej, lille bror, är någon human, är det jag, men stryk, stryk — — —

— Jag har ofta undrat, om inte prygel skulle vara nyttigt. Men det ligger något motbjudande i det. En man som har fått stryk, kan ju inte visa sig, om han inte fått stryk med ära och fått försvara sig.

— Bosch, bosch — tror du bönder tänka så? — men det finns naturligtvis bönder af olika kvalitet — ja alldeles som med fruntimmer, fast det fordras finare nos att lukta fram skillnaden mellan olika fruntimmer. Det finns naturligtvis bönder som icke tillåta sig handlingar, genom hvilka de riskera fängelse, ty det finns blyga, diskreta och stolta, manliga bönder af gammal adel, folkungar, intelligenta ättlingar af släkter som bott på sin torfva och försvarat den, som män skola göra, för fina att blanda sig i rallargräl och unghinkedispyter — det finns ju undantag och jag vill hoppas, att de flesta äro undantag från min regel att bönder skola ha stryk.

— Ja, jag tycker farbror öfverdrifver alldeles vansinnigt och det sista är ju ett medgifvande — —

— Medgifvande! Jag medger intet! Men tror du inte, att det är unghinkarne och rallarne, som fått in den där moralen att fängelsestraff, korta sådana, äro bara rekreation, hvila, drönande — — Det är kulturen som kommer, kanske, och jag är för gammal att förstå den, att följa med. Nu flyger man ju, just nu 1909, och jag får inte följa med! Det är hemskt, och jag kanske skulle känna svindel högt öfver jorden. Men nog är en lag åt helvete, som skall straffa och bara servera komfort! Bönderna hålla på att assimileras med unghinkarne och rallarne och när nu fruntimmerna få rösträtt också, varder helvetet öppnadt! Tro gärna att jag är byråkrat, jag är det, ty jag håller på lagen, kan inte själf hitta på nya lagar, ty jag är för gammal, men accepterar och följer nya instruktioner. Lycklig du, som inte behöfver följa dem! Lycklig du! Du kan ställa dig utom samhället, skrifva hvad du vill, rita hvad du vill! Jag är för gammal. Du ser på mig som på en förhistorisk människa och ler kanske i din själ åt mig, din gamle farbror, som i alla fall tål en grogg fast du kanske inte tror det, då jag blir sentimental som nu. Men jag representerar allt arbete, som ligger bakom dig och dina jämnåriga, jag representerar en pinne i stegen jag också! Tror du inte att vi gamla också en gång rasat öfver att behöfva bli kuggar i samhällets stora hjul, slipas mot de andra kuggarne och veta att när vi bli utnötta, sätter staten in ett nytt hjul, kallt och utan sentimentalitet, utan tacksamhet, utan hänsyn. Och ändå har jag i mitt ämbete sökt öfva rättvisa, ty en domare kan stundom öfva rättvisa, och det händer, då man af mänskliga hänsyn kan vränga lagen så att den öfverensstämmer med ens eget rättsmedvetande. Skål, lille bror, om 20 år skall du förstå det här, skål!

— Kära farbror, jag tror mig förstå mycket bra. Jag är ju bara 40 år, men nog har jag fått dagtinga. Jag har ju krage just nu, fast jag vantrifs med den. Jag ger min tribut åt samhället med min krage et ceteris. Jag har fått lära mig förstå att nästan alla mina handlingar representera en dagtingan, ett medgifvande, utom då jag klår mina drängar. Det enda, genom hvilket jag sökt frigöra mig och lossa på lagens fjättrar, är då jag bestraffar. Farbror bestraffar enligt lag och jag bestraffar på grund af en dunkel aning om rättvisa, som är nedlagd i min själ. Unghinkarne skulle antagligen göra en bomb åt mig och byråkraterna skulle bura in mig, om de kände den rättvisa som är bottensats i min själ.

— Nej, kära bror, jag tror att du börjar bli högtrafvande. Det passar mig inte. Jag är visserligen något berörd af groggen, men jag trodde verkligen inte, att du skulle bli det, du som är ung. Men — då du blir högtrafvande och jag sentimental, träffas vi ju på samma bog. Skål, om du har något kvar! Skål! Du börjar väl inte hålla på kvinnornas rösträtt så här sent på kvällen?

— Nej, kära farbror, tvärtom!

— Ja, ser du, jag tror att ingen kvinna håller på sin rösträtt om en riktig karl fått fatt i henne. Hon får alldeles motsatta intressen. Och jag såg i dag i en fruntimmerstidning, ett damblad var det, ja, en sån där sentimental artikel, som skulle vara litterär gubbevars! Jag tror att det artar sig till bättre tider. Det lilla fruntimret hade skrifvit alldeles som fruntimmer ska, att inga kvinnor äro ägnade åt något så mycket som att föda barn. Allt det kvinnor producera i annan genre blir undermåligt. Och det lilla fruntimret var nog öppenhjärtigt att erkänna att det gör detsamma, hvem som kommer och lyckliggör henne. Hon talade om ensamma kvinnor, ensamma kvinnor, och påpekade, att de tysta ensamma äro just de som längta efter kärlek mest. Vi karlar skulle ägna oss åt dem hellre än täfla om de kringflirtade kvinnornas gunst. Hon sade, att när vi se en ensam, förgrämd kvinna, en af de tysta, som ej gör väsen af sig, ha vi där hängifvenheten personifierad. Lära mig som är gammal! Allt det där kan jag. Tycker du själf något? Skål!

— Hvilken tidning var det i?

— Nej pass bror lille, vill du ha adressen? Något gentleman är man väl ändå. Emellertid tror jag nu bara på två saker, alltings vackra framtid och min pension, kanske mäst på min pension. När jag får den har du blifvit något äldre och vi kunna sitta i hvar sitt soffhörn och skratta: Ho, ho! Om jag lefver då! Men nu hör jag dina bjällror och det är tid att du tar på dig din vargskinnspäls. Och under hemresan kommer du att

förmildra din åsikt om bönder och fruntimmer, om jag möjligen kommit dig att ilskna till. Ser du, sådant är lifvet, det behöfs bara lite ensamhet, och man byter om mening som man byter om skjorta.

Kusken kom fram till stora trappan och jag satte mig i släden. I dörröppningen stod den lille gemytlige domaren med lampan i ena handen och vinkade med den andra. Hans hvita hår såg ut som en gloria. Han ropade: Godnatt, glöm nu allt om fruntimmer och bönder, svep om dig pälsen och mogna till!

Kusken sade sss till hästarne och jag började tänka öfver hur jag skulle stilisera detta om bönder och fruntimmer.

Adrian Enström.

När skeppstimmermannen Adrian Enström efter fyra års segling med barken Rosa, som under samma tidrymd utnyttjat gynnsamma fraktmöjligheter mellan diverse Stilla Hafshamnar, genom bref från sjömanshuset i Havre underrättat sin lagvigda maka Karolina, att han inom några veckor vore att hemförvänta, mottog makan icke detta meddelande med den i dylika fall obligatoriska entusiasmen. Hennes känslor voro icke en gång blandade. De voro af en enbart obehaglig konsistens.

Adrian Enström hade tagit hyra fem veckor efter sitt bröllop, då Karolina var i sjunde månaden. Sådant är, med växlande månadtal, landets sed, och ingen har något att anmärka. Men nu, då Adrian väntades hem, var Karolina lycklig moder till fyra kraftiga pojkar.

Mariakulten är tack vare en växande skepsis på retur, den Helige Ande blir snart lika afdankad som salig Djäfvulen, en kvinna kan icke svära sig fri, alltså stod det oomkullrunkliga faktum kvar att hustru Karolina Enström, utan det ringaste ingripande från mannen — antipodens sida, om man frånser det obetydliga halmstrå som en regelbunden brefväxling skänker den i denna situation drunknande, framfödt tre kraftiga pojkar.

Att skylla på fyrlingar dugde icke heller, ty den äldsta kastade redan smörgås, medan den yngste knappt kunde säga mamma — för att icke säga pappa. Den enda förmildrande omständigheten, oändligt liten i sig själf, var att två voro tvillingar. Läsaren märker, att jag vill försvara, men jag märker samtidigt själf, hur valhändt försvaret blir.

Adrian Enström hade skött sig. Hustrun hade fått hämta pängar hos redarne, intet hade klickat. Och ibland hade det kommit som en fläkt från tropiken någon liten gåfva, en sidenschal, en ask med snäckor, ett rörande bevis på mannens hemtankar och längtan, en hajfena, ett julkort med engelska bibelspråk, en flaska Floridavatten.

Nå — Adrian hade kanske inte under dessa fyra år varit så alldeles som han bort. Man vet — i hamnar söder på — solen har droppat alldeles som smält metall rakt ned från Zenith, man går naken på backen och hifvar öfver sig en spann vatten då och då, däcket bränner, och i skansen drömmas feberdrömmar medan svetten dryper ur kojerna ned på durken. Det ligger galenskap i luften och man ser syner som inte äro för läsbarn. Och man tar ut litet pengar och går i land och ser svarta ögon och hör musik från någon håla, ni skall se att det inte är så lätt.

Inte som om jag skulle vilja säga att Karolinas frestelser i Roslagen voro mindre, men värmen, den värmen, den är något att vara rädd för.

Nu har Adrian stigit i land vid Gräsholmens brygga. Han har kommit med Östhammarbåten och druckit ett

par kaskar med några bekanta. Han har en stor amerikakoffert med sig, full med kläder och tyger. Men han har tyckt att hans gamla bekanta sågo så konstiga ut. — — Visst hade de träffat Karolina — visst i hälsicke — men de hade bara skålat och sagt ja och nej — satans skärgärdsjyckar, ingen fläkt, inga ups and downs! Go and — — — !

På bryggan står Sandgren den gamle tullvaktmästaren, Jesu barn fortfarande — så du hör hva ja hviskar! Beware of that kind of people! — godagen Sandgren, oppåt i kalasväskan, you see, nu är jag hemma — allt står väl bra till — Roslagen är som hemmadäcket att trampa på, jag skulle ha telefonerat till tullen och skickat bud hem till Karolina, men så tänkte jag, öfverraskning — surprise, you know!

Sandgren, den gamle läsaren, hycklaren, orostiftaren, skurken, svarar: — Ja, nog kunde du ha telefonerat, så hade åtminstone dina ungar kommit ner och tagit emot dig!

— Ungar — satan — säger Enström, hva faen — Gustaf Adolf han känner inte igän far sin, för han var inte född när jag gaf mej iväg — — —

Sandgren ler ett fett saligt, ondskefullt löje och säger: — Kära Enström, det kan födas barn till stugan blir full, och fadern vet inget af 'et — — —

Nu blir Enström hvit i ansiktet.

— Sjung ut för satan! Är det åthälsickevändt som skägget på en bonne? Hvaffaen menar du med sånt där språk?

— Kära Enström, vet du inte, att du är far till fyra barn, gunås så visst.

Och han ler ett flottigt skadegladt leende, som kommer Adrian Enström att ta till fötter och rusa den välkända stigen upp till sin stuga på bärgklinten.

Han saktar stegen på hällen framför trappan. Så går han fram till fönstret, smyger sig fram och tittar in. Herre Gud, en, två, tre, fyra, och vid spiseln står hans unga hustru, smärt och lika vacker som då han reste — hon rör om i en gryta och den minsta sitter bredvid henne på golfvet och håller henne i kjorteln.

Tårar kvälla fram ur Adrian Enströms ögon, men med ens går en våg af ilska genom hans själ, han ser rödt och vrålar till, yxa, knif, knölpåk längtar han efter, han öppnar inte dörren, han slår, sparkar och famlar efter nyckeln och hör skrik inifrån. Han tar sig om pannan och stönar — och med ens står det klart för honom att här är han bestraffaren, hämnaren med lagens värdighet och oblidkelighet inom sig. Han tar ett lugnt tag i nyckeln, öppnar och stiger in till sin Karolina.

Och där står hon, lugn, med ett smil — just detsamma som kom honom att ta henne den där förbannade kvällen i Mattsons sjöbod, när de lagt skötarne.

— Jasså du är ändtligen hemma nu, Enström. Hon slår ned ögonen och lagar sig till att röra om i spiseln.

— Jo, dä är jag! Jag är hemma nu, sir du inte dä, å jag är hemma så gussförbannadt så du hör hva jag hviskar! Hvad är det för folk du har i stugan, är det folk eller negerbarn eller hva djurslag är det?

Karolina är hvit som ett lakan i ansiktet, men hon rör på sin vackra kropp så som hon vet att hon bör röra på den och hon säger: — Vill du inte att jag sätter på litet kaffe åt dig, stackare, som har rest en så lång väg?

— Jo — han baxnar öfver en sådan fräckhet — joo då, sätt på kaffe, sätt på kaf—fe — joo då — — —

Adrian Enström sjunker ned på en stol och snyftar. Hans rygg skakar och underliga ljud trängas i hans

strupe. Så säger han plötsligt:

— Jo kaffe ska jag ha, men först ska du ha smörj, smörj ska du ha!

— Gud i himmelen, slå mej inte, hjärtanes kära söta — — —

— Jo dä ska du ha — Adrian får tag i en stol, rycker loss ett ben, tar hustrun i flätan, lindar den om handleden under ett femstämmigt skrik från henne och ungarne — dalj ska du ha så — och så — och en till och — och två till — så din syndiga kropp ska — ska — ve—ta — jä—klar, så — å hej å hej — å — ä du nöjd — nöjd — nöjd — nöjd — nu — å — gå — å gör — om et — så du hör — hva jag hviskar!

Adrian släpper henne och hon ligger stånkande, stirrande med färglösa ögon.

— Nu har du fått för i dag och likadant får du i morgon, så du hör, hvad jag hviskar! Men nu får du stiga opp och niga — jaså — jaså — nig bara — så ja — så ja — — —

— Kära söta hjärtanes — åj åj åj — och hon kryper fram mot mannen.

— Nu är det förlåtet för i dag och i morgon kväll får du samma förlåtelse, för här är sjömanstag och inget lirk. Här sir du hvems ande du guppar med! Är inte kaffet färdit än? Satans slarf! När stuerten ombord inte har kaffet i ordning vid bestämda glas får han smockan abaft the funnel you see, och här hemma är jag abaft the funnel, you see — skulle hennesas nåd villa va så schangdönobel och berätta hvem som är pappa för det här menageriet, hva sa? Den äldsta är röhårig, den ä min, kryp inte under bordet, kvanting, pappa har fått lof om kaffe och är glad, som en lärka — kom hit får jag ta dej på knät, jittanes unge, han ä som en mört, dä mina tag — pappa har böxor med från England åt dej å en blus som ä fin som fläsk — men säj mej — — —

Adrian Enström sjunker ihop igän — gråten strömmar ur hans ögon, han reser sig upp med ett jättetag och rusar fram mot hustrun.

— Egentligen skulle du hatt smockan en gång till nu, men du — ja — å herre jösses! Vi ä alla syndiga människor. Tal om nu — men om du inte talar sant så finns det Långholme för både mej och Adrian Enström!

Karolina berättar. Hennes smil är förledande — blå ögon under halfsänkta ögonlock — Adrian är under de ögonens välde och makt. Hennes tårar äro farliga och Adrians sjömanssjäl tål ingen sorg på nära håll.

— Direktören för Transitobolaget — ja kära hjärtanes, du kom ju allri hem å han stog i å — å — han kom hit med boxen vecka efter vecka — å så blef det som det blef, men han betalar för barna, för alla tre — — —

— Direktören för bolaget, jaså — jojomensan — dä te å vara ihop mä fint folk — en sån där herre, jojomensan, du ä väl så fin nu så du inte vill vara gift mä en simpel sjöman, men nu *ä* du gift mä en å sju elfva millioner jä — — —

— Jestanes, kära söta — — —

— Är det så, att Hennesas Nåd har varit i lag med andra än Direktören, hä?

— Nä, kära hjärtanes, söta! Slå mej bara inte!

— Gå å lägg dej! Ja knyter mej i sjöbon efter dä inte finns plats för mej ibland de här smådirektörerna. Tyst! Jag säger tyst! Och när jag säger tyst så tystnar alla jäklar! Jag ger fan i kaffet! Gör dej inte till! Akta dej för mej, om jag skulle bli ilsk! Akta dej bara!

Adrian Enströms själ genomgick i den natten alla de kval som äro reserverade åt människors privathelveten, men dagen därpå tågade han iklädd sin bästa kavaj och engelska skor med galoscher ned till bryggan. Hela hans företeelse var ett uttryck af målmedvetenhet. Han steg ombord på ångbåten och reste till direktören för Transitobolaget. Samma dags kväll kom han tillbaka. Hans ansikte uttryckte frid och tillfredsställelse.

Den som tror att Adrian Enström för att döfva sina smärtor tog ny hyra och försvann i exotiska farvatten efter att ha blifvit bedragen i sin kärlek, bedrar sig i högsta grad. Ty de pängar, direktören för Transitobolaget satsade åt Karolinas tre ungar under en följd af år (på grund af Adrians energiska och målmedvetna sätt att representera Karolinas anspråk) voro alldeles tillräckliga för familjen. Adrian upphörde att segla. Han köpte en gungstol, där han satt och lindade tummarne om hvarandra. Han fann, att hans hustrus inkomster betydligt öfverträffade hans egna, då han var i arbete.

En gång, då jag under en segling kom till hans vik och behöfde en handräckning med en sak, kom jag in i hans trefna bo och sade: — Skulle inte herr Enström vilja vara vänlig nog att mot en hederlig ersättning hjälpa mig lämpa in den här lådan ombord hos mig? — tittade han på mig ur gungstolen, där han satt fet och däst och sade på sitt älskliga rospiggspråk: — Nä — ij!

Så förvandlar hjärtesorg en människa!

————

Långt lif.

La Philosophie de la longévité par Jean Finot är en mycket intressant bok. Den behandlar frågan, hvarför man icke blir oändligt gammal, möjligheterna att förlänga lifvet, med ett ord människornas längtan efter och försök att göra sig oberoende af förvandlingens lagar, om sådana finnas för den, som ej vill tro på dem.

En ung människa vill väl icke dö. Men man träffar rätt ofta gamla som påstå sig utan bitterhet eller rädsla vilja möta döden som en befriare. Jag är emellertid mycket böjd för att tro, att dessa gamla prata bredvid munnen. Ty det borde väl vara normalt, att allt lif fasar för att upphöra eller åtminstone ryser för det obekanta som följer döden.

Jag stod en gång vid en dödsbädd. Det var en gammal rik man, som ätit så mycket god mat och druckit så goda viner, att han slutligen icke kunde förtära annat än gröt och mjölk och med det hade han hållit på i många år. Nu skulle han dö af ålderdomssvaghet och talade från morgon till kväll om sin längtan efter befrielse. Hans omgifning hade så småningom börjat betrakta honom såsom kvarhängande vid lifvet med en spindelväfsfin tråd, som en fladdrande och svag låga, och atmosfären i hans rum hade något förandligadt öfver sig, något nästan himmelskt. Man steg ditin med beklämning och vördnad inför dödens majestät.

Nå, nu skulle slutet nalkas och den gamle mannens ansikte sken som förklaradt. Släktingarne voro samlade, och en af hans svågrar, en smart affärsman, infann sig också. Han var en finkänslig man och ville ha en paragraf i testamentet ändradt till sin fördel. Hvad hände? Gubben rasnade till, blef frisk som en nötkärna och lefde fem år till.

Nå, det var således ingen dödsbädd, invänder den vakne läsaren. Jo, hade gubben inte fått den där sensationen som dessert, hade han nog kvitterat det jordiska. Hemligheten låg i att han på flera år icke haft några själsskakningar, ty de som trodde sig skola bli hans arfvingar hade sökt öfverträffa hvarandra i att göra allt så bekvämt som möjligt för honom, ända tills en af dem visade sin själs oblyghet vid dödsbädden, och gubben piggnade till i en ovan och hälsosam ilska. Ängeln steg ned och rörde vattnet, äljest hade det ruttnat.

Då en människa säger sig längta efter döden, värkar det rätt kuriöst om han intresserat sig för morgondagen annat än som för den dag, då befrielsens timme möjligen slår. Jag tror, att det finns mången gammal Ravaillac, som ligger och bara solar sig i sin omgifnings vördnad och har det bekvämt och njuter af att få alla gammalmansnycker tillfredsställda utan att bry sig om att de ofta tillfredsställas för att minska den knarrighet och surmulenhet, som alltid följer sysslolösheten. Jag talar nu icke om sjuka åldringar. Men jag har sett gamla riktiga rackare som njuta af sitt dåliga humör och af att vara till ständigt besvär.

Men jag har också sett gamla vackra människor, som med lugn och jämnmod gå det obekanta till mötes efter en lång och gagnande arbetsdag. Kanske man icke kan kalla dessa gubbar? Jag tror nästan att det ungdomliga sinnelaget, förståelsen — eller den stolta manligheten — kan bevaras genom psykisk träning lika länge som ens lifsmotor fungerar.

Och att komma den att fungera länge, ja oändligt länge — det är detta Jean Finot och väl vi alla stundom i vårt inre dryfta möjligheterna till.

Jag har en gång träffat en kvinna, som var 105 år gammal. Det var 1887. Alltså bör hon ha varit född 1782. Det var nere i en smålandssocken och dagen skall jag alltid minnas. En vacker solig vinterfärd på gnistrande snö, orrar på topp, sidensvansars hvisslingar, bjällerklang. En gammal farbror skjutsade mig och vi talade om den gamla vi skulle besöka. Jag kände samma allvar i själen, som då man reser till en dödsbädd, och jag tyckte att min nyfikenhet nästan skulle oskära en ålder, som väl i sina funktioner öfvergått till barndom och jungfrulighet igen hos den gamla kvinnan. På hennes gård steg allvaret till beklämning och i förstugan blef beklämningen rädsla.

Nå, vi kommo in. Där låg gumman, liten, förkrympt, blid, och tuggande med tandlösa käkar på sitt lifs gåta. Hon såg dåligt och hörde illa men förstod och kunde berätta. Hon påminte först i sin hjälplöshet om ett nyfödt barn, flintskallig och bräcklig som hon var, men hon hade rosenkinder och en förnöjd, oändligt välvillig min. Ett tjärnmjölkstop stod på en stol bredvid sängen och ur det tog hon då och då en klunk med hjälp af sin dotterdotter, som var 65 år. Hon kom icke ihåg annat än sin barndom och de svåra tiderna i Sverige då. Ni kan tro, att det lät underligt att höra henne tala om Gustaf III:s mord och uppståndelsen som det väckte. Och om finska kriget, då hon redan var gift och mor och hade en bror, som var med och kom hem med båda benen förfrusna utan att fått höra eller skjuta af ett skott. — Och herrarna sa, att kungen var galen och satte af honom, men han var inte mer galen än jag — tänk sej det, sätta af en så hög herre som en kung, men han kommer nog på tronen igän, för Gud tillstädjer inte högmod hos aldrig så fina herrar och präster — Johanna, har du satt på hafrevällingen? Eller tag hit enbärsdrickat, jänta!

— Mormor glömmer, att vi inte kan få enbärsdricka förrän i höst.

— Ja Herre Gud, det blir aldrig höst i år? Men jag får vara nöjd som har lefvat så länge, men nu vill jag be Gud han tar mig in i sin härlighet. Och ingenting har ni hört om att jorden skall förgås snart. Si jag vill bra gärna dö innan dess — — —

Nästa ögonblick hade den gamla slumrat in. Vi ville aflägsna oss, rädda att ha tröttat ut henne.

Nej stanna, herrarna, hon tycker det är så roligt att få prata med främmande. Sen minns hon det en hel vecka. Annars lefver hon bara i forntiden. Nu vaknar hon igän!

— Har de gått? Jaså, det var riktigt gement af så ungt folk att prata en stund med gumman. Får jag känna på ditt ansikte? Hon sträckte ut sin vänstra hand, den högra var borttvinad, och strök mig öfver hakan. Kors inte ett skäggstrå, ja den ungdomen, jaha, jag har också varit gift med en unger en, men det var så länge sedan Herren tog honom hem, håhå jaja, men nådig har han varit emot mig i all min tid, och slår han så helar han också, tro mej! Johanna, tag hit enbärsdrickat!

— Kära mormor, till hösten — — —

— Ja ja, man får väl ge sig till tåls. Håhå jaja!

Gumman ville inte dö när hon tänkte på sitt enbärsdricka. Och så sjönk hon åter tillbaka i sina minnen. Det var om prästerna i hemsocknen, om general »Pekelin», om den stora kometen och pästen och fältsjukan och bröllop och begrafningar och döpelseakter och framför allt om Ulfsparren, han som var med och satte af kungen. Se, hos honom hade hon varit som barnfödd.

När jag åter kom ut i det fria, var det som jag hade talat med en för länge sedan död. Man vill i det längsta icke tro på åldern mer än till de vanliga gränserna. Men vore det icke normalt att dö som barn på nytt och gå in i samma omedvetenhet, som man en gång lämnat? Smärtfritt och liksom vaggad till sömn.

Jag kände en gammal försupen fanjunkare, afsatt för oegentligheter, som slutligen hamnade i en koja långt borta i en aflägsen smålandssocken. Sina sista år låg han till sängs och sköttes af sin gumma, en liten torr och ettrig käring. De grälade sig hvarje kväll i sömn. Det var deras lifsmotor. Fanjunkarens enda glädjestunder voro söndagseftermiddagarne, då grannen, en gammal smed, kom på besök med en blå flaska i infickan och kaffet kom fram för kaskens skull. Det äkta paret var nu bortåt 90 år. En dag kom jag in i stugan.

— Nå, hur står det till med fanjunkaren?

— Åh, smeden var här i går, så i dag är det väl lite bättre, men långt är det inte kvar med honom, svarade gumman.

— Svara för dej själf, käring! fräste fanjunkaren. Jag dör aldrig, å sen ska ja spöka för er allihop!

— Den där! sade gumman. Han är så lat, så han ids nog inte spöka en gång!

Detta var den fridfulla, vördnadsvärda ålderdomen, uppehållen af litet sprit och litet nordmannakraft.

Hedendom.

Det behöfs många, många hundra år, innan en kultur eller ett filosofem har hunnit genomsyra ett folkslag så mycket att det blifvit folkslagets egendom. Katolicismen är på vissa håll genomförd ordentligt och diplomatiskt. Men protestantismen är ännu för ung för att vara en standardhistoria. Jag undrar för rästen om inte dr. Martin Luther misstog sig i sin hederliga — kanske — reformifver. Det hela blef för vissa stater en ekonomisk fråga, och hvarför Sverige slöt sig till nyheten var nästan uteslutande af ekonomiska skäl.

Vår fina och ariska hedendom hade ännu inte värkt bort, då Gustaf Wasa tillät ett par präster att — fortfarande af ekonomiska skäl — predika lutheranismen. Bönderna blefvo förvirrade. De hade nyss börjat lära sig att göra korstecknet, och plötsligt kommer en ukas som förbjuder dem detta enkla trick. Man tog bort alla vackra helgonbilder, afskaffade mystiken och gaf oss hvita väggar att se på och tråka ut oss med. Prästerna upphörde att vara trollkarlar. De blefvo ekonomer, vidriga lymlar som fetmade och sökte kvarhålla trollkarlsglorian genom en massa humbug. En del af deras lärdom var äkta och vi äro dem tack skyldiga för mycket vackert. Men religionen odlade de endast för att kunna hålla sig själfva uppe och framme.

Hur litet lutheranismen har genomsyrat vårt folk, konstaterade jag häromdagen. Hedendomen, den friska, poesifyllda, med rot kanhända på sluttningarna af Himalaya, om vi vilja tro på vissa kulturhistorici, har så

fast grund här hemma, att både katolicism och lutheranism förefalla som valhändta försök.

Jag reser med en gammal bonde, en sjöman, erfaren i hafvet, stark och välvillig. Vi ha två hästar för att komma fort fram, en fårskinnsfäll och ett gråsälskinn för att icke frysa. Jag stiger upp i vagnen, stiger fel, och min nervus ischiadicus, som bråkar ibland, gör sig gällande. Det värker som om denna grofva nerv skulle vilja knyta sig i en fast knut, det värker, och jag måste sträcka ut benet, gymnastisera med fötterna och göra en hel del rörelser för att komma i mitt esse.

Då säger gubben: — Har inte Hengström frågat läkare om den där ryggmatisten?

— Joo då, jag låg på Saltsjöbaden och gick igenom allt, bad och massage och inpackning i gyttja, som var så fin att den serverade radiumemanationer — nå detta sade ja ju icke till min skjutsbonde, men jag menade det.

— Har Hengström inte låtit stöpa öfver sig?

— Nej, men det kanske är dumt att jag inte har gjort det.

— Det skulle Hengström försöka. Nu är det ju inte många som kan’et, men gubben Fånglina, båtsman, han kan’et. Han har stöpt öfver mej!

Ja, jag har nog tänkt på stöpning, men jag har aldrig riktigt kunnat tro på’et, men det hjälper kanhända. Nå, hur gick det till, när Fånglina stöpte öfver Johannes?

— Jo, först så skulle det samlas ihop nio slags saker att lägga i vattnet som han skulle stöpa i. Det var tio naglar från händerna och tio naglar från fötterna och en hel del andra grejor. Och när det var klart fick jag gå hem till gubben Fånglina och klä af mig och krypa ner i hans säng. Så höll han blyet och pannan öfver mej och stöpte. Det small som ett skott och stänkte rundtomkring, men jag låg med hufvudet under täcket, för det var farligt att titta opp. Och sedan tog han opp blyet och det hade bildat sig som torn och vass — han sa, torn och vass det betyder att du har gjort något illa åt jorden. — Hvad har jag gjort för illa åt jorden? sade jag. Jo, du har väl haft något naturbehof ute i någon äng någon gång och kastat det i någon älfring. Det tycker älfvorna inte om. Du har sett älfringar i gräset på ängar. Där bor jordandarne och de blir förstås ilskna när det kommer en människa och gör sitt tarf, hvad det nu är, i deras ring.

Jag sade: Tror Johannes på det här, som Johannes har berättat?

— Jag säger bara, sade Johannes, Hengström skulle försöka med stöpning. Om inte Hengström vill försöka att träffa älfvorna själf. För midt på Hengströms äng står det en älfring hvar morgon då det är dagg. Men om inte Hengström kan läsa ordena som behöfs, så är det bäst att gå upp till gubben Fånglina och titta i hans svartkonstbok. Det behöfs bara att ha med sig en halfbutelj brännvin. Han häller ut tre supar i spisen och rästen tar han själf.

Johannes berättade detta och jag konstaterade att kristendomen ännu är bara en yta hos oss.

Jag frågade honom, om han inte brukade gå till nattvarden.

— Joo då, svarade Johannes, jag skjutsar sommargäster ibland, och då passar jag på — men det blir mera sällan — och så har jag inga fina byxor.

Hedendom!

Löjtnant Schwätzer.

Han var mycket fin, ty han var reservofficer. Han kom på Stockholmsbåten med två koffertar, ett vidunder till dogg, ett silfverbeslaget promenadrör och cigarrmunstycke af sjöskum med en lättfärdig najad på.

Den lilla badorten hade hunnit bli nästan fri från sommargäster, och de som funnos hade redan fått höstfebern — Stockholmsfebern — i blodet, hvadan de voro föga sällskapliga, hvilket löjtnant Schwätzer snart kom underfund med. Men som han var sällskapligt anlagd och à tout prix ville ha utbyte af sin sena semester, ägnade han sig snart så godt som uteslutande åt landets barn.

Det tvång som societetsumgänget i storstaden älägger en mondän karl, var ju uteslutet här, tonen var friare och man kunde låta sitt goda lynne spela efter behag. Löjtnant Schwätzer fann urinnevånarne mycket komiska. De tuggade snus och talade rospiggska. De voro reserveradt höfliga men fullkomligt ogenerade. De befattade sig inte ett dugg med löjtnanten, hvilket han väl var ovan vid. De voro komiska men tråkiga, och behöfde alltså lifvas upp.

Löjtnanten hade för vana att slå sig i språk med alla han mötte och utfråga dem om deras lefnadsförhållanden. Han skämtade med flickorna och tog dem under hakan utan att tänka på faran. Han förföljde gubbarne med frågor och sökte roa dem med Stockholmsvitsar. Och det kunde hända att han smög sig efter någon gammal gumma och plötsligt tog henne om lifvet samt skrek till, så att det var fara värdt att både ett och annat kunnat inträffa. Han var en rörlig man, ständigt på gående fot och han dök upp oförberedt som en meteor. Kvinnorna började frukta honom och betraktade honom som småfnoskig, hvilket gubbarne gjort från första ögonblicket. Af en toker kan man vänta våldsamt utbrott när som hälst och man började till och med bli rädd för eldfara.

Men okunnig om dessa omdömen och misstankar promenerade löjtnant Schwätzer omkring på vägar och stigar under fortsatta försök att sätta lif i den landtliga slöheten.

Nå — det lyckades värkligen, men på ett helt annat sätt än han tänkt sig.

Uppe i backen vid korsvägen bor den gamle Matts Östergren med sin gumma. Matts är en allvarlig man. Åtminstone ligger hans humor inte på ytan. Han går rak och värdig, och han drar not med samma allvar som han gör sin söndagsrond i helgdagskläder.

Löjtnant Schwätzer söker honom en dag för att prata bort en stund och gjuta in litet mera lekande lif i hans sjuttioåriga själ. Men Matts är icke hemma och icke heller gumman, med hvilken han en gång fåfängt sökt tråda kväsarvalsen på landsvägen till hennes ytterliga skräck, indignation och förvåning. Tillfället är lämpligt för ett godt skämt. Löjtnanten hopsamlar från gårdsplanen allt löst gods han kan hitta, en bläckhink, ett vattenämbar, en kvast, en räfsa, vedträn, sågbock, yxa med mera och ställer upp alltsammans i rad på förstubron, går på några stegs afstånd och betraktar sitt verk samt finner arrangemanget mycket humoristiskt.

Om någon stund kommer Matts genom grinden och löjtnanten rusar gapskrattande emot honom: — Titta Matts hvad gumman har tagit sig till, medan Matts har varit borta! Är det inte det jag alltid har sagt, att fruntimmer blir tokiga då dom bli gamla!

Men effekten blir ej den Schwätzer tänkt sig, ty gubben Matts tar några långa skutt in i kammarn och kommer ut med bössan, hvit som krita i ansiktet.

— Gå du jävul, annars skjuter jag!

Löjtnanten förfogar sig hastigt från gårdsplanen och kan inte förstå — — — »Förrästen behöfver dom dödansarna lifvas opp, det skadar inte!»

Efter denna historia betraktas löjtnant Schwätzer som dårhusmässig och litet hvar har ett öga på honom. Han får slutligen så godt som aldrig tillfälle att med sitt ystra skämt förljufva någons tillvaro. Till och med flickorna stanna ej då han tilltalar dem. Men han följer efter med långa steg medan munnen går och ibland springer han fatt dem, tar dem under armen och säger att de äro förtjusande strandliljor. Då slita de sig loss och dyka in i närmaste stuga.

Ryktet om hans misstänkta sinnestillstånd börjar till och med sprida sig bland sommargästerna. Damerna vågar han sig inte på, men han presenterar sig för herrarne och klagar öfver sin ensamhet. Han vill nödvändigt bjuda dem hem till sig, ty han är välförsedd. Han har cigarrer, whisky, punsch, konjak, om det kan locka. Kvällarna börja bli långa och en pratstund vid ett glas eller par — — —

Men hvem vill sitta ensam med en galning, om vansinnet också bara är i sin linda! Ensamheten och mörkret sluta sig allt fastare kring den glade löjtnant Schwätzer. Men semestern skall utnyttjas och morgondagen kan ju alltid medföra något nöje, någon oanad omväxling.

Omväxlingen kom. Det skulle bli konsert. En operasångerska gjorde en afstickare på hemvägen från sin Norrlandsturné och ville andas hafsluft ett par dar och hvila ut.

Men si — sångfågeln i hennes bröst sof icke. Han bara blundade. Hon var storsinnad, hon var ädel och hennes godhet tog sig uttryck i en billighetskonsert, arrangerad så där landtligt provisoriskt gemytligt som stjärnor kunna då de någon gång stiga ned från sin himmel.

Löjtnant Schwätzer slog ned som en örn på främlingarna, stjärnan och hennes ackompanjatör. Hos dem fick han förståelse. Nu var han uppe på tinnarna och kunde se ned på dem som försmått hans sällskap och mött honom med kallsinnighet. Nu var han i sitt esse och han kände sig som en fisk i vattnet när han ändtligen fick lägga fram hela sin fond af gladt lynne och konversationstalang. Det kom som en fors ur honom och strandpromenaden genljöd af flirt medan löjtnanten växte tum för tum och såg ned på urinnevånare och sommargäster med en min af oefterhärmlig höghet.

Entrén sattes så lågt som till en usel 50-öring för att äfven de fattigare skulle få tillfälle att en gång i lifvet njuta af förstklassig sång. Den lilla musikpaviljongen var också fullsatt till sista plats, sommargästerna på stolar främst, bakom på bänkar landtbefolkningen. De hade kommit mangrant så godt som, framför allt de musikaliska af ungdomen, de som skötte handklaver och fiol vid danstillställningarna, ty här skulle bli tillfälle att lära sig nya lifvade melodier, förstås.

Där fanns Gustaf Abraham som spelade dubbelstämmigt som ingen i hela Roslagen. Där sutto Jon Pers Kalle och Karl Ers Efraim som alltid spelade dragspel och fiol tillsammans, och många andra bjässar i dansmusik.

Ackompanjatören som hade musikhår och simmiga, vällustdruckna ögon började med ett pianostycke.

Men hvad fan var det för smörja, tyckte pojkarna. De sökte gnola med, de sökte få fram någon trall med takt och kläm i ordet, men det gick inte. Endast Gustaf Abraham, som var mäst musikalisk, följde med något så när, fast det var skräp till stycke. Men det skulle vara något fint förstås, så fint så man inte hörde det fina.

Nu började stjärnan. Hon hade valt ett stycke ur en opera, och turen ville att Gustaf Abraham mångfaldiga gånger hört det på klockarns grammofon och kunde det. Han visste att han kunde det som ett rinnande vatten och han började sjunga med, alldeles rent, fast rösten naturligtvis var litet oskolad. Men hvad fan nu då! Alla sommargästerna vände sig om och tittade förvånad på Gustaf Abraham, sångerskan slutade blodröd

ända upp i pannan och med förvridna drag, som om hon fått knip i magen. Ackompanjatören reste sig upp och såg med rynkade ögonbryn öfver instrumentet på församlingen, himlade sig, gjorde en vädjande gest och sade: — Men, mitt herrskap! — — — Löjtnant Schwätzer tog ett par steg fram på golfvet, betraktade hotfullt forskande auditoriets landtliga afdelning och skrek med kommandostämma:

Hvem stör sången? Kasta ögonblickligen ut karlen!

Ingen svarade och ingen rörde sig.

Schwätzer ryckte på axlarne och gick med energiska steg fram till stjärnan och den vällustdruckne. Han gjorde gester, han knäppte ihop händerna, han lade hufvudet på sned, intog förföriska ställningar med benen och tycktes öfvertala. Han slog ut med båda armarna, bockade sig, hviskade, bockade ånyo, gjorde helt om och gick med bestämda steg och hot i ögonen som han lät hvila på pojkarne längst borta vid väggen, där Gustaf Abraham satt, tillbaka till sin plats och satte sig. Den vällustdruckne slog an några ackorder. Schwätzer hade lyckats öfvertala.

Stjärnan började om igän.

— Det var väl älfva jäklar, tänkte Gustaf Abraham. — Får' en inte sjunga med, när en har betalt sin biljett och *kan* visan!

Och Gustaf Abraham klämde i en gång till, denna gång ljudligt, ty han var arg och ville visa att nog var han lika god som den där majan — — — hvad det beträffar att vara musikalisk, så, jäklars blod!!

Sången tystnade ögonblickligen, stjärnan tycktes tänka på svimning, ackompanjatören slog ihop nothäftet och löjtnant Schwätzer vrålade:

— Kör ut karlen! Finns det ingen som vill kasta ut karlen?

— Dä törs vi inte! hördes blygt en röst ur auditoriet. För då få vi smörj.

— Ja, är det så, så kan jag gå själf, sade Gustaf Abraham, reste sig, gick ut och stängde dörren med ett skratt som ekade mot sjöbodarne på andra sidan viken.

I sublimt ädelmod fortsatte stjärnan verkligen sin afbrutna aria. Hvem skulle ha gjort det under liknande förhållanden? Skulle Patti? Skulle Arnoldson? Förvisso icke. De skulle ha fått hysteriska anfall och kastat sig baklänges och bara sparkat litet med ena bakbenet. Men kanske den här stjärnan inte var riktigt af samma storlek som de.

Aftonen blef ostörd och njutningsrik.

Efteråt superade Schwätzer naturligtvis med stjärnan och den vällustdruckne och lyckades till och med få dem hem till sig på ett glas af varorna, som de kortsynta och kallsinniga sommargästerna försmått. Så följde han dem till hotellet och ämnade återvända hem nöjd med sin dag. Doggen var också med.

Nå — han kom också hem, men litet senare än han tänkt sig.

Oktobermånen sken matt bakom ulliga moln. I skuggan af syrénbusken vid Schwätzers grind stod Gustaf Abraham och väntade. Han började tycka att han väntat nog och det gjorde honom inte gladare. Då Schwätzer tog i grindhaspen, klef Gustaf Abraham fram. Schwätzer kände att en stor fara hotade.

— Det var ju du din toker, som ville låta kasta ut mej! Var det inte det? Sjung ut bara!

Schwätzer ville hastigt ställa grinden mellan sig och den fruktansvärde, men en järnhand grep honom i kragen.

— Ja, du behöfver inte svara, om du inte vill. Jag svarar både för dej och mej. Du tosas med våra flickor här, din vettvilling, och bär dej åt som en stolle mot gammalt folk också. Och så vill du kasta ut mej. Vill du slåss, så säj ifrån! Jaså, du vill inte det? Då ska du bara få ett *enkelt* kok stryk, och det så du minns’et. Här ska du få se, hvems ande du guppar med!

Och nu började den värsta vals Schwätzer varit med om i sitt lif. Ett krig med alla dess fasor kan inte ens för en reservlöjtnants fantasi ställa sig ruskigare. Till och med doggen som Schwätzer förgäfves åkallade fann efter en spark förenligt med sin fördel att fly nedåt hotellet. Som afslutning vred Gustaf Abraham Schwätzers näsa till 12, fattade honom i rockkrage och byxbak och slängde honom efter ett par förberedande åhej — åhi in i syrénbusken, där han sjönk ihop med illa skamfiladt yttre.

Morgonen därpå skred ett sorgligt tåg framåt vägen till ångbåtsbryggan. Först Schwätzers värdinna med hans koffertar på en kärra, så Schwätzer — om det verkligen var han eller skuggan af honom, men ansiktet påminde litet om Schwätzers — och sist doggen med hängande hufvud och tydliga försök att sloka med sin stubbsvans.

Reservunderlöjtnant Schwätzer hade nämligen efter två månader funnit att det går hvarken att skämta eller tala allvar med rospiggar.

Vi som känna dem, kunna försäkra att det är inte svårt alls, men man måste ha det rätta sinnelaget, och det hade inte Schwätzer.

Gäddhjärtat.

Jag satt just och funderade öfver tillvarons gåtfullhet, som vanligt utan att komma till något resultat.

Plötsligt fingo mina funderingar ny fart, då min hustru kom in med ett gäddhjärta i handen och sade: — Kan du känna något lif i det här? Jag tog det, och mycket riktigt, jag kände en ytterst svag rörelse, som en rysning, en skälfning.

Gäddan som var ovanligt stor, hade kommit direkt ur hafvet och var afdagatagen och ränsad ungefär en kvarts timme innan min hustru passerade köket för att hämta inkråmet åt kattorna. Hon kom att fästa sig vid hjärtats storlek, tog det och fann att lifvet ännu flämtade i muskeln.

Nå, här satt jag nu med en annan varelses centralaste lifsmotor — förstå mig rätt, käre läsare, och märk ej ord — i min hand. Denna motor skälfde, som om den kunnat inse, att den hemlighetsfulla låga som ännu fladdrade i dess materia snart skulle slockna, och den tycktes rysa inför det förestående med dess oändliga perspektiv.

Då beslöt jag att fuska i Nazarenens konst att uppväcka döda. Jag kom ihåg de båda danska läkarne som genom hjärtmassage kommo medvetandet hos en till synes död att vakna för en kort stund. Jag började med rytmiska tryckningar. Och si, lifvet flammade upp och hjärtat började sina pumpningsrörelser, icke svagt eller oregelbundet, utan med en styrka som jag skulle vilja kalla våldsam. Jag tog fram klockan. Det arbetade nästan 4 minuter. Då jag slöt fingrarna om det, föreföll det mig, som om det velat arbeta sig ut i handen. Så gjorde det ett par häftiga rörelser som försök att andas vid andtäppa, och så låg det stilla igän.

Jag upprepade tryckningarne och med samma resultat som förut. Jag experimenterade, dröjde en gång hela 5 minuter mellan ett par försök, och det tycktes nästan, som om hjärtat fattat beslut att börja ny tillvaro med en energi som kanske varit latent under den gamla gäddans härjningståg bland tångruskor och vass i vikarne vid Ålands haf. Det behöfde för hvarje gång endast en mycket svag manipulation för att åter börja pumpa blod. Blodet var ju för öfrigt nästan slut i kamrarne, och det som flöt var knappt märkbart.

Efter 45 minuter tycktes dock hjärtats *aura* på allvar stadd i flyttning. Jag måste trycka oftare och muskelns reagering verkade kramp under smärtor. Då halftimmen var öfver tycktes lifvet vara slut efter en sista, jag höll på att säga rossling. Ett par fina darrningar, och hjärtat låg slappt i min hand.

Nå, hvad mera? Hvad är det kvicka i den här historien? frågar slaktarmästare Våmblund.

Ja, jag kan verkligen inte förklara det, men — —

Icke som om jag icke skulle förstå, att hvilken lifsyttring som hälst är lika imposant, ett höstblads fallande eller en vindfläkt, men människan är nu en gång så inrättad, att det bokstafligen påtagliga gör djupaste intrycket. Så oklara äro våra själar, fast vi väl i lyckliga ögonblick känna finare. Och den högsta känsla vi äro mäktiga, är beundran, förundran, undran inför mysteriet.

Skall någon en gång söka massera lif i mitt eller ditt hjärta, käre läsare? Eller vill du det?

En nattlig fundering.

Jag tycker värkligen om Strindbergs Blå Böcker, och kritikens anfall på dem förefalla mig löjliga. Jag förstår kanske inte tiondedelen — men, mina snälla herrar kritici — det är en konstnär som skrifvit dem! Så mycket af kulturell njutning erfar man i alla händelser. Jag tycker det vara löjligt att folk vill, att Strindberg skall skrifva på annat sätt än han gör. Jag njuter af Strindbergs gudomliga naivitet och anser att en man, som i alla händelser fyllt våra bokhyllor med konstverk, har rättighet att skrifva hvad han vill. Till och med om det skulle vara dåligt — det är ändå en jätte som skrifver. Jag inbillar mig att Strindberg just nu söker naivitetet — att han stiliserar, förenklar. Jag har stundom blifvit ledsen öfver Bo Bergmans sätt att kalfatra Strindberg. Visserligen märker man att han gör det motvilligt. Att han vill söka förtjänster och skönhet. Att han hälst skulle vilja berömma — men det vilja vi ju alla, vi som älska konst. Det är oss ett lidande att behöfva påpeka fel, att klifva upp på höga hästar. Mig förefaller det, som om Strindberg just nu skulle ha fått klart för sig något litet af det gåtfulla i vår tillvaro — i hvarje fall märker man att han upptäckt, att det värkligen finns problem. Jag tycker att han frågar mera än demonstrerar. Jag tycker att hans Blå Böcker äro ödmjuka, äro en höfvisk förfrågan till Vår Herre. I hvarje fall är Strindberg den som intensivast velat förstå, debattera det centralaste i vår tillvaro, vårt förhållande till kvinnan.

Och nämn mig en större lyriker! Ja, mina herrar, om I viljen fatta begreppet lyrik, detta som icke får vidröras af brutala händer, icke får bli föremål för kall debatt — ty då rubbas stoftet på fjärilsvingen, så ha vi väl ingen intensivare lyriker är Strindberg. Den lilla dikten — kommer ni ihåg den?

Guldpudran vid järnkällan, Kopparormen under silfverlind, Det är huldrans gåta, Det är din och min!

Och i de Blå Böckerna finns mycken lyrik bredvid många försök att lyfta sig själf i håret! Nå, allt är ju en sympatifråga. Men just därför har jag rättighet att tycka om de Blå Böckerna.

Jag skrifver som tankarna löpa. Det var inte alls min mening att bedöma Strindberg, då jag började det här.

Jag kom ihåg en sak från min barndom. Det är kanhända seniliteten som börjar ta sig uttryck. Jag minns hälst och lättast upplefvelser från min barndom. Jag har märkt att en sak måste ligga till sig innan jag kan beskrifva den. Det som hände i går kan jag icke skänka Er förrän om 10 år, då det kanske hunnit bli en lögn. Ni vet väl att fantasin kan förvandla sagor till värklighet. Jag har minnen som jag låtit fantasin omforma. De ha fått lefva ett nästan organiskt lif i min hjärna och blifvit värklighet. På samma sätt som man talar om lögnare: — De ha ljugit så länge att de tro på sina lögnhistorier och svära på sanningsenligheten *bona fide*.

I alla händelser var det en historia jag ville berätta för Er! Och den tangerar något litet Strindbergs Blå Böcker. Det är makterna som äro i rörelse. Jag skref i förra veckan om ett gäddhjärta. Nu ville jag tala om en kvinna som jag kände i min barndom. Hon var blind till en viss grad. Och det egendomliga med henne var att hon kunde se endast i månsken. Hon var dotter till en stortjuf, kyrktjuf, en man som left ett halft lif i fängelse. Jag var skolkamrat med flickan, och detta underliga att hon endast vid månsken blef seende, uppfattade vi som bara ett faktum utan att tänka vidare. Men för några år sedan kom jag ner till min hemtrakt. Jag gjorde en promenad och kom till den gamla tjufvens torp. Bara gumman var hemma och jag började prata. Det blef nog så intressant. Jag talade om dottern den blinda, som endast vid månsken vardt seende, och gumman, en af lifvet sliten åttioåring, kastade af masken och gaf sig helt. Vi sutto i fållbänken och jag höll henne i handen — strök ibland hennes hår — jag fick ett människoöde serveradt.

Det var en kväll, då de saknade mat i torpet, alltså måste mat anskaffas. På ett gärde en kvarts mil därifrån betade kyrkvärdens får. Mannen kyrk- och stortjufven föreslog att hustrun skulle följa med dit och hämta ett får. Det hela var så enkelt och lätt gjordt. De slaktade fåret ute på gärdet. Kvinnan höll djuret medan mannen slaktade. Det var månsken — hon berättade nästan konstnärligt — hon beskref hur ljust allt var — och just då fåret drog sitt sista andetag, gjorde det en rörelse med ögonen i den sista dödsryckningen, något hjälplöst hemskt — och kvinnan började kräkas. Hon var hafvande — nå, hon glömde af hela historien, men flickan som föddes sen, var blind, utom då det var månsken. Då såg hon skarpt och klart. Nå! Då gumman, tjufvens hustru berättade detta för mig, gjorde hon det på ett sätt som jag måste kalla storartadt. Jag kände ett människoöde fläkta omkring mitt hufvud. Hennes blick var vacker, hon kunde beskrifva. Jag dröjde långt in på kvällen i torpet. Mannen kom hem. Han visade ingen förvåning öfver min existens, han var gentleman. Han visste att jag visste att han tillbragt minst 10 år af sitt lif i fängelse. Han sade med en glimt i ögat: Herrn är ju en sådan där skrifvare och går omkring och skrifver upp det han ser och hör! Och herrn kommer väl att skrifva om det här besöket hos stortjufven?

Hvad skulle jag svara? Jag blef generad. Jag svarade: Ja, jag måste erkänna, att jag vill skrifva om er, men inte på det sättet ni tror. Det underligaste är med flickan, att hon bara ser i månsken.

Då svarade han verkligen något rätt intressant:

— Nå, men tror inte herrn att hon kunde ha fått samma åkomma, om jag inte hade varit tjuf?

Hvad skall man svara på en sådan fråga?

Jag inbillar mig, att August Strindberg skulle kunna servera en förklaring, men jag är ju inte säker, att jag skulle gilla den.

Jag minns ännu tjufvens handtryckning, då jag gick midt i natten. Det var en mans handtag och därtill en gammal mans. Jag skrifver om det här nu, därför att jag tror att både tjufven och hustrun äro döda. De borde nästan vara det, ty jag har åldrats ganska mycket sedan jag var gäst i tjufvens torp.

Just nu kommer jag i håg en gammal historia om en präst som hette Ekborn, som hjälpte tjufvar att stjäla kyrksilfret i Lönneberga kyrka. Han blef upptäckt och häktad och hängde sig i fängelset. Min mormor berättade det där, och kände värklig indignation. Men samtidigt fick jag reda på, att min morfar var en rolig

och fin karl, som sjöng Bellman, fastän han bara var pastorsadjunkt i Hvena. Där ha vi Strindberg igän! Jag vill gärna komma ihåg min morfar och min farfar, präster båda två och antagligen stora original. Båda hade svårt att tala, men de måste ju tala i alla fall. Den ene dog ung, den andre dog gammal.

Jag sitter nu i kväll och skrifver om mina förfäder och söker sätta mig in i deras tankegång. Och jag inbillar mig att jag skulle kunna ha mött både min morfar och min farfar och tryckt deras händer och fått ett litet erkännande. Min morfar dog yngre än jag är nu, men min farfar blef en gammal man. Det är rätt konstigt och egendomligt att jag nu kan sitta inne med mera vetskap om lifvet än min unge morfar. Han har lämnat spår efter sig. Han var kamrat med Kernell, den unge skalden, som skref så vackra saker, men dog ung. Min farfar var tydligen mera gemytlig — en glad östgöte som måste bli präst, därför att hans far hade råd att låta sin son studera till präst.

Ja, godnatt! Det här är ju strängt taget ingen krönika. Men det är ett uppriktigt resonnemang med er alla.

Godnatt och adjö!

————

Isaksons död.

Det såg ut som om gubben Isakson skulle ha svårt för att dö. Prästen hade varit hos honom två gånger med fjorton dagars mellanrum, men efter hvar gång piggnade han till och låg och domderade om gårdens skötsel och anmärkte på allting, så att ingenting var honom till lags. Han började rent af bli besvärlig.

Som de flästa rospiggar hade Isakson seglat några år, innan han återvände för att bruka fädernejorden, och det gjorde han som en hel karl. Så småningom utvidgade han den och var nu ägare af ett helt halft mantal, de bästa båtarne och fiskbragderna på ön och hade därtill stigit till suppleant i taxeringsnämnden. Men hvad båtade världslig ära och upphöjelse, då han nu skulle dö?

Han låg i sängen och pustade och öfvertänkte detta faktum. Han öfvertänkte äfven andra fakta. Han hade varit en stor syndare och en stor spjufver, både med sprit och kvinnfolk, hvita och svarta och gula. Men när en är borta månadtals från hustru och barn och kommer ner i hettan omkring linien, kan en inte styra sig. Gud som tillstädjer allting hade väl också tillstadt hans syndiga begärelser och handlingar. Fast prästen sade att det var Den Onde, som åstadkom allt detta. Men Gud tillstadde ju att Den onde fick husera med människan — — — det gick rundt i Isaksons hufvud. Han pustade och kved, ty sjukan satte åt honom igän. Det var något som tryckte nerifrån magen uppåt bröstet och prässade på hjärtat och han tänkte som han tänkt nu flere veckor vid hvarje anfall: Detta är väl döden som kommer. Nu satte det åt honom värre än vanligt och han skakade på koskällan, som man ställt på stolen bredvid sängen.

Hustrun kom in. Hon var en sextioårs människa, solbrynt och rynkig, senig af arbetet med fisket, knotig och kutryggig.

— Nu tror ja dä börjar lida mä mej, Johanna! Dä bäst du skickar ätter prästen — —

— Du ä tokug mä din präst! Ska han fara som en stolle fram å tebaka så fort dä sticker lite i kroppen på dej! Inte dör du, inte! Ska ja ge dej ett glas utå vinet?

— Ja, ge mej dä, kanske dä lenar lite i bröstet. — Tack ska du ha Johanna — åj åj åj — ja men dä ä som om dä skulle lena lite, hå hå ja ja — dä svårt å dö. Å, ja har vari en stor syndare — — —

Johannas anlete mörknade: — Åja, ja hörde nog när du biktade dej, du har vatt en usslinge, dä har du,

bedrage mej å vatt när andra, fast du lofvade i körka — men nu har du ditt straff — —

— Stog du å lyssnade när jag talte mä pastorn? Jäk — — — men dä gör däsamma — åj åj åj, ge mej ett glas te'! — Tack ska du ha, du ä snäll Johanna i alla fall — åj — åj — nu kommer döden!

Isaksons ögon tycktes stirra genom tak och vind ut i en rymd, som hustrun icke kunde fatta. Hon blef rädd.

Isakson lille, dö inte! Dö inte!

— Ge mej ett glas, dä lenar så godt! Tack Johanna lilla. Men nu får du allt säja te att barna å mormor kommer in, för nu ä dä allvar. Dä känner ja — gråt inte Johanna, dä ingen nytta mä!

Med förklädet för ögonen gick hustrun ut i köket, där den öfriga familjen åt middag. Med darrande hand hällde Isakson i ett glas portvin till. Det var märkvärdigt hvad det gjorde godt. Han mindes orgier med sprit i Hamburg — en krog där hela besättningen på briggen Leontine druckit Weissbier och snapsar, det blef slagsmål och Isakson ryckte loss en klädhängare och slog tyskarne i skallen tills polisen kom och han listade sig upp för en trappa och in till en flicka, som hjälpte honom ut genom ett fönster och han sprang en mörk gränd ned till hamnen och gömde sig i en pråm.

Allting stod i klart ljus för hans minne, alldeles för klart, tyckte han, ty det var bara syndiga minnen, intet godt hade han gjort i sitt lif. Intet? Jo, han hade skött gården, och det står ju i bibeln att man skall bruka och sköta sin jord. Det åtminstone skulle han kunna säga, när han snart skulle stå inför tronen.

Men nu öppnades köksdörren och mormor kom in först. Mormor var en gumma på åttioåtta år, liten och brun och vriden som en skärgårdstall. Efter mormor kom Alida, yngsta dottern, en rundgattad tjugutvååring, sonen Viktor, lingul och med snus inom läppen och drängen David, alla med allvaret i form af rynkade ögonbryn prägladt på anletena. Men Alida snyftade stilla.

Gubben Isakson låg där i sängen gulblek och plockade på täcket. Vinet hade slagit honom åt hufvudet, ty Vår Herre är nådig äfven mot dem som skola dö, och han log. Han hade tänkt göra en stor scen, det enda som återstod honom nu, ty testamentet var klart och färdigt, han hade skött om sitt hus redan i början af sin sjukdom.

— Ja känner att dä börjar lida mä mäj, å då ä dä så godt först som sist å ta ajöss. Ge mej ett glas te'! — Tack Johanna, dä rent märkvärdit hva dä lenar i bröstet. Nu ska dä bli begrafning förståss, å tvåhundra riksdaler ä aflagda te den. Hi hi hi, begrafning, ätter en gammal sjöman. Men dä ska inte bli nån begrafning mä gråt å tandagnisslan, utan mä glädje å vischomhej, hi hi hi! Dä ska va handklaver å fioler å trillerifillerirukomfallanlej, för här hvilar gamla Isakson sex alnar under jorden — fallerej — mä ett fint kors å salmvärs å granriskrans på sitt modiga bröst. För prästen sa te mej efter Den Heliga Skrift, att *ingen sorg skall sedan vara, icke heller gråt, icke heller rop varder mer, ty si, det första är förgånget!* Å sedan ska I göra ett litet titthål i grafven, så ja kan få luft å si på stjärnerna, för dä efter dom en sjöman gör sitt bestick, när han inte har pejling på land. Har du ett glas vin te' Johanna? — — — Hva fan står I och glor på mej för? Sir ni inte, att ja ä sjuk, gå åt hälskuttan! Förstår I inte att ja håller på å friskna te, era snorgersar? Ja minns när gamla Stormen seglade rakt på land mä skutan opp i leran å hoppade ner på strand å sa te redarne: — Här har I er förbannade skuta! Då var ja bara jungman men fanimej förstod ja honom inte! För nu lägger ja te ve evighetens strand å säjer: — Här har I er skuta, skamfilad ä hon, å rodret ä väck å kölen ä borta, men hjärtar i min talg finns inte kaptenen kvar, full å galen å syndig, men pojken opp i alla fall, hva säjer Herren om dä? Å vår Herre tar mej under armarna å säjer: — Tack ska du ha gamla Isakson för att du tog i land just här hos mej! Å så kommer dä änglar mä whisky å brännvin — — å öl — — å vingar som nytvättade segel å så bär di mej te — te — Table Bay å Zansibar å Singapore — å — å — där kommer — hajar — å gula jävlar — å vin — å — — —

Isakson somnade.

Mormors ögon stodo på skaft, ty så mycken synd hade hon icke hört på länge. Johannas blick var outgrundlig, men drängen sade: — Jäklar i mäj kryar inte husbond till sej!

Dagen därpå satt Isakson i sängen, matt och gul och ville ha köttsoppa. En vecka efteråt gick han med käpp och inspekterade ladugården. Efter en månad var han åter Isakson.

Någon sade, att Isakson aldrig dör. Men han dog. Nästa gång skall jag beskrifva hans begrafning, ungefär så som den blifvit mig berättad.

Isaksons begrafning.

Gubben Isakson dog värkligen trots alla käringars profetior om hans odödlighet. En novembermorgon väckte han som vanligt drängen vid femtiden. Medan denne mockade lagårn, gick Isakson till fårkätten och kliade den arga baggen mellan hornen. Om nu baggen ilsknat till och skuffat omkull Isakson eller Isakson fått slag, blef aldrig utredt. Men faktum är att gubben låg död vid kätten, då drängen kom förbi med kärran.

Isakson bars upp på vindskammaren och fick lakan för fönstren.

Man öppnade hans testamente. Först ordade han om affärerna och kvarlåtenskapen så att hvar och en skulle få sitt, och så kom han till begrafningen. Tydligen hade han icke haft någon lagkarl till biträde utan själf sökt reda ut alltsammans med tillhjälp af sitt goda hufvud, en dålig kråkpänna och en tolföres flaska Barnängens bläck. Se här hans föreskrifter om begrafningen. Jag använder endast delvis hans egen ortografi:

Då nu när jag känner att lifsjukan tar åt mig och jag skall dö, så vill jag bedja om förlåtelse för alla synder jag har gjort i mitt lif och vi skall dö alla människor, och jag har varit svår på brännvin och fruntimmer särskildt under seglationerna och jag kan icke försona det för jag är för gammal, men jag har icke tyckt att läsare är bättre folk för de ljuger och jag har left och handlat alldeles som jag har villat jag tycker att alla som lipar och skriker när en människa dör är dumma för en människa dör precis när hans tid är ute och kan icke skjutas upp eller hindras jag har varit en glad och lifvad sjöman i min ungdom och inte varit noga med pängarne utan köpt hem fina schalar och kläder och haft lifvat med alla hvita och svarta folkslag och kineser och negrar och malajer och dagorackare med och när Isakson hade pängar så hade alla pängar och nu när jag afgår ifrån den jordiska egendomen så tycker jag att ingen skall sörja efter mig för de har inget att sörja efter för jag vill att alla skall vara som jag, för jag har varit en glad sjöman i alla väder på Atlanten och Stilla hafvet och Nordsjön och Ålandshaf och ni får ju allt det som jag har sparat och har intet att lipa eller gråta efter, detta har jag Carl Isakson skrifvit med fullt förstånd fast jag har varit sjuk och jag testamenterar trehundra kronor säger 300 till begrafningen för jag vill hafva en regäl begrafning för en dör bara en gång och döden är mycket högtidligare än lifvet har jag alltid tyckt och nu bestämmer jag vid fullt förstånd att min begrafning skall vara med supé och öl och brännvin för släkten och hela byn och extra för djurena i lagårn så att också djurena skall veta att de är med på Isaksons begrafning och min kista skall göras af furuträ och jag skall icke hafva något kors, för när en är i jorden så minns släkten bara ett par år hvar en ligger, sen så låter de andra lik skuffa undan en om en inte har köpt särskild grafplats, men Isakson behöfver ingen grafplats utan lägg honom hvar som hälst i ett dike eller i en påse med kätting vid fötterna och lämpa honom öfver bord eller hvad som hälst, för sjöman var han ändå. Det står i bibeln att ingen gråt skall sedan vara, icke heller rop, icke heller någon sorg varder mer, ty si det första är förgånget därför skall det vara lifvadt på Isaksons begrafning med handklaver och fioler och en dans med också, ty glädje och fröjd skola varda ofvanefter står det och trehundra säger 300 kronor äro testamenterade till Carl Isaksons begrafning för

han vet hvad de sörjande behöfver — — —

Det blef också en begrafning.

När liket kommit i jord och skjutsarne kört den milslånga vägen hem från kyrkan började ett fästande som man skulle minnas länge i trakten. Julgrisen var mogen för döden och afdagatagen och förrästen var man ju midt uppe i siktiden. Det blef kokt sik, stekt sik, grafvad sik och sikrom i stora karotter, men fisken vill simma, och simma fick han.

Efter måltiden steg byalagets tolfman upp och tackade för maten. Litet dragen var han och han började tala om Isaksons testamente och påbudet att gästerna skulle vara glada. Inte ville han precis föreslå att man skulle börja spela och dansa, men vore det rätt, skulle död mans förordningar följas till punkt och pricka. Gladt hade det varit och gladt var det, och underligt var inte det med en sådan välfägnad, men skulle man inte nu lämna de sörjande och gå hvar och en till sitt, för det led mot kvällen?

Men därpå voro de sörjande icke förberedda. Mor Johanna, änkan, nästan bleknade vid tanken på den myckna maten, som var i ordning till kvällsmåltiden, för supé hade Isakson särskildt bestämt. Och detta hade varit liksom middag.

Si det var en annan femma, menade gubbarne, och man satte sig igän.

Kaffet, brännvinet och toddyvirket bars in och man grep sig an med nya krafter. De trehundra voro nog inte slut än. Det blef ett sorl som på den värsta auktion. Längst uppe i långsoffan satt gamla mormor och vaggade och skakade på hufvudet och muttlade något för sig själf. Ja, den Isakson han ville ju så ha det!

Men inne från lillstugan, där ungdomen trängt sig tillsammans, ljödo riktiga skrattsalfvor. Det var extra tullvaktmästaren Blomqvist från Stockholm, tolfmannens syskonbarn, som för första gången var på orten och nu afundad af pojkarne och beundrad af flickorna, med sina storstadstalanger utan ansträngning gjorde sig till sällskapets medelpunkt. Han kunde tala i magen och var en mästare i att medelst två knutar i motsatta hörn på en näsduk framställa ett möte mellan två älskande. Framgången gjorde honom allt djärfvare och näsduksmänniskornas ställningar till hvarandra allt mer vågade. Samtidigt utförde han en dialog. Flickornas ögon glänste, men mäst glänste Alidas, husets yngsta dotters.

Blott en deltog icke i det allmänna jublet och det var David, gårdsdrängen. Han var blek som en kalkvägg och stirrade stint under lugg än på Alida och än på Blomqvist. Svartsjukans djäflar spelade med döden om hans själ.

Han blef utkallad i köket.

När han kom in igän, satt Blomqvist i soffan tätt tryckt intill Alida. De talade ifrigt. Blomqvist var skönt blond med små hvita mustascher och hans uniformsknappar blänkte. Hans skor hade tåhättor af blankskinn.

Pang! Det kom ett illvrål från de äldres rum och det åtföljdes af ett klirrande och krasande. Sandgren drog fingerkrok med Matts Abraham och de hade vält kaffebordet — hela servisen var slut. Men de släppte inte kroken ändå. Tolfman måste skilja dem åt. Fruntimmerna åjade sig, Johannas ögon sköto gröna blixtar medan munnen krystade fram ett ursäktande gallsprängdt leende — »kors för alla delar, inte gör dä något, inte, asch bry sej om lite postelin, va dä tal om sånt skräp!» Och gamla mormor vaggade och nickade: — Ja si Isakson skulle då alltid ha sin vilja fram!

När vågorna efter olyckshändelsen lagt sig och alla återtagit sina platser, observerade David, att Blomqvist förstulet höll sin arm om Alidas lif i skymundan bakom mellangårdskalle som skulle sitta på understol. Svarta moln skymde Davids ögon.

Ändtligen kom Isaksons testamentsenliga supé med oräkneliga karotter och assietter. Helan och halfvan slökos. Sorlet växte. Man började skuffas helt skämtsamt i hörnen, tog hvarandra om armarna och satte spänntag mot panelningen. Köttbullarne försvunno som snömos och siken åts som ansjovis. Fjärdingsmannen, som somnat i en stol, började göra vågrörelser med ryggen och bars skyndsamt ut i snickarstugan. Söderberg, lotsen, började tala om seglation med en moraklocka, och gubben Efraim, Isaksons kusin skuffade omkull saftkrämskålen och började ösa tillbaka det uthällda med händerna.

Plötsligt märker David, att Alida och Blomqvist äro försvunna. Något snör ihop hans hjärta och han rusar ut på gården. Två skuggor stanna orörliga invid den stora almens stam. David skriker: — hvem ä där? Intet svar. Så låtsas han gå in men stannar i förstugan. Skuggorna gå in där också, stanna några ögonblick och kyssas så att det böljar rödt under Davids pannben. Så gå de in i salen.

Därinne sorlas det inte länge. Det vrålas. En och annan af pojkarne gör ett kalfhopp och slår ihop händerna. Ett par gubbar gräla om en gärdesgård. Den ena stampar ilsket i golfvet och träffar Johanna på bästa liktornen. Johanna är icke människa längre, hon är en bomb i explositionsögonblicket. Hon exploderar och får fruntimmerna på sin sida. Förstämning lägger sig öfver sällskapet så till vida att vrålet lugnar af till skrik. Det blir ingen toddy efter maten. Fästen är slut.

I förstun ramlar mor Agusta Sjögren på näsan öfver lotsen Söderberg, som lagt sig till hvila och sofver en kofferts lugna sömn.

Nu är månen uppe, och i bygatan se gubbarna med sina osäkra steg ut som om de skulle väfva vadmal. Sorlet af deras röster dör bort och fridens änglar laga sig i ordning att hägna Isaksons gård.

I drängstugan sitter David vid en räddad ölhalfva och har dragit af sig ena stöfveln. Han vänder den rundt i händerna och stirrar blek och dyster in i stalllyktans gula låga. Så sitter han länge, länge, kanske ett par timmar.

Men plötsligt dåna osäkra steg därutanför. De närma sig hans fönster. Ett ansikte tryckes mot rutan och en knoge knackar sakta.

— David, David! hviskar det. David tar lyktan och lyser nattvandraren i ansiktet. Jäklarna, det är Blomqvist!

David får en kväljande känsla i halsen, han tänker: Skall jag ta yxan och klämma till genom rutan?

Men Blomqvist hviskar sluddrande: — David, David! Får jag tala ve dej?

— Dra förbi fasen! säger David hotfullt.

— David! Hör du, David! Hör du hva ja säjer? Hvar ligger Alida?

Davids hjärta ville remna af kval men i samma ögonblick far en djäfvulsk tanke genom hans hjärna. Och han hviskar tillbaka: — Kom in och å säj hva du vill.

Blomqvist trefvar sig fram till dörren, snubblar på trappan så det ekar mellan gårdsbyggnaderna, men står om ett par sekunder på litet osäkra ben i Davids kammare.

— Hör du David, jag vill veta, hvar Alida ligger, fästemön begrips! Kan en komma in?

— Nog kan en komma in, men moster Johanna hör så fasligt väl. Det går nog aldrig! Åtminstone får du ta åf dej skorna.

— Ä dä ingenting annat, så — — och Blomqvist sätter sig på Davids sängkant och drar af sig sina stiliga skor.

— Ja ska följa me å visa dej, säjer David med ett infernaliskt uttryck i synen. Kom nu så gå vi. Men kom ihåg, säj inte ett ord, hviska inte en gång, för moster har hörsel som en hare. Alida ligger i vindskammarn i öfvervåningen midt emot trappan. Men gå som en ande å tänd inte stickor, slå inte emot någonstans, tänd inte stickor inne i kammarn häller, för dä hörs!

Och David öppnar förstudörren åt Blomqvist och visar på trappan. Därpå försvinner han, skyndar öfver gårdsplanen till sin kammare, tar Blomqvists skor, går ut, låser ytterdörren, springer till logen som han öppnar sedan han slängt skorna öfver takåsen och klättrar upp på hörännet. Där borrar han ned sig och somnar som den där utfört en god gärning.

Men däruppe på vindskammaren sof icke Alida utan gamla mormor. När Blomqvist kom in och började tassa fram öfver golfvet i sin strumpläst för att öfverraska den älskade, drog gamla mormor lugnt eld på en tändsticka, lyste på Blomqvist och sa: — Jösses, hva tar du dej te, gösse, när en ä nie å åttetie år kan en väl få slippa å va mä om tocket där!

Blomqvist gjorde helt om och sökte försvinna som en ande, men halkade i trappan och åkte på bakändan ända ned i förstun under ett fruktansvärdt buller, som väckte hela huset. Egentligen skulle Blomqvist velat ha tag i David, för att icke tala om skorna, men det tvärväckta sorgehuset och situationen medgaf intet dröjsmål. Blomqvist afreste till Stockholm följande dag och har sedan ej varit synlig i trakten.

Ja, så slutade gubben Isaksons begrafningssupé. Annandagen gingo gubbarne och bytte mössor och lapade svagdricka hos hvarandra under det släkten i sorgehuset förtärde de sista af anslagets trehundra kronor.

Märket.

Den oktoberdag jag första gången såg Märkets fyr på nära håll, passerade jag den i min gamla koster länsande undan för en sjungande nordoststorm. Jag hade gjort en titt på Grundkallens fyrskepp och var på hemvägen.

Sjön var grof, brotten jagade hvarandra, rullade hväsande förbi och passade då och då på att stjälpa in en skvätt i sittrummet. Nere i salongen stod min kamrat, roslagsskepparen, i sex tums fotvatten på durken och envisades att söka tända fyr i spritköket trots gir och stampningar. Han ville nödvändigt steka sin filet, fast han såg att jag med god smak borrade i mig min som »Pelle Janzon», rå och ingniden med salt och peppar. Nå, han lyckades naturligtvis inte, och efter en serie åkallanden tog han sig en stadig akvavit och började tugga på köttbiten som en hundracka som har stulit. Så ställde han sig i salongstrappan med armarne på kappen och kisade ut under bommen.

»Styr två streck bättre ostligt, så går vi mellan Märket och Norrsankan och tittar efter, hur det kan se ut på fyren i sånt här väder», sade han.

»Hur nära kan vi gå?»

»Jag tar rodret, när vi kommer fram. All right, stött så!»

Från krönen af de mäktiga vågbergen kunde vi se Märkets fyr i sydost på en mils afstånd.

»För tio år sedan var jag på väg öfver till Åland med isbåt. Vi stötte på drifis, som var omöjlig att ta sig fram i, och så måste vi söka in till Märket. Det fanns en öppen ränna dit, annars hade jag inte stått här nu. På Märket voro vi instängda 8 man i fjorton dars tid, och det var ett lif, förstås. Det smällde och brakade som kanonskott, när isen sköt upp öfver vågbrytaren. Vi satte inte foten utom dörren på hela tiden, för isen skrufvade upp sig till andra våningen och var i rörelse jämt. Mat hade vi dåligt med, men en af pojkarne hade en kortlek, och den spelade vi femkort med, tills vi inte kunde skilja på hackor och målare. Ja, hällre sutte jag på fattighuset än som fyrvaktare på Märket. Det var ju bara ett litet skär, inte tre alnar högt. När ryssarne skulle bygga fyren och hade fått opp grunden med stora pängar och efter många om och men — för när det blir sjö, kan en hvarken lägga till där eller vara på hällen, för sjön går öfver, så snart det börjar skvalpa litet, och de som byggde fick passa på, då där var särskildt lugnt ibland på högsommarn — ja, så blef det en storm en natt som sopade hällen ren, och det var ändå granitblock som till en hamnkaj.

De fick börja på ny kula ett par gånger om. Men nu står fyren där och jag tror inte att det finns väder som tar bort 'en. Styr rakt sydost! All right! Brottet om styrbord är Märketskallen, men med den här vind kan vi inte höra klockbojen. För rästen kan jag ta rodret nu.»

Han sköt ned sydvestens hakrem och vi bytte plats. Det gick för fulla boliner och fyren växte allt mer.

»Pass opp nu och titta! Jag går alldeles utmed grundet.»

Och jag såg.

Midt i ett kokande, dånande helvete af skum och gröna sjöar reste sig fyren. Af skäret syntes intet, och endast öfre delen af undervåningen och fyrens båtar, som upphissade i sin ställning svängde af och an för stormen, kunde skönjas genom de fräsande skummolnen.

En väldig sjö sög sig upp mot en kyklopmurliknande byggnad, förrådshuset, krossades till rök och dolde för ett ögonblick alltsammans.

På mindre än en kvarts minut hade vi passerat skäret, föllo af och styrde rakt sydost på Svartklubbens fyr för att i kvällningen svänga in genom Singösundet och i lä under Fogdö segla som i hallonsaft hem till Grisslehamn.

Den gången växte min redan förut stora aktning för hafvet och dess kraftresurser, men den stegrades ytterligare vid ett besök på Märket följande sommar. Låt mig berätta! Jag skall åtminstone själf inte tröttna.

Åter länsar jag, men denna gång en strålande sommarmorgon för laber sydvest och icke i min koster utan i *Atlantic,* en båt med två loggertsegel och en förhistoria. För trettio år sedan hittades den af sin förre ägare drifvande midt ute på Atlanten. Den hade tydligen varit storbåt på något förolyckadt fartyg och öfverlämnad åt sig själf en längre tid. Med tofter och annat innanrede förstördt af mask var den dock användbar, ty borden voro kärnfriska. Den togs alltså med hem till gamla Sverige, försågs med en liten indäckning, hvitmålades och undfick med all rätt sitt ståtliga namn. Ligger hårdt på rodret i bidevind och tar gärna litet mer vatten öfver sig än önskligt, men klarar sig länge med sin kolossala barlast.

Vi styra nordostvart förbi hemkobbarne ut på det sommarblå hafvet. Solen bränner och glänser på den hvita indäckningen, så att man måste skugga ögonen för att kunna observera kompassen. Lommar sträcka nyfikna fram och åter i hvinande flygt och ungejder lyfter eller makar sig simmande undan ur vår kurs.

Min kamrat sitter till rors. Vinden börjar skralna. Efter några timmars seglats tar jag pejling på Halsarens hvita kors och Understens fyr, gör mitt bestick och konstaterar på kortet att vi ha trekvarts mil till dessa båda punkter.

Vinden mojnar alldeles af. Vi ta fram matsäckskorgen, äta, jag lägger mig på durken och somnar in, som jag tycker, för ett ögonblick.

Drömmer, vaknar.

»Hur länge har jag sofvit?»

»Tre timmar», svarar kamraten leende. »Men kan du säga hvar vi äro?»

Jag ser mig omkring. Icke en vindfläkt rör hafvet, som är blankt och alldeles hvitt. Luften är hvit. Horisonten är försvunnen, himmel och vatten öfvergå omärkligt i hvarandra. Det är som befunne vi oss midt i en sfer af en tryckande varm hvithet, som om vår hvita båt med sina hvita segel vore medelpunkten i ett hvitt universum.

Men i fjärran hörs dunket af en osynlig ångare och någon stans i luften eller hafvet simmar en fågel och drar en hårfin, mörk strimma efter sig.

Jag känner symptom af snöblindhet som på en vinterdag med sol öfver hvita fält.

Min kamrat lägger sig att sofva och jag tar vakten. Timmarne glida långsamt och jag undrar hvar vi äro. Vi ha ju ingen landkänning. Antagligen drifva vi med strömmen, men är den nordlig eller sydlig?

Efter en evighet vaknar kamraten, vi låta rästen af matsäcken försvinna och jag lägger mig att sofva igän ett par timmar, tills jag väckes.

»Hvar äro vi?»

»Vet inte, såvida inte det där är någon af Sankorna». Han pekar på ett skär, som svagt bryter af hvitheten omkring oss. »I så fall ha vi Märket i nordvest eller nordnordvest. Det kan omöjligen vara långt dit, och dit ska vi, om jag inte skall svälta ihjäl. Jag är redan hungrig igän.

Jag tar kikaren, stiger upp på en toft och undersöker den så kallade horisonten, som ej synes, åt alla håll.

Plötsligt tycker jag mig se något glänsa i den dunstmättade, hvita solrökväggen. Tre blixtar öfver hvarandra! Det måste vara solreflexer i fönstren på Märket. Men det är minst en mil dit. Vi ha således drifvit ett par mil med strömmen.

Af med rockarne och fram med granseglen! Atlantic är tung, och i släpande takt röra vi stående de oviga årorna. Halfsofvande märka vi knappt att vi närma oss vårt mål, förrän vi äro alldeles inpå det. Vi se tre män röra sig på hällen, en båt sättes ut och möter oss. En man i hvit uniformsmössa ropar på sjungande finsk dialekt: »Herrarne vill väl ha lots in i hamnen, kan jag tro!»

Han ror före oss och vi följa honom in i hamnen, hvars inlopp är en fot bredare än Atlantic och kan begagnas endast vid absolut lugnt väder. Vi ta ner seglen, förtöja vår båt och skaka hand med våra hjälpsamma värdar. Vi äro i land på Märket.

Vi äro välkomna, ty besök äro sällsynta så här midt ute i hafvet. Sedan fem månader voro vi de första främmande, och då vi talade om att vi voro hungriga, skeno de tre vaktarnes anleten upp af en glädje, som sade oss att gästfriheten var den dygd de hälst utöfvade.

Medan en af dem kokar kaffe, göra vi med de båda andra en orienteringsfärd rundt det lilla skäret.

Norr om fyren ligger den af väldiga granitblock uppförda vågbrytaren till skydd mot sjö och is. Vid hällen utanför är hafvet tvärdjupt, ej långt från stranden öfver hundra meter. Man kan föreställa sig, till hvilken

höjd några dagars storm kan torna upp sjön ur ett sådant djup. Då rulla vattenbergen in öfver vågbrytaren, oaktadt den ligger nära hundra meter från sjön, skölja öfver skäret i dess helhet och kasta skummet högre än fyrkupolen. Sådana dagar vågar man knappast öppna dörren till första våningen, hvilken är belägen minst tre meter öfver skärets högsta punkt. Till och med de mer än metertjocka väggarne på förrådshuset, hvilket har mera lä, anses ej tillräckligt solida, fastän de få känna sjön, först sedan den uttömt största delen af sin kraft. En afbruten järnbjälke med 12 centimeters sida står i berget som ett vältaligt bevis på hafvets styrka.

Nu är kaffet färdigt och vi gå upp i fyren. Samtalsämnen fattas ej för män som fått besök, efter att snart ett halft år ha gått ensamma med hvarandra. På ett halft år händer mycket och deras färskaste tidning hade den åldern inne. 9 månader af året räcker hvars och ens tjänstgöring i oafbruten följd.

»Det är no mycke, men nog går det, nog!»

»Men bli ni aldrig osams, då ni gå så här och frottera er mot hvarandra dag ut och dag in?»

De tre logo. »Int' sku' det duga, int'!»

»Och hvad säga edra hustrur, ty ni ä väl gifta?»

»Bara han är gift,» säga två och peka på den tredje, som håller utkik vid fönstret.

»Int' passar no det här för fruntimmer», förklarar den gifte. »Och int' sku' det passa för oss heller, om vi sku' ha våra hustrur här. Jag hade min härute fyra månader en gång, men det gick int'. Och när jag sen kom hem på min ledighet, hade hon till på köpet hunnit med att begrafva vår halfårsgamla pojke, som jag aldrig hade sett. Nog är det konstigt, nog! *— Men no ska du int luxa mej mera, din — — — »*

Det sista gällde något helt annat än vårt samtalsämne, ty mannen, som hela tiden stått vid fönstret, rusade till väggen, tog ned en gammal sälstudsare och sprang på dörren.

»Det är en gammal gråsäl som alltid håller till på Märketshällen och förstör våra strömmingsskötar», förklarade den äldste. »Nu ligger han och dyker efter fisk mellan oss och hällen, och Nordblom har svurit på att han skall ha skinnet till stöfvelskaft.»

Vi sågo snart både sälen och Nordblom, som kröp ned mot stranden i skydd af några ojämnheter i berget. Då sälen dök, sprang skytten ned till vattenbrynet och låg inom kort färdig med kolfven vid kinden.

Nu var sälen uppe igän. Ett rökmoln och en knall. Några ejdrar lyfte därute, Nordblom reste sig och lät bössan ligga kvar, hämtade en åra, som han lade i bössans riktning, och klef inom ett par minuter in genom dörren.

»Han fick, och jag draggar upp honom i morgon, om det inte blir väder.» Lugnt som om ingenting händt.

Han smekte sin studsare. »Det är en god bössa, det här,» sade han. »På hundra steg sätter jag kula i kula, men hon träffar bara, då jag siktar på lif.»

Den yngste lagar i ordning kvällsvarden. Hur smör, bröd, stekt ungejder och té med condensed milk smakar hungriga fribytare behöfver väl ej beskrifvas.

På inga villkor få vi gå och lägga oss ombord under seglet. Vi protestera, men då vi lockas med hvar sin ordentliga säng med kudde och filt, kunna vi inte motstå. Min kamrat är trött och försvinner med den äldste af fyrvaktarne. Den yngste har vakten uppe vid apparaten, men Nordblom och jag sitta och prata vid vårt té, tills det börjar dagas borta öfver Ålandsöarne. Ur en sjömanskista har han letat fram en flaska vodka, högtiden till ära.

Han berättar om sina jakter på säl och sjöfågel, om vinterstormar, då fyren och skäret blifvit ett enda isberg, om vågsamma färder på drifvande is, om skepp som förlorats utanför, utan att man kunnat hjälpa. Jag skulle önska att kunna berätta så.

Några timmars sömn.

Vi gå ut i den svala, härliga morgonen. En svag kåre blånar i norr och stryker sydväst förbi skäret. Vi måste hem. Men först proppas med kaffe, smör, bröd, stekt ungejder och té med condensed milk.

Vi trycka våra hederliga värdars händer, hissa segel och ro ut ur hamnen. Den lilla kåren leker smått med seglen och vi glida långsamt bort från Märket.

»Adjö nu och välkommen igän!»

»Tack! Vi ska inte glömma!»

Så länge vi kunna urskilja dem, stå fyrvaktarne och se efter oss. Och när jag sedan tar kikaren, äro de i tornet med tuben. De se att jag har kikaren framme och vinka ännu ett afsked. Kanske dröjer det åter månader, innan någon ånyo lägger till i deras vänliga hamn. Om en stund se vi en båt lägga ut från fyren. Det är säkert Nordblom som skall dragga efter sin säl.

Solen bränner, och den svaga brisen fladdrar högst uppe i våra saxade segel. Hafvet är blankt, och bara en knappt märkbar strimma i vattnet visar att Atlantic är i rörelse. En säl blåser på ett par båtlängders håll och några tumlare passera flåsande vårt kölvatten. Deras triangelformade fenor glänsa svartblå i solen.

Sent i skymningen äro vi i hamn.

INNEHÅLL.